

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Τιμάται γρ. άργ. 2.

Τιμάται γρ. άργ. 2.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 16 Φεβρουαρίου 1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικά 'Επιθεώρησις.—'Ηρώνας ο Μιμογράφος (κατά Θεόδωρον Ράϊναχ).—'Η 'Ιστορία του Φωτισμού (διάλεξις Φ. Ε. Μαυρογορδάτου εν τῷ 'Ελληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ).—**Ποικίλα.**—'Ανά την ἐπι τάδε 'Ασίαν (ἀπὸ 'Ερζερούμης εἰς Βιτάλις).—'Η Δευτέρα Μήτις (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Καὶ κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην τὸ σπουδαιότερον ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν ζήτημα εἶναι ἡ ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργικὴ κρίσις, ἡ παρατειγομένη ἀπὸ τῆς πέμπτης τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος. Καθ' ὄλον τοῦτο τὸ δεκαήμερον διάστημα ὁ ἔγγονος τοῦ ὄργανωτοῦ τῆς νίκης οὐκ ἐπαύσατο ἀλλεπαλλήλους λαμβάνων συνεντεύξεις μετὰ τῶν κυριωτέρων ἀνδρῶν τοῦ ὑπουργείου καὶ συσκεπτόμενος περὶ τοῦ πρακτέου πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀνοιγέντος χάσματος διὰ τῆς ψηφοφορίας τῆς 6/18 φεβρουαρίου. Ὁ κ. Καρνὼ ἐπειράθη νὰ πείσῃ ἰδίᾳ τὸν τῶς πρωθυπουργόν, ὅστις ἠδυνήθη νὰ κυβερνήσῃ τὴν Δημοκρατίαν ἐπὶ 23 μῆνας καὶ ν' ἀναγράψῃ τὸ ὑπουργεῖον αὐτοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐπὶ τῆς τρίτης δημοκρατίας ὑπουργείων ὡς τὸ μακροβιότερον πάντων μετὰ τὸ τοῦ κ. 'Ιουλίου Φερρύ. Ὁ κ. Φρεσινέ, καλῶς τὰ πράγματα σταθμίζων καὶ ἐξακριβῶν τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαταραχθείσης ἰσορροπίας τῶν ἐν τοῖς βουρβωνικοῖς ἀνακτόροις κομματικῶν ὁμίλων, ἀπέρριψε τὴν πρότασιν καὶ παράκλησιν τοῦ τῆς δημοκρατίας προέδρου καὶ συνεβούλευσεν αὐτὸν ν' ἀποταθῇ εἰς ἄλλους ἐκ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ. 'Επὶ κλίσει ἐπὶ τούτῳ ἐγένετο ἐπὶ τὰ φιλοπάτριδα αἰσθήματα τοῦ τῶς ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ κ. Ριμβώ, τὸ μὲν ἐπὶ τῇ ἐξωτερικῇ πολιτικῇ, τῇ συντελεσάσῃ τὴν ἐν Κρονστανδῇ παγίωσιν τῆς ρωσσογαλλικῆς συναδελφώσεως, ἐξ οὗ καὶ τὸ τῶς ὑπουργεῖον ἀποκαλεῖται ὑπουργεῖον Κρονστανδῆς, τὸ δὲ ἐπὶ τῷ ὅτι δύναται νὰ συγκεντρώσῃ τὴν διασπασθεῖσαν κυβερνητικὴν πλειοψηφίαν. Ὁ κ. Ριμβώ ἐπειράθη πράγματι νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν πόθον τοῦ κ. Καρνὼ, ἀλλ' ἰδὼν ὅτι τὸ ἔργον ἦτο δυσχερὲς παρητήθη αὐτό, καὶ προσεκλήθη ὁ κ. Ρουδιέ, τῶς ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν καὶ χρηματίας πρωθυπουργὸς ἀπὸ τῆς

30 Μαΐου μέχρι 3 δεκεμβρίου τοῦ 1887. 'Ατυχῶς καὶ οὗτος προσέκρουσεν εἰς δυσχερείας καὶ κατάλληλον ἐκρίθη νὰ κληθῇ ὁ κ. Βουρζοᾶ, ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσως ἐν τῷ τῶς ὑπουργείῳ. Ὁ κ. Βουρζοᾶ, πολυλάκις χρηματίας ὑπουργὸς, διεκρίθη ἐπὶ αἰσθήμασι ριζοσπαστικοῖς καὶ ἐπὶ τάσει πρὸς τὴν ἄκραν ἀριστεράν· ἀλλ' ἐν τῇ βουλῇ μόνη ἡ ὑποστήριξις τῶν ριζοσπαστικῶν δὲν ἀρκεῖ, διότι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ἀνερχομένων εἰς 194, οὔτε τὴν πλειοψηφίαν ἔχει οὔτε ὑπερτερεῖ τῶν μετριοπαθῶν δημοκρατικῶν, ἀνερχομένων εἰς 210· ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἡ συνεργασία ἀμφοτέρων τῶν ὁμίλων τούτων, πρὸ τῶν ὁποίων ἡ δεξιὰ καὶ οἱ βουλανζερκοὶ εὐρηνται ἐν ἀσπυάντῳ ὅλως μειοψηφία. Τὸ δυσχερὲς τοῦτου καθορῶν ὅμως ὁ κ. Βουρζοᾶ ἐγκατέλειπε τὸ ἔργον καὶ προσεκλήθη ὁ κ. Λουβέ, ὅστις, προεδρεύων νῦν τῆς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ἐπιτροπῆς τῆς Γερουσίας, ἐχηρημάτισεν ὑπουργὸς τῶν δημοσίων ἔργων ἐν τῷ τῆς 1/13 δεκεμβρίου 1887 ὑπουργείῳ τοῦ κ. Τιράρ. 'Εὰν ἐπομένως ὁ κ. Λουβέ κατορθώσῃ νὰ καταρτίσῃ τὸ ὑπουργεῖον κατὰ τρόπον, εὐαρεστοῦντα ριζοσπαστικοῖς τε καὶ δημοκρατικοῖς, δύναται τότε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐργαζομένη ἡ νῦν ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεία· ἄλλως ἀνάγκη ἐπιβάλλεται νὰ γείνη ἐκκλίσις ἐπὶ τὴν ἕψον τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ν' ἀποδυθῇ ἡ Γαλλία εἰς τὴν κοινοβουλευτικὴν πάλιν, τὴν ἥκιστα συμφέρουσαν τῇ χώρᾳ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, καθ' ἣν ἐν Γερμανίᾳ ἐκδηλοῦνται τάσεις προσεγγίσεως πρὸς τὴν Ρωσίαν καὶ τὰ κυριώτερα τῶν ὀργάνων τῆς τριπλῆς συμμαχίας πειρῶνται νὰ ὑποτιμῶσι τὴν γαλλικὴν σύμπραξιν καὶ νὰ πείσωσι τὸ ἀνακτοβούλιον Πετροπόλεως εἰς ἐγκατάλειψιν τῆς φιλογαλλικῆς αὐτοῦ πολιτικῆς.

'Εκ τῶν κατὰ τόπους δὲ κυριωτέρων ζητημάτων τὸ ἐν Γερμανίᾳ νομοσχέδιον περὶ τῶν σχολῶν καὶ τὸ ζήτημα τῆς πρὸς τοὺς ἀπλοῦς στρατιώτας διαγωγῆς τῶν ἀξιωματικῶν ἀποτελοῦσι τὰ σπουδαιότερα τῶν τὴν κοινὴν ἐν Εὐρώπῃ γνώμην ἀπασχολούντων θεμάτων, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ σοβαρότητος, τὸ δ' ἕνεκα τῆς παρακμῆς τοῦ κύρους, μεθ' οὗ ἄλλοτε ἡ ἐν Βερολίνῳ ἀρχὴ ἐπεβάλλετο καὶ συνεκράτει συνεσταλαμένην τὴν ἀντιπολίτευσιν παρὰ τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος ταύτης καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Σπανίως ἡ ἐν Γερμανίᾳ ἐσωτερικὴ κατάστασις τοιαύτην παρουσίασεν ὅψιν καὶ σπανίως τοσοῦτοι ἀνεψύησαν κίνδυνοι τῆς κυβερνήσεως τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας, κίνδυνοι, εἰς μεγάλην ἐμβάλλοντες ἀνησυχίαν τοὺς περὶ τὸν αὐτοκράτορα Γου-

λιέλμων, ὅστις, πράγματι ἀποστὰς τῆς τέως αὐτοῦ πολιτικῆς τοῦ ἐπιβάλλεσθαι τὴν κυβέρονσιν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, ἀποκλίνει νῦν εἰς μετριοπαθεστέραν πολιτικὴν, εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ σαγηνεῦσαι τὴν ἐθνικὴν γνώμην καὶ πείσαι αὐτὴν εἰς ἀποδοχὴν τῶν κυβερνητικῶν σχεδίων· ἀλλ' ἢ μεταβολὴ αὕτη τοῦ φρονήματος τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, τοῦ ἀποφηνναμένου ὅτι ἡ θέλπισις αὐτοῦ τὸν γνώμονα πάσης ἐνεργείας ἀποτελεῖ, μικρὸν ἐπιδρᾶ ἐπὶ τε τοῦ πνεύματος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων ἐπιστημονικῶν κύκλων, τῶν ἥκιστα συναινούστων εἰς τὴν ὑπάγωγὴν τῆς ἐθνικῆς παιδεύσεως ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ καθολικισμοῦ. Οὕτω πολιτευομένη ἢ μᾶλλον πεφωτισμένη μερίς ἐνεργεῖ ἐν πλήρει δικαίῳ καὶ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τὸ δοθὲν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πάππου τοῦ νῦν αὐτοκράτορος, τοῦ πολεμήσαντος πάντοτε τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ θέντος τὰς βάσεις τῆς πολιτικοθρησκευτικῆς πάλης. Καὶ ὄντως ὁ ἀειμνήστος ἱδρυτῆς τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Χοχεντσόλερν, μακρὰν ἀνταλλάξας ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ περιπύστου ἀγγλοπολιτευτοῦ λόρδου Ἰωάννου Ρούσελ, περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος καὶ περὶ τῶν σχέσεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς μετὰ τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἔγραφε κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1874, ἥτοι πρὸ ὀκτωκαίδεκα ἀκριβῶς ἐτῶν: « Ἐμοὶ προσίκει νῦν τὸ ἠγηθῆναι τοῦ λαοῦ μου ἐν πάλη, ἀπὸ αἰῶνων ὑπὸ τῶν προκατόχων γερμανῶν αὐτοκρατόρων διεξαχθεῖσα, κατὰ δυνάμει, ἥς ἡ ἐξουσία καὶ ἡ ἀρχὴ οὐδαμοῦ τοῦ κόσμου ἠδυνήθη νὰ συμβιβασθῆ μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου τῶν λαῶν, δυνάμει, ἥτις, ἐὰν νικηφόρος ἐξήρχετο τοῦ ἀγῶνος, ἠθελεν εἰς μεγάλους περιαγάγει κινδύνους τὰ πολύτμητα ἀποτελέσματα τῆς ἀναμορφώσεως καὶ διακυβεύσει τὰς συνεπείας τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως. Δέχομαι λοιπὸν τὴν πάλην καὶ πέποιθα ἐπὶ τὴν νίκην διὰ τῆς ἀρωγῆς τοῦ Ἰψίστου». Τοιαῦτα ἔγραφε Γουλιέλμος ὁ Α' περὶ τῆς πολιτικοθρησκευτικῆς πάλης, ταῦτα δ' ἀναπολοῦντες ἴσως οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἔνθεν μὲν ἐγγράφως ὑποβάλλουσι κατὰ τοῦ νομοσχεδίου τοῦ κ. Ζέδλιτς διαμαρτυρίας, ἔνθεν δὲ διὰ τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν ὀργάνων πειρῶνται νὰ συνδανάλισωσι τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ μεταπείσωσι τὴν τε τὸ νομοσχέδιον ἐξετάζουσαν ἐπιτροπὴν καὶ τὴν προσηκόντα δίαίταν ὅπως πολεμήσῃ τὸ ἀρχικὸν σχέδιον καὶ εἰσαγάγῃ τὰς ἀναγκαίας τροποποιήσεις πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν εὐχῶν τοῦ λαοῦ, βλέποντος ἑαυτὸν περιηγόμενον ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐκκλησίας χάριν κοινοβουλευτικῶν λόγων. Τὸ πρᾶγμα τοσοῦτο τὴν μερίμναν τοῦ γερμανοῦ μονάρχου περισπᾶται, ὥστε ἡ Α. Μ. ἐν τε τοῖς αὐλικοῖς δείπνοις καὶ ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἰδιαιτέροις μετὰ τῶν συμβούλων συνδιαλέξεσι μέγαν ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ νομοσχεδίου καὶ πολλὰς ἀρύεται πληροφορίας περὶ τῆς πορείας τῶν συζητήσεων.

Ἄλλὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς πρὸς τοὺς στρατιώτας διαγωγῆς καὶ συμπεριφορᾶς τῶν ἀξιοματικῶν, τὸ ἀνακινηθὲν διὰ τῆς ἐν ταῖς ἐφημερίσι δημοσιευθείσης ἐκθέσεως τοῦ διοικητοῦ τῷ 12 στρατιωτικοῦ σώματος, τοῦ πρίγκιπος τῆς Σαξωνίας, ἥκιστα ὑπολείπεται τοῦ περὶ σχολῶν νομοσχεδίου τὴν σπουδαιότητα, ὡς τοῦτο τεκμηριοῦται πληρέστατα ἐκ τε τοῦ ἐν ταῖς ἐφημερίσι γινόμενου πατάγου καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ διαμειδομένων συζητήσεων, καθ' ἃς εἰς σπουδαίας καὶ σοβαρὰς δηλώσεις προέβη ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Χοχεντσόλερν. Καὶ ὁ μὲν τύπος διὰ μακρῶν

πειρᾶται νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἀνάγκην συντόνων μέτρων πρὸς πρόληψιν τοῦ κακοῦ καὶ νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ χορηγίας δικαιώματος εἰς τοὺς στρατιώτας ὅπως οὗτοι διατυπώσι διαμαρτυρίας ἐναντίον τῶν ἀποτολμώντων βαναύσους πράξεις, παραπλησίας πρὸς τὰς ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ πρίγκιπος Γεωργίου ἐκτιθεμένας, ὁ δ' ἀρχιγραμματεὺς σφόδρα καταπολεμῶν τοὺς ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν δημοσιοῦντας ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ὠχυρώθη ὀπισθεν τοῦ ἐπιχειρήματος τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, ἦν ἐχαρακτήρισεν ὡς λίαν διακυβευομένην, ἅμα τοῦ δικαιώματος τούτου χορηγουμένου τοῖς κατοπινοῦμένοις στρατιώταις. Ὁ λόγος τοῦ κόμητος ἦτο ἀληθὲς δείγμα ρητορικῆς δεινότητος Ὁ ἀρχιγραμματεὺς παρέστησε τὰς ἐπιτυχίας καὶ τοὺς θριάμβους τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πειθαρχίας ἀπλῶς, ἰσχυρὸς δὲ προσῆλθεν ἐπίκουρος ἔξω τοῦ κοινοβουλίου τὸ πόνημα βέλγου στρατηγοῦ, διαπιστοῦντος ὅτι αἱ νίκαι τῶν γερμανικῶν στρατῶν προέκυψαν οὐχὶ ἐκ τῆς πληθῆος τῶν μαχητῶν, ἢ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τηλεβόλων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῆς πειθαρχίας, τῆς ἐνσαρκωθείσης ἐν τῷ γερμανικῷ στρατῷ. Ἀτυχῶς σὺν τῷ ἀρωγῷ τούτῳ ἐπῆλθε καὶ πολέμιος, οὐχὶ μὲν τοσοῦτον ἰσχυρὸς, ἀλλ' ὅπως ὀποτε ἀρκούντως ἐνοχλητικὸς. Ἐν τῇ ἐφημερίδι, τῇ δημοσιεύσασθαι τὴν ἐκθεσιν τοῦ πρίγκιπος τῆς Σαξωνίας ἐδημοσιεύθη ἡ ἡμμερσία διάταξις τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ τῆς Βαυαρίας πρὸς τὸν διοικητὴν τοῦ 2 στρατιωτικοῦ σώματος, ἐφιστώσα τὴν προσοχὴν τούτου ἐπὶ τῆς βαναύσου συμπεριφορᾶς ἀξιοματικοῦ τοῦ 1 συντάγματος τοῦ ἰππικοῦ καὶ μεμφομένη τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ συντάγματος τούτου, ὅστις, ἰδὼν τὸν ἀξιοματικὸν τιμωροῦντα βαναύσως τὸν στρατιώτην, οὐδεμίαν ἐποιήσατο αὐτῷ παρατήρησιν, οὐδ' ἐφάνη κἄν συγκινούμενος ἐπὶ τῇ τύχῃ τοῦ ἀτυχοῦς στρατιώτου. Οἱ ἐν τῇ γερμανικῇ πρωτεύουσῃ κύκλοι ἀρκούντως ἐπὶ τούτῳ ταρασσονται καὶ μετ' ἀθυμίας ἴσως βλέπουσι τὴν τοιαύτην ἐσωτερικὴν κατάστασιν, τὴν ὄντως χηρῶσαν πολλῆς τῆς μερίμνης συνεπείᾳ τοῦ ἐπιτεινομένου ὑποκόφου κινήματος τῶν τε σοσιαλιστῶν καὶ τῶν ἐργατῶν.

Ἐν Ἰταλίᾳ τό τε ἐργατικὸν ζήτημα καὶ τὸ κίνημα τῶν σπουδαστῶν προσλαμβάνει βαθμυδὸν μείζονας διαστάσεις. Ἡ τοῦ μαρκισίου Ρουδίνου οἰκονομικὴ πολιτικὴ, βασιζομένη ἐπὶ τῆς τοῦ προκατόχου, ἀπήρесе λίαν τῷ λαῷ τῆς Χερσονήσου, μάτην ἐλπίσαντι ὅτι ὁ διάδοχος τοῦ κ. Κρίσπι ἠθελεν ἀπαρνηθῆ τὴν οἰκονομικὴν τούτου πολιτικὴν καὶ βελτιώσῃ πῶς τὰ οἰκονομικὰ τοῦ βασιλείου, τὰ δεινούμενα βαθμυδὸν ἕνεκα τῆς διακοπῆς τῶν μετὰ τῆς ὁμόρου μεγάλης δημοκρατίας ἐμπορικῶν σχέσεων. Ὁ ἰταλὸς γεωργὸς καὶ βιομηχανὸς δὲν ἐξασφαλίζεται διὰ τῶν μετὰ τῶν συμμάχων κρατῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετ' ὅλους τοὺς εὐνοϊκοὺς ὄρους, τοὺς ἐνυπάρχοντας ἐν τοῖς σχετικοῖς συμβολαίοις καὶ τοὺς ἐξασφαλίζοντας ἕνια τῶν ἰταλικῶν προϊόντων πλέον τῶν ἐπιτοπίων ἐν τοῖς συμμάχοις κράτεσιν, ἐξ οὗ καὶ προέκυψεν ἡ μῆνις καὶ ἡ ἀγανάκτησις τῶν γεωργῶν τῶν χωρῶν τούτων· ἠναγκασμένος ἄρα εἶναι νὰ ζητῆ βελτίωσιν τῆς τύχης αὐτοῦ, τῆς ἀνυποπίστου ἀποβάσεως ἕνεκα τῆς τῶν καταναλωτῶν ἐλλείψεως καὶ ἐκ τούτου ἡ ὑπόκωφος διαμαρτυρία κατὰ τοῦ ὑπουργοῦ· ταυτοχρόνως ἐπῆλθε καὶ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα, ὅπερ παρουσιάζει φοβερωτέραν ὄψιν ἕνεκα τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως ἐργασίας καὶ ὅπερ φέρει χαρακτῆρα ἀντίθετον τοῦ πέρυσιν ἐπελθόντος· τότε μὲν οἱ ἐργάται ἀπειχον τῆς ἐργασίας καὶ διωργάνουν ἀπεργίας ἐναντίον

τῶν ἐργοστασιαρχῶν, ὡς διδόντων μικρὰν ἀμοιβὴν καὶ ὡς πλουτούντων ἐκ τοῦ ἰδρώτος τῶν ἐργαζομένων ἀνευ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν δικαίων αὐτῶν ἀξιώσεων· ἦδη τὸ κίνημα σὺν τῇ ἀξιώσει τῆς δικαίας ἀμοιβῆς ἀποσκοπεῖ καὶ εἰς τὴν παροχὴν ἐργασίας· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ δεινὴ θέσις τῆς κυβερνήσεως, ἀγνοούσης ὁποῖον τὸ πρακτέον· εἰ μὲν ἀποτολμήσῃ νὰ προβῇ εἰς τὰ δημοσία ἔργα, ἄπερ ὑπεσχέθη ἄλλοτε, ἀναγκασθίσηται τότε νὰ ὑποβληθῇ εἰς μεγάλας καὶ φοβεράς δαπάνας· εἰ δ' ἀποστῇ τῆς ἐκτελέσεως τοιούτων ἐργασιῶν, φόβος ὑπάρχει μὴ τὸ ἐργατικὸν κίνημα προσλάβῃ σοβαρωτέρας διαστάσεις καὶ ἡ ἐν Μοντεσιτόριο ἀντιπολίτευσις ἐναντίον τοῦ μαρκησίου μεταδοθῇ καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς τριόδους, τοῦθ' ὅπερ ἥκιστα κατάλληλον εἶναι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, καθ' ἣν τὸ κίνημα τῶν σπουδαστῶν ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ ἐνίων αὐτῶν, μεταδοθὲν ἀπὸ τοῦ ἐν Ρώμῃ πανεπιστημίου καὶ εἰς τὰ λοιπὰ παραπλήσια καταστήματα τοῦ βασιλείου, ἀπειλεῖ ἐξάπλωσιν καὶ εἰς τὰ κατώτερα ἐπιεκπαιδευτήρια.

Οἱ ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ ἔχουσιν ἐν πρώτοις τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς νέας ἐν Πέστη βουλῆς, τῆς προοιούσης ἐκ τῶν τελευταίων ἐκλογῶν. Ὁ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως λόγος ἀφορᾷ τὸ πλεῖστον εἰς διάφορα νομοσχέδια, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ κράτους, εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ δικαστικοῦ συστήματος, εἰς τὴν διαρρύθμισιν τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἀναγκαίων τινῶν μεταρρυθμίσεων εἰς τὸ σύστημα τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Ταῦτοχρόνως ἐγένετο μνεῖα καὶ τῶν ἐσωτερικῶν σχέσεων τῆς μοναρχίας, καίτοι ἡ σχετικὴ περικοπὴ ἦτο βραχυτάτη. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα οὐ μικρὸν ἀπασχολεῖ τοὺς περὶ τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ, συνεπεία τοῦ ἐπιτεινομένου κινήματος τῶν χειρονάκτων, συσπειρωμένων εἰς μεγάλους ὀμίλους καὶ ἀπαιτούντων ἀπὸ τῆς δημοκρατίας τῆς πρωτενούσης καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν ἐργασίαν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐργατῶν. Σὺν τῷ ζητήματι τούτῳ ὁ κόμης Τάαφφε διανοεῖται τίνι τρόπῳ δυνηθήσεται νὰ διεξαγάγῃ εἰς πέρας τὸ γερμανοσεχικὸν πρόβλημα ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ τῶν Παλαιοσέχων, οἵτινες, ἀπαρνούμενοι τὸν ὑπογραφέντα παρ' αὐτῶν γερμανοσεχικὸν συμβιβασμὸν, συντάσσονται νῦν τοῖς νεοσέχοις.

Ἐκ τῶν τοῦ Αἴμου κρατῶν ἡ Σερβία εὔρηται ἐν ταραχῇ ἐπιτὸ ἀνακινηθέντι ζητήματι τῆς βασιλείσεως Ναβαλίας, ἡ Ρουμανία προσβλέπει μετὰ θάρρους εἰς τὰς ἀρχομένης προσεχῶς ἐργασίας τῆς νέας βουλῆς, ἐν ἣ ἡ κυβερνήσις διατίθησι συμπαγῆ ἅμα καὶ ἰσχυρὰν πλειοψηφίαν, καὶ τέλος ἡ Ἑλλάς διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀθωτικῆς ἀποφάσεως τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας ὑπὲρ τοῦ πρώην πρωθυπουργοῦ, ὅστις ἦν ὑπολειπόμενος τοῦ διαδόχου αὐτοῦ τὴν τε φιλοπατριάν καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος μέριμναν, κατηγορήθη ὑπὸ τινῶν μελῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ζητησάντων διὰ τοῦ γνωστοῦ ἐξαμβλωματικοῦ κατηγορητηρίου νὰ θέσωσιν ὑπὸ ἀμφιβολίαν τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρός καὶ νὰ κλονήσωσιν τὴν ὑπόληψιν τούτου παρὰ τε τῇ κοινῇ ἐν Ἑλλάδι γνῶμῃ καὶ παρὰ τῷ ἐν γένει ἑλληνικῷ λαῷ, τῷ τιμῶντι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Χαριλάου Τρικούπη ἕνα τῶν μεγαλειότερων καὶ ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς λειψανδρίας ἐν τῷ ἑλληνικῷ βασιλείῳ.

ἩΡΩΝΔΑΣ Ο ΜΙΜΟΓΡΑΦΟΣ

ΚΑΤΑ ΘΕΟΔΩΡΟΝ ΡΑ-Ι-ΝΑΧ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Ἄν τὸ τερπνὸν κωμειδύλλιον, ὅπερ ἀνελύσαμεν, παρέχῃ εὐτυχῆ τινα συμπλήρωσιν τῶν ἀτελῶν ἐπιγνώσεων ἡμῶν περὶ τῆς πικρῆ Ἑλληνίδος ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν, τὸ ἐπόμενον, ὅπερ φαίνεται ἀπομίμνσις σκηνῆς τινος τοῦ Ἐπιχάρμου (Ἄθην. VIII σ. 362 B) εἶναι οὐχ ἥττον ἀξίον τῆς σπουδῆς τῶν ἀρχαιολόγων καὶ τῶν ιστοριογράφων τῆς τέχνης. Παρίστανδιν ἐν τῇ σκηνῇ δέσποιναν, ἥτις μετὰ τῆς φίλης καὶ τῆς ὑπηρετίας αὐτῆς προσέρχεται εἰς θυσιαν ἀλέκτορος τῷ Ἀσκληπιῷ κατὰ τὸ γνωστότατον ἐκ τοῦ **Φαίδωνος** τοῦ Πλάτωνος ἔθιμον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ σκηνὴ διαδραματίζεται ἐν τῷ διασήμεῳ Ἀσκληπιεῖ τῆς Κῶ, ἐν ᾧ ἦσαν σεσωρευμένα πλεῖστα ἀσθενήματα, ἀφιέρωματα εὐγνωμονούντων ἀσθενῶν· αὐτόθι πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀνέκειντο ἡ περιφνημὸς Ἀφροδίτη καὶ ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Ἀπελλοῦ. Μετὰ ἐπίσημον ἐπίκλησιν πρὸς τὸν ἰατῆρα θεὸν καὶ πᾶσαν τὴν θεῖαν οἰκογένειαν αὐτοῦ ἡ ἐπισκέπτρια ἐξαιτεῖται συγγνώμην, διότι ἡ μικρὰ αὐτῆς περιουσία δὲν ἐπιτρέπει αὐτῇ νὰ κομισθῇ τῷ Ἀσκληπιῷ εἰς θυσιαν μεζῶν τι, βοῦν π. χ. ἢ ὑν «πιμελῆ πεπληρωμένον». Εἶτα, μεταξὺ τῆς ὑπηρετίας ἐξαφῶσθαι τὸ εὐκτῆριον ἀβάκιον παρὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ὑγείας, αἱ δύο κυρίαί τρέπονται ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν καλλιτεχνημάτων, τῶν διεσπαρμένων ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ ναοῦ.

«Φιλτάτη Κυννοί, πόσον ὀραῖα εἶναι αἱ εἰκόνες ἐκεῖναι! Τίς καλλιτέχνης εἰργάσθη τὴν λίθον ταύτην; τίς ἀφιέρωσεν αὐτῆς;—Οἱ υἱοὶ τοῦ Πραξιτέλους. Δὲν βλέπετε τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς βάσεως; Εὐθὺς δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Πραξιτέλους εἶναι ὁ ἀφιέρων ἀὐτήν.—Ὁ Παῖαν ἔστω αὐτοῖς ἐν πᾶσιν ἀρωγός! Τί ὀραῖα ἔργα! Ἴδε, φιλτάτη, τὴν νεάνίδα ταύτην, τὴν αἴρουνταν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ μῦλον· δὲν νομίζει τις ὅτι ἂν δὲν κατῶρθον νὰ συλλάβῃ αὐτὸ, θὰ ἐξέπνει παραχρῆμα; ἐκεῖνος δὲ ὁ πρεσβύτης, Κυννοί! Πρὸς τῶν Μοιρῶν! παρατήρησον πῶς ὁ παῖς οὗτος στραγγαλίζει τὸν χῆνα ἐκεῖνον πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ! Ἄν δὲν ἦτο ἐκ λίθου, θὰ ἔλεγε τις ὅτι θὰ κράξῃ! .— Τῇ ἀλαθείᾳ προϊόντος τοῦ χρόνου οἱ ἄνθρωποι θὰ κατορθώσωσι νὰ δώσωσι ζωὴν εἰς τοὺς λίθους.—Δὲν βλέπετε, Κυννοί, τὸν ἀνδριάντα τοῦτον τῆς Βατάλης; .— Ἄν τις, βλέπων τὴν εἰκόνα ταύτην, δὲν νομίζει ὅτι βλέπει αὐτὴν τὴν Βατάλην, εἶναι τυφλός!»

Ἐνταῦθα, ὡς φαίνεται, δύο μόνον ἔργα μνημονεύονται, ἀνδρίας τῆς Βατάλης (ἀναμφιβόλως διασήμεου τινος ἑταίρας ἢ καλλιτεχνίδου) καὶ μαρμαρίνον τι ἀνάγλυφον ἢ σύμπλεγμα, ὀφειλόμενον εἰς τὴν γλυφίδα τῶν υἱῶν τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Τιμάρχου καὶ Κηφισοδότου. Ἐκ τῶν συγγραφεῶν καὶ τῶν ἐπιγραφῶν ἦσαν ἦδη γνωστὰ διάφορα ἔργα, ἐκτελεσθέντα ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν δύο τούτων καλλιτεχνῶν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων προσεγγίζει εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡρώδα ἐνταῦθα περιγραφομένην σύνθεσιν· νεάνις, πειρωμένη νὰ φθάσῃ καὶ καταλάβῃ μῦλον, πρεσβύτης καὶ παῖς, ἀγῶν χῆνα. Ἡ ἔρμηνεία τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἶναι δυσχερής· ἐν τούτοις περὶ αὐτῆς τις ὅβρις ἡμᾶς νὰ διαδελόμενον παρὰ τῷ πρεσβύτῃ Ἀσκληπιῶντινα. Ὁ Πλίνιος γνωρίζει ἡμῖν ὅτι ὁ Κηφισοδότος εἶχεν ἐργασθῆ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου, εἰρισκόμενον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ, ἐν τινὶ ναῷ τῆς Ἥρας.

Ἐν τοσοῦτῳ αἱ προσκυνήτριαι ἀνυπομονοῦσι καὶ καλοῦσι τὸν νεωκόρον δι' ὑπηρετίας, ἢ ἐπιπλάττουσιν ἐπὶ καθήκοντι· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν αὐτὴ ἀρχεται κινουμένη, ἢ πύλν ἀνοίγεται, αἰρεται δὲ τὸ καταπέτασμα, τὸ καλύπτον τὰ κειμήλια τοῦ ἱεροῦ. Τότε βάλλουσι κραυγὴν θαυμασμοῦ:

«Φιλτάτη Κυννοί, βλέπετε τὰ θαυμάσια ταῦτα πράγματα; Δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι νέα τις Ἀθηνᾶ κατεσκεύασεν αὐτά; Χαῖρε, θεὰ Ἄνασσα! Παρατήρησον τὸ γυμνὸν τοῦτο παιδίον· ἂν κεντῶσῶ αὐτὸ, δὲν κινδυνεύω νὰ το τραυματίσω; αἱ δάρκες αὐ-

τοῦ εἶναι τόσον θερμαί· πάλλουσι, νομίζεις, ἐπὶ τοῦ πίνακος! Τὸ δὲ ἀργυροῦν αὐτοῦ πύραγρον! ἂν ὁ Μύελλος ἢ ὁ Πατακίσκος, ὁ τοῦ Λαμπριωνος υἱός, ἐβλεπον αὐτό, δὲν θ' ἀπέσπων τὴν κόμην (ἢ: δὲν θὰ προεξεβάλλοντο αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν;), φανταζομένων αὐτὸ πρᾶγμα ἀργυροῦν; Ὁ βοῦς δὲ οὗτος καὶ ὁ ὀδνηγὼν αὐτὸν ἀνὴρ καὶ ἡ συνοδεύουσα αὐτῶ καὶ ὁ μετὰ τῆς γρυπῆς ρινὸς ἀνὴρ καὶ ὁ ἄλλος δὲ μετὰ τῶν ἀνορθωμένων τριχῶν, οὗτοι πάντες δὲν φαίνονται ὡς ἀναπνέοντες τὸ φῶς τῆς ἡμέρας; Πράγματι πρέπει νὰ ἦμαί θαρραλωτέρα κοινῆς γυναικὸς, ὥστε νὰ μὴ βάλω φωνὴν τρόμου· ἴδε πῶς ὁ βοῦς με προσδλέπει πονηρῶς καὶ ὑπόδρα διὰ τοῦ ἐτέρου τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ!—Ναί, ἀγαπητή· αἱ χεῖρες τοῦ Ἐβεδίου Ἀπελλοῦ εἶναι ἀλάνθαστοι, ὅποιανδήποτε ὑπόθεσιν καὶ ἂν πραγματεύηται ἐπὶ τῶν πινάκων αὐτοῦ. Ἴδου εἶς, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ: «ἢ φύσις ἐδωκεν αὐτῶ ἀρετὰς τινὰς καὶ ἠρνήθη αὐτῶ ἄλλας (Ἰαῖδ. XVI, 250) . . .» Ἄ, ὁ δυνάμενος νὰ ἴδῃ τὸν ἄνδρα τοῦτον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, χωρὶς τὴν φρικιὰν ὑπὸ θαυμασμοῦ, εἶναι ἀξίος ν' ἀπαγορευθῆ μετὰ τῆς κεφαλῆς πρὸς τὰ κάτω ἐντὸς κναφείου».

Ὅσονδήποτε ἀσαφῆς καὶ ἂν παραμένωσι στίχοι τινὲς καὶ ἐκφράσεις τοῦ ἀποσπασμάτος τούτου, φαίνεται ἡμῖν ἀναμφισβήτητον ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς μόνης συνθέσεως τοῦ Ἀπελλοῦ, παριστάσης βοῦν ἀγόμενον ἐπὶ θυσίαν· πάντα τὰ ἀναφερόμενα πρόσωπα, ὁ γυμνὸς παῖς, οἱ τρεῖς ἄνδρες, ἡ γυνή, ἀνήκον εἰς τὸ αὐτὸ σύμπλεγμα, ὡς καὶ τὸ ἀργυροῦν ἐργαλεῖον (πύραγρον;), οὐ ἢ φύσις δὲν ὀρίζεται ἀκριβῶς. Γινώσκωμεν παρὰ τοῦ Πλινίου (XXXV, 126) ὅτι τὴν ὑπόθεσιν τῆς θυσίας τοῦ ταύρου εἶχε πραγματευθῆ τὸ πρῶτον ἐν τῇ ζωγραφικῇ Παισίας ὁ Σικυώνιος, σύγχρονος τοῦ Ἀπελλοῦ, quam postea imitati sunt multi, aequavit nemo. Φαίνεται ἐν τούτοις κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἡρώδα ὅτι ὁ πίναξ τοῦ Ἀπελλοῦ δὲν ἦτο ἀνάξιος, ὅπως διαγωνισθῆ πρὸς τὸ ἀριστοτέργημα τοῦ τεχνοδιδασκάλου τῆς Σικυῶνος.

Ἡ σπουδῆς ἀξία ἀπαριθμησὶς αὐτὴ διεκόπη τάχιστα δυστυχῶς ὑπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ νεωκόρου, ἀγγέλλοντος ταῖς ἐπιδικεστῆρας τὴν αἰδίαν ἑκβασίν τῆς θυσίας καὶ ἐπικαλουμένου τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱατῆρος θεοῦ ἐπ' αὐτῶν, τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν. Ὑπὸ τῆς ἐπιθέσεως νὰ ἐπανέλθωσι τάχιστα οἰκογενειακῶς, ἵνα σπουδαιότερα προσαγάγῃ θυσίαν, εἶτα δὲ ἐντέλλεται τῇ θεραπαινῇ νὰ διαμελίσῃ τὸν ἀλέκτορα, νὰ προσενέγκῃ τεμάχιόν τι αὐτοῦ τῷ νεωκόρῳ, ὡς καὶ πόπανον τῷ δράκοντι τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ν' ἀποκομίσῃ δὲ οἰκαδε τὸ λοιπόν.

Τάχιστα θὰ διέλθωμεν διὰ τοῦ ἐπομένου ποιήματος, τοῦ **Ζηλοτύπου**, οὗ ἡ ὑπόθεσις καὶ αἱ λεπτομέρειαι λίαν ἀπάδουσι πρὸς τὸ νεώτερον αἶσθημα. Ἡ ἀρχαία δουλεία διηκυκλύνεν οἰκτρῶς τοὺς μεταξὺ κυρίων καὶ δούλων δεσμούς· ἐλεεινοὶ ἔρωτες, καθ' οὓς τὸ πάθος ἀνέπτυσσε πάντα τὰ εἶδη τῆς μανίας αὐτοῦ ἄνευ οὐδεμιᾶς τῶν λεπτῶν χαρίτων του. Ἡ Βιτίνα εἶναι διττῶς κυρία τοῦ Γάστρωνος, ἀλλ' οὗτος, μὴ ἀρκοῦμενος εἰς τὴν κατάκτησιν ταύτην, ἐρωτῶν φέρεται πρὸς τὴν γείτονα Ἀμφυτέαν. Ἡ Βιτίνα μέμφεται αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ διὰ λόγων, ὧν ἡ τραχύτης εἶναι ἀξία τοῦ Ἰουβενάλου. Ὁ Γάστρων ἀρνεῖται κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἡ κυρία, ἀπαυθίσασα πρὸ τῶν ὑπεκφυγῶν αὐτοῦ, ἐκρήγγυται εἰς ὕβρεις καὶ ἀπειλάς, διατάσσει δὲ ἄλλῳ τινὶ δούλῳ, τῷ Πυρρία, ν' ἀποδύσῃ τὸν ἔνοχον, νὰ περιδύσῃ αὐτὸν στερεῶς διὰ τοῦ «ἠμάντος τοῦ ἀμφορέως» καὶ οὕτω δεδνημένον νὰ ἐγκλείσῃ εἰς τὴν κρύπτῃν (ζητρεῖον), ἵνα ἐκεῖ μετρηθῶσιν αὐτῶ ὑπὸ τοῦ δεσμοφύλακος Ἐρμῶνος χίλιοι μὲν ραβδισμοὶ ἐπὶ τῆς βράχως, τοσοῦτοι δὲ ἕτεροι ἐπὶ τῆς κοιτίας. Τὰ δάκρυα καὶ αἱ ἱκεσίαι τοῦ δούλου διαστειροῦνται πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις τῆς κυρίας· ἐπὶ τέλος ἀπαίτηται ὁ ἄπιστος, ἀλλὰ μόλις τούτου ἀρξαμένου τῆς ὁδοῦ, ἡ Βιτίνα μεταπέλλεται καὶ ἀνακαλεῖ αὐτόν· ὁ Πυρρίας λίαν κακοποιεῖ αὐτόν· προσκλήθητο ὁ Κῶδης μετὰ τῶν κεντητῶν καὶ τῆς μελάνης αὐτοῦ, ἵνα κεντήσῃ τὰ στίγματα ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἐνόχου. Τότε ἡ εὐνοουμένη θεραπαινὴ Κυδίλλα ἐπεμβαίνει ὑπὲρ τοῦ συναδέλφου αὐτῆς καὶ ἐπικαλεῖται τὴν χάριν αὐτοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς θυγατρὸς τῆς κυρίας. Ἡ Βιτίνα ὑποκρίνεται τὴν ἀτεγκτον: «Μὴ με ζαλίζετε ἢ ἀπερχομαι τοῦ οἴκου· ἂν ἀφῆσθε τὸν ἐπταπλοῦν τοῦτον δούλον, τίς γυνὴ δὲν θὰ δικαιοῦται νὰ με πύσῃ κατὰ πρόσωπον;» Ἄλλ' ἡ Κυδίλλα πᾶρατηρεῖ αὐτῇ ὅτι εἶναι ἡ εἰκοστὴ τοῦ μηνός, ὅτι δὲ ἡ ἑορτὴ

τῶν Νεκρῶν (Γερνία;) 1) διαρκεῖ ἐπὶ πέντε ἡμέρας. Ἡ σκέψις αὕτη κατορθοῖ νὰ συγκινήσῃ τὴν ἐρωτικὴν ἀγανάκτησιν τῆς κυρίας, ἥτις ἀναμφιβόλως οὐδὲν ἐπόθει ἕτερον ἢ νὰ κατευνασθῆ. «Ἐχει καλῶς, Γάστρων· σὲ ἀφῆνω πρὸς στιγμὴν· δύνασαι νὰ ὁμολογῆς χάριτας;» ταύτη (τῇ Κυδίλλῃ), ἦν ἴσα τῇ ἐμῇ θυγατρὶ ἀγαπῶ, διότι αὐταῖς χερσὶν ἀνέθρεψα αὐτήν. Ἄλλ' οὐδὲν θ' ἀπολέσῃς ἀναμένων· ἅμα ὡς περᾶνωμεν τὰς χοάς, ἀλληλοδιαδόχοι ἔσονται αἱ ἐπὶ σοὶ ἑορταί, ἔσο βέβαιος!»

Τὰ δύο τελευταῖα εἰδύλλια παρέχουσι τοῦτο ἀξίον ἰδιαίτερας παρατηρήσεως, ὅτι συνέχονται ἀλλήλοις. Ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν μικρὰν κωμῳδίαν εἰς δύο εἰκόνας. Ἡ πρώτη εἰκὼν (**Φιλιάζουσαι**) παριστάνει ἐπίσκεψιν γυναικὸς πρὸς τινὰ φίλιν αὐτῆς. Ἡ κενὴ φλυαρία, τὸ small talk τῶν κυρίων τοῦ Γ' π. X. αἰῶνος ὁμοίαζε παραδόξως πρὸς τὴν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· δύναται νὰ κρίνῃ τις ἐκ τῆς πλήρους σχεδὸν ἐπομένης μεταφράσεως. (Παραλείπομεν ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ραῖναχ παρατιθεμένην μετάφρασιν περικοπῆς, ἅτε ἀκέραιον σχεδὸν τὸ εἰδύλλιον τοῦτο παραθέσαντες ἦδη ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς τοῦ **Νεολόγου** **ἔβδομαδιαίας ἐπιθεωρήσεως**. Τὸ εἰδύλλιον λήγει, τῆς Μητροῦς ἐρωτώσης τὴν Κοριττῶ πῶς ὁ Κέρδων ἔμαθε τὴν οἰκίαν αὐτῆς, ὅτε οὗτος μετέβη παρ' αὐτῇ καὶ αὕτη ἠγόρασε τὸν περιζήτητον πῖλον — ἂν πρᾶγματι διὰ τοῦ **βαυδῶ** δηλοῦται πῖλος, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἡσύχιος, ὅς ὅμως προστίθεται: «σημαίνει δὲ καὶ κοιλίαν, ὡς παρ' Ἐμπεδοκλεῖ», τῆς κοιλίας ταύτης δυναμένης νὰ σημαίνῃ καὶ ζώνην — καὶ πληροφρομένης ὅτι ἡ Ἄρτεμις, ἡ σύζυγος τοῦ Κανδᾶ, ὠδήγησεν αὐτὸν παρ' αὐτῇ).

Ἡ πολυπράγμων καὶ καλλωπίστρια Μητρώ δὲν χάνει καιρόν. Πρέπει ἀπολύτως νὰ ἴδῃ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν θαυματουργὸν τοῦτον Κέρδωνα καὶ σπεύδει παρὰ τῇ Ἀρτέμιδι, ἵνα ὀδηγήσῃ αὐτὴν παρὰ τῷ τεχνίτῃ. Τὸ ἐπόμηνον εἰδύλλιον, οὗ τὸ μείζον μέρος εἶναι δυστυχῶς ἐν κακίστῃ καταστάσει, μεταφέρει ἡμᾶς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κέρδωνος. Πολλὰ κυρία, ἐν αἷς καὶ ἡ Μητρώ, εἰσέρχονται ὀδηγούμεναι ὑπὸ τῆς ὑποχρεωτικῆς μεδιτῆρας τοῦ διευθυντοῦ δὲ ἐξεγείραντος καὶ ἐπιπλήξαντος τοὺς δούλους, παριστάμεθα πρὸ τερπνῆς τινος σκηνῆς ἐμπορίας. Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Κέρδωνος φοιτᾶται λίαν, ὁ τεχνίτης δὲ γινώσκει θαυμασιῶς νὰ ἐξυπηρετῇ τὸ συμφέρον αὐτοῦ. Τὰ σανδάλια αὐτοῦ — ἔχει δὲ ὀκτωκαίδεκα εἶδη τοιούτων — προσαρμολοῦνται ἐξαιρετα· οὐδέποτε ὑπάρχει ἀνάγκη μεταβολῆς: «Τὰ εὐμορφα πρᾶγματα εὐαμορστοῦσι πάντοτε εἰς τὰς εὐμόρφους γυναῖκας!» Αἱ τιμαὶ αὐτῶν εἶναι ὑπέρογκοι· τοῦτο μὲν τιμᾶται μνᾶς, ἐκεῖνο δὲ ἐπτὰ δαρεικῶν . . . Οὐχ' ἦτον προμαντεύομεν ὅτι ὁ ἐπιτιμῆσις βιομήχανος κατηνάλωσεν ἀρκετὸν ποσὸν τοῦ ἐμπορεύματος αὐτοῦ. «Ἄν καὶ ἄλλο τι χρειάζεται ἡμῖν, κυρία, σανδάλια ἢ οἰκιακά κρηπίδες, δὲν ἔχετε ἀλλ' ἢ νὰ μοι πέμψητε τὴν δούλην σας.» Ὡς πρὸς σέ, Μητροί, μὴ παραλίπη νὰ ἐλθῃς παρ' ἐμοὶ τῇ ἐνάτῃ τοῦ μηνός, ἵνα λάβῃς τὰς ὑπερραμένας κρηπίδας σου· ἀπαιτεῖται ἡσυχον πνεῦμα, ὅπως στρεῶς κεντηθῇ τὸ θερμὸν ὑπόγραμμα».

Ἰκανῶς ἐκ τῶν δειγμάτων τούτων μαντεύει ἕκαστος ὁποῖον ἐνδιαφέρον παρέχουσι τὰ μικρὰ ταῦτα ποιήματα τοῦ Ἡρώδα. Ἡ φιλολογικὴ αὐτῶν ἀξία δὲν εἶναι μεγίστη· ἐν αὐτοῖς δὲν ἀπαντᾷ οὔτε ἡ ἀττικὴ χάρις τοῦ Λουκιανοῦ, οὔτε αἱ θαυμάσιαι ἐκεῖναι ποικιλτικαὶ ἐκλάμψεις, αἱ καταγοπεύουσαι ἡμᾶς ἐν τοῖς εἰδυλλίοις τοῦ Θεοκρίτου· καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς **Συρακοῦσαις** τὸ ἴσῃμα τῆς τῶν Ἀδωνίων θρηνοῦσης δὲν χαράσσει εὐτυχεῖς ὁδοὺς ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ κοινοῦ διαλόγου; Ὁ Ἡρώδης ἐν γνώσει παραμένει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἐντελῶς πραγματικῶς ὧν ἡ ποίησις αὐτοῦ εἶναι σχεδὸν περὶ λόγος ἐστιχουργημένος· δίκαιον ὅμως εἶναι ν' ἀναγνωρίσωμεν τὴν τελείαν φυσικότητα καὶ τὸ ἀδιάσπτον τοῦ ὕψους αὐτοῦ, ἐν ᾧ οὐδέποτε σχεδὸν ἀποβαίνει ἐπαιδθητὴ ἢ ἀνάγκη τοῦ μέτρου· ἀξέπαινος ὠσαύτως ἡ ποικιλία, ἡ ζωηρό-

1) Ὁ κ. Ρούτερφορντ νομίζει ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ἐν Λέσβῳ πόλεως Γεργῆνης.

2) Ὁ κ. Ρούτερφορντ κατεσκεύασεν ἐνταῦθα δούλην, ὀνομαζομένην Χάρην.

της καὶ ἡ δεξιότης, μεθ' ἧς διαξάγονται αἱ συνθέσεις αὐται, ἢ ἀλήθεια τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν καταστάσεων, αἵτινες ἐξεγείρουσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὅλον μικρόκοσμον γυναικῶν δοδαρῶν ἢ κενοδοξῶν, βιοτεχνῶν, δούλων, προξενιτῶν καὶ μετριῶν, τὴν σχολὴν μετὰ τῶν ποιῶν αὐτῆς, τὸ ζήτησιον μετὰ τῶν βαδανιστηρίων αὐτοῦ, τὰ δικαστήρια, τοὺς ναοὺς, τὰ ἐργαστήρια. Ὁ Ἡρώδης ἔχει πνεῦμα, καὶ humor μάλιστα, ἀλλὰ δὲν μεταδίδει πολὺ τοιοῦτον εἰς τὰ πρόσωπα αὐτοῦ· ἡ γλώσσα αὐτῶν εἶναι αὐτὴ ἡ αἰωνία οἰκιακὴ γλώσσα μετὰ τῆς ἀτημελείας αὐτῆς καὶ τῶν ἐπαναλήψεων, πεπληρωμένη ὅλη παροιμιῶδων ἐκφράσεων, ὧν πολλὰ θὰ προστεθῶσιν εἰς τὰς συλλογὰς τῶν ἐλλήνων Παροιμιογράφων.

Ὡς βλέπει τις, δὲν εἶναι μόνη ἡ γραμματικὴ καὶ ἡ λεξικογραφία, αἵτινες θὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἐμβριθοῦς μελέτης τοῦ νέου συγγραφέως· οὗτος θὰ πλουτίσῃ προσέτι καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην. Ἐχομεν δι' αὐτοῦ στιγμιαίαν τινας φωτογραφίας τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ Γ' αἰῶνος ἢ, ἂν τις προτιμᾷ ἄλλην ἐκφρασίαν, τὸ ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἀντίτροπον ἐκείνου, ὅπερ ἐν τῇ ζωγραφικῇ ἀποτελοῦσιν αἱ ἐσωτερικαὶ εἰκόνες Ὀστιάδης τινὸς ἢ Τανιέρης. Ἐπιτραπήτω μοι τελευταία τις παραβολή, ἥτις θ' ἀποδώσῃ ἀκριδέστερον τὴν ἰδέαν μου, διότι ὡσαύτως ἡ κομψὴ ἀδολεσχία εἶναι δυστυχῶς οὗτος οἰκεία τῷ Ἡρώδῃ, ὅσον καὶ τοῖς σήμερον ζῆλωταῖς αὐτοῦ. Ἄν μετὰ δισχιλία ἔτη φύλλον τι τοῦ **Ἡρωδίου βίου** περιήρχετο εἰς χεῖρας πεπαιδευμένου τινός, οὗτος θὰ εὑρίσκει περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῆς γλώσσης τῶν συγχρόνων ἡμῶν πληροφορίας ὁμοιοτάτας ἐκείναις, ἃς ἡ οἰμῆ τοῦ Ἡρώδα παρέχουσιν ἡμῖν περὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν τῶν Ἑλλήνων, μάλιστα δὲ τῶν Ἑλληνίδων, τῆς παρακμῆς.

Ταῦτα, οὐκ ἀνάξια σπουδῆς, νομίζομεν, τοῖς φιλολογοῦσι τῶν ἀναγνωστῶν τῆς τοῦ **Νεολόγου Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως**, δοκεῖ Θεοδώρῳ τοῦ Ραϊνᾶχ περὶ τῶν ἄρτι ἀνακαλυφθέντων ποιημάτων τοῦ Ἡρώδα.

M. E. M.

Ἡ Ἱστορία τοῦ Φωτισμοῦ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Φ. Ε. ΜΑΥΡΟΠΟΡΔΑΤΟΥ

ΕΝ Τῷ ΕΛΛΗΝΙΚῷ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚῷ ΣΥΛΛΟΓῳ.

Κυριαὶ καὶ Κύριοι,

Κληθεὶς ὅπως λαλήσω σήμερον ἀπὸ τῆς ἑδρας ταύτης, ἀφ' ἧς τὸ ἄνθος τῶν παρ' ἡμῖν μεμορφωμένων ἀνδρῶν ἐλάλῃ μετὰ τοῦδε, ἀδυνατῶ νὰ συγκρῶ τὰ πληροῦντα τὴν καρδίαν μου ἠδέα συναισθήματα καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ δικαίαν ὑπερηφάνειαν μου.

Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἀπονέμω τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μου τῷ τε προέδρῳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν μέλεσι τοῦ Προεδρείου τοῦ συλλόγου τούτου ἐπὶ τῇ προσγενομένῃ μοι τιμῇ. Χάριτας δ' ὁμολογῶ καὶ ἡμῖν, κυριαὶ καὶ κύριοι, ἐπὶ τῇ παρεχομένῃ μοι περιφανεῖ ἐνδειξίᾳ τῆς πρὸς με συμπαθείας διὰ τῆς ἀθρόας ἡμῶν προσελεύσεως. Εὐχομαι ὅπως διὰ καταλλήλου διεξαγωγῆς τοῦ θέματος μου φανῶ ἀντάξιός τῆς συμπαθείας ταύτης· φοβοῦμαι ὅμως μὴ φανῶ κατώτερος τῶν προσδοκίων τοσοῦτον ἐκλεκτοῦ, τοσοῦτον συμπαθοῦς καὶ τοσοῦτον εὐγενοῦς ἀκροατηρίου.

Ἐπόθησα νὰ πραγματευθῶ θέμα, δυνάμενον νὰ κινήσῃ κοινῇ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παρισταμένων. Ἐπέτυχον ἄρα γε τοῦ ποθουμένου;

Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα νὰ διεξαγάγω τὸ θέμα τοῦτο μετὰ τῆς δυνατῆς συντομίας καὶ σαφηνείας, ὅπως μὴ κουράσω τὴν ὑμετέραν ὑπομονήν.

Ἄλλ' ὅ,τι ἐπόθησα, ὅ,τι ἐπεθύμησα θὰ δυνηθῶ ἄρα γε καὶ νὰ τὸ ἐκτελέσω εὐχερῶς;

Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου ταύτην θὰ ἀποκριθῇ τὸ τιμῆσάν με ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον. Ἐγὼ δὲ μὴ θέλων νὰ καταχωρῶμαι τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν ἀρχομαι διεξάγων τὸ θέμα μου.

Ἄν, κυριαὶ καὶ κύριοι, ὁ ἸΘ' αἰὼν ᾖναι ὁ κατ' ἐξοχὴν αἰὼν τῆς ἀναπτύξεως τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, εἶναι οὐχ ἥττον ὁ αἰὼν τῆς ἀναπτύξεως τῶν μέσων, τῶν ἀφορώτων εἰς τὴν εὐσετῶ καὶ εὐμάρειαν τοῦ ἀνθρώπου. Μεταξὺ δὲ τῶν πολλαπλῶν καὶ ποικίλων ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων, τῶν συντελεσασῶν εἰς πᾶσαν πρόοδον, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸν φωτισμὸν σπουδαίαν ἀναμφισβητήτως ἔσχον ροπήν.

Ἡ ἀρχαιότης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ καὶ ἐκθέσῃ εἰς τὸν κοινὸν θαυμασμὸν τὴν μεγαλοπρεπῆ πολυτέλειαν αὐτῆς ἢ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ. Παρὰ πάσας τὰς προσπαθείας τῶν αὐθεντῶν τοῦ μεσαιῶνος, Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς χλιδῆς τῆς αὐλῆς αὐτῆς καὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', αἱ νυκτεριναὶ ἑορταὶ αὐτῶν οὐδὲν τὸ ἐνδιαφέρον ἢ τὸ καλὸν εἶχον ὑπὸ τὸ φῶς τῶν πυρῶν ἢ ἐλεεινῶν ἀλείμματοκηρίων.

Ὁ διάκοσμος τῶν δωμάτων, ἡ πληθὺς τῶν ὑπηρετῶν, τὸ ὑπέρογκον τῆς δαπάνης οὐδόλως ἴσχυον νὰ ἐξαλείψωσι τὸν καπνὸν καὶ τὴν ὄσμην τῶν καυσίμων ἐκείνων ὑλῶν, τῶν δυναμένων νὰ τρέψωσιν εἰς φυγὴν καὶ σταδίους ὅλους νὰ ἀπομακρύνωσιν ἐντεῦθεν τὰς ὀραίας δεσποίνας καὶ δεσποινίδας, τὰς τιμώσας με τὴν ἐσπέραν ταύτην διὰ τῆς παρουσίας των.

Ἡ ἱστορία τοῦ φωτισμοῦ μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οὐδὲν τὸ ἐκτάκτως ἐνδιαφέρον παρουσιάζει. Ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀρχῇ μόνον μέσα φωτισμοῦ εἶχε τὴν φλόγα τῶν καιομένων καὶ θερμαινόντων αὐτὸν ξύλων καὶ τὰς ἐκ ρητίνης δάδας.

Ἀδύνατον ἀποβαίνει νὰ ὀρίσῃ τις πότε ἐγένετο τὸ πρῶτον χρῆσις ἐλαίου πρὸς φωτισμὸν καὶ τῶν θρυαλλίδων, τῶν ἀποτελούντων τὴν λυχνίαν. Τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ χρῆσις τῆς λυχνίας ἦν γνωστὴ ἐν τῇ μάλλον ἀπομακρυσμένη ἡμῶν ἀρχαιότητι. Ὁ Ἡρόδοτος ἐν τῷ ἐξικοστῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ ἀναφέρει ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον ἑορτὴν ἐν Σαῖδι, καθ' ἣν ἀπειράριθμοι λύχνοι ἀνίπτοντο καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἐκαίοντο καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς ἑορτῆς.

Οἱ τῶν ἀρχαίων λύχνοι, ὧν ἐνταῦθα βλέπετε δείγματα τινα, ἦσαν ἐξ ὀπτῆς γῆς (τροχήλατοι) ἢ χαλκοῖ καὶ εἶχον μίαν ἢ πλείονας ὀπὰς πρὸς ἔξοδον τῆς θρυαλλίδος ἢ τοῦ ἐλλυχνίου (ψυτλίου). Τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας τέχνης ποικίλα ἔδωκε σχήματα εἰς τοὺς λύχνους καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἀντικείμενα στολισμοῦ ἐκ τῶν ὀραιότερων. Ἄλλὰ τὸ τε ἐλλυχνιον καὶ ἡ φλόξ οὐδεμίαν ὑπέστησαν τροποποιήσιν.

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ χρῆσις τῆς ἐκ καθαροῦ κηροῦ λαμπάδος ἤρξατο διαδομένη.

Ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ εἶχε τὴν αὐτῆς πολυτέλειαν καὶ οἱ ζῆλωται ἐκ τῶν πιστῶν ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐποιοῦντο προσφορὰς λαμπάδων.

Κατὰ τὸν δωδέκατον μ. Χ. αἰῶνα ἀνέμιξαν τῷ καθαρῷ κηρῷ τὸ λίπος καὶ τὰ διάφορα ζωϊκὰ στέατα καὶ οὕτως ἐφευρέθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ κατασκευὴ τῶν ἀλείμματοκηρίων, ὧν ἡ χρῆσις εἰσῆχθη ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ε'.

Τῶν ἀλείμματοκηρίων ἡ χρῆσις διετηρήθη ἐπὶ μακρόν, καὶ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἤκουσαν βεβαίως τοὺς γονεῖς αὐτῶν λέγοντας ὅτι τὰ τοιαῦτα κηρία ἀπετέλουν ἄλλοτε τὸ μόνον μέσον τοῦ φωτισμοῦ αὐτῶν. Ἴσως δὲ μεταξὺ τῶν σκευῶν οἴκων τινῶν παρεριμμένοι καὶ σήμερον δάζονται ἐν γωνίᾳ τινὶ αἱ πρὸς ἀποκοπὴν τοῦ μύκητος τῆς θρυαλλίδος χρησιμεύουσαι ψαλλίδες, ὧν δεῖγμα παρέχω ἡμῖν τόδε.

Μόλις ἐν ἔτει 1825 νέαν ἔσχε φάσιν ὁ φωτισμὸς διὰ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ στεατίνου κηρίου. Τῷ 1811 ὁ Chevreul ἀνεκάλυψε τὸ στεατικὸν ὀξύ ἢ τὴν στεατίνην, οὐσίαν λευκὴν, λιπαρὰν καὶ ἀντίστασιν παρέχουσαν εἰς τὴν ἀφῆν.

Ἐξάγεται δὲ ἡ στεατίνη ἐκ στέατος ἢ λίπους παντὸς εἶδους, μίγνυμένου μετ' ἀδρόστου καὶ ὑδάτων ὑποξυζόντων, προκαλοῦντων διπλῆν χημικὴν ἀποσύνθεσιν τῶν λιπαρῶν ὀξέων.

Τῷ 1825 ὁ Chevreul καὶ ὁ Gay-Lussac ἐπινοήσαντο ἐπιτυχῆ χρῆσιν τῆς οὐσίας ταύτης ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν καλουμένων στεατοκηρίων (bougies stéariques) τῶν ἐτι καὶ νῦν φωτιζόντων ἡμᾶς. Ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν ταύτην, ἦτοι τῷ 1826 ὁ Cambacères ἐφεύρε τὴν πλεκτὴν θρυαλλίδα, ἥτις ἀπετέλεσεν ἐν τῶν οὐσιωδῶν πλεονεκτημάτων τῶν στεατοκηρίων τῆς σήμερον. Πράγματι δέ, κυρία καὶ κύριοι, παρατηρήσατε ὅτι ἐν τῷ ἀπυρρόκωμένῳ ἄνω ἄκρῳ τῆς θρυαλλίδος τοῦ ἀλειμματοκηρίου τούτου σχηματίζεται μίκτης ἐλαττῶν τὴν λάμπην τῆς φλογός, προκαλῶν τὴν ὑπὸ τοῦ κηρίου ἐκπομπὴν καπνοῦ καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς διὰ τῶν ψαλλίδων συχνῆς ἀποκοπῆς αὐτοῦ. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἀπλὴ θρυαλλίς τοῦ κηρίου τούτου καίεται κατ' εὐθείαν καὶ δὲν καταναλίσκεται. Τοῦναντίον δὲ ἡ πλεκτὴ θρυαλλίς, ὡς βλέπετε, ἐν τοῖς σήμερινοῖς κηρίοις, καθόσον τὸ κηρίον τίκεται, κυρτοῦται καὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς, εἰς ἐπαφήν ὃν μετὰ τοῦ ἀέρος, καταναλίσκεται.

Ἡ ἐναρξίς τῆς κατασκευῆς τῶν στεατοκηρίων χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1831, καθ' ὃ οἱ κ. Milly καὶ Motard ἴδρυσαν τὸ πρῶτον ἐργοστάσιον τοῦ εἶδους τούτου ἐν Παρισίῳ.

Ἐν ἔτει 1836 ὁ κ. Milly ἐτελειοποίησεν ὀριστικῶς τὴν βιομηχανίαν τοῦ εἶδους τούτου, διαθρέχων τὴν πλεκτὴν θρυαλλίδα διὰ βορικοῦ ὀξέος (acide borique), προκαλοῦντος τὴν ὑελοποίησιν τῆς σποδοῦ τῆς θρυαλλίδος καὶ συνεπάγοντος τακτικὴν κατανάλωσιν καὶ φλόγα λάμπης διαρκούς.

Τὰ σήμερον γνωστὰ κηρία εἰσὶν οὕτω πῶς τὰ ἐξῆς :

Τὰ ἐκ καθαροῦ κηροῦ κηρία τὰ ἐν χρῆσει ἐν τοῖς ναοῖς.

Τὰ ἀλειμματοκηρία, ὧν ἡ χρῆσις καθ' ἑκάστην ἐλαττοῦται, καὶ τὰ στεατοκηρία, ὧν ἡ χρῆσις ἐγενικεύθη.

Δυνάμεθα πρὸς τούτοις νὰ μνημονεύσωμεν τῶν ἐκ κητείου λίπους (huile de balène) κηρίων, ὁμοίων τοῖς ἐκ στεαρίνης καὶ διαφερόντων μόνον κατὰ τὴν ἀξίαν, καὶ τὰ ἐκ παραφίνης διαφανῆ, ἄπερ βλέπετε, καὶ ὧν ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη.

Τοιαῦτα ἡ ἱστορία τῶν κηρίων. Πρὶν δ' ἐξετάσωμεν τὰς λυχνίας καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ φωτισμοῦ συστήματα, ἀναγκαῖον ἀποβαίνει νὰ μάθωμεν τί τὸ παράγον τὸ τεχνητὸν φῶς καὶ τί τὸ ἀποτελοῦν τὴν φωτιστικὴν δύναμιν τῆς φλογός.

Ἐξαίρεσι τοῦ ηλεκτρικοῦ φωτός πᾶσαι αἱ ἐν χρῆσει λοιπαὶ φωτιστικαὶ οὐσίαι παράγουσι φλόγα, ἥτις εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καύσεως εὐφλέκτου ἀερίου, ἐξερχομένου ἐλευθέρως ἢ ἐνεκα ἐξατμίσεως θερμαινομένου σώματος. Εἶναι λοιπὸν ἡ φλόξ ἀερίομορφος οὐσία ἐν καύσει.

Ἀλλὰ πᾶσα φλόξ δὲν εἶναι καὶ φωτεινὴ. Βλέπετε τὴν κατομένην φλόγα ταύτην τοῦ οἰνοπνεύματος. Δὲν παρέχει φῶς εἶναι σχεδὸν ἄορατος. Τὸ αὐτὸ θά συμβῆ ἂν καύσωμεν θεῖον. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ φλογί ταύτῃ τοῦ ὑδρογόνου. Τὸ φῶς λοιπὸν δὲν παράγεται ἐκ τῆς φλογός, οἰαδίποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ θερμοκρασία αὐτῆς.

Ὅπως ἡ φλόξ ἔχῃ λάμπην, ἀπαιτοῦνται εἰδικαί τινες συνθήκαι. Ἄν θέσωμεν νῦν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀμαυρᾶς φλογός τοῦ ὑδρογόνου σπειροειδῆς νῆμα πλατίνης, βλέπομεν ὅτι τὸ νῆμα τοῦτο διαθερμαίνον ἐκπέμπει ζωηρὸν φῶς. Τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα παρατηρεῖται, ἂν ἐπὶ τῆς φλογός ταύτης ἐπιρροίωμεν κόνιν ὀξειδίου ψευδαργύρου. Τί συμβαίνει κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας; Διατί ἡ προσθήκη τῶν στερεῶν καὶ ἀφλέκτων τούτων σωμάτων παρήγαγε φῶς;

Διότι τὸ φῶς εἶναι τὸ ἀκτινοβολοῦν ἀποτέλεσμα στερεοῦ σώματος ἰσχυρῶς θερμαινομένου ὅπως δὲ ὑπάρξῃ φῶς, ἀνάγκη τὰ μόρια στερεοῦ σώματος νὰ πυρακτωθῶσι. Τεμάχιον σιδήρου, τμήμα ἄνθρακος, τεμάχιον ἀσβέστου θερμαινόμενα μεταβάλλουσι χροῶμα, καθ' ὅσον ὑψοῦται ἡ θερμοκρασία αὐτῶν, καὶ ἐν τέλει λάμπουσι πυρακτούμενα.

Αἱ πρὸς φωτισμὸν ὕλαι, ὁ κηρός, τὸ στέαρ, τὸ ἐλαιον, αἱ λιπαραὶ οὐσίαι, τὸ πετρέλαιον καὶ τὸ φωταέριον εἶναι οὐσίαι λίαν ἀνθρακοῦχοι, αἱ μὲν τηκόμεναι τῇ ἐνεργείᾳ τῆς θερμότητος, αἱ δὲ ὑγραὶ ἀνερχόμεναι εἰς τὴν θρυαλλίδα δυνάμει τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων. Ἐκεῖ ἐνεκα τῆς ἐπιρροῆσεως τῶν ἐν καύσει μερῶν ἀποσυντίθενται εἰς πλείστα ἀέρια ὑδανοθακοῦχα.

Ἡ τῶν σωμάτων τούτων φλόξ ὀφείλει τὸ φωτιστικὸν αὐτῆς ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ποδὸν τοῦ καθαροῦ ἄνθρακος, ὃν περιέχουσι. Τὰ μόρια δὲ τοῦ ἄνθρακος πυρακτούμενα παράγουσι τὰ φωτεινά

φαινόμενα τῆς φλογός. Ἡ αἰθαλώδης λιγνὺς (ἢ καπνία, le noir de fumée), ἣν περιουλλέγομεν ἐπὶ πινακίου, ἐκτιθέντες αὐτὸ ὑπερθερμαίνοντες, καίομεν καθίσταται διάπυρος καὶ φωτίζει.

Ἐξετάζοντες μετὰ προσοχῆς τὴν φλόγα κηρίου, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ κατώτερον αὐτῆς μέρος εἶναι βαθυκίανον· ἐν τῷ μέρει τούτῳ τὸ ἀνθρακοῦχον ὑγρὸν διαθερμαίνον ἐξατμίζεται. Δεύτερος τις κῶνος λεπτός καὶ περικυκλῶν τὴν θρυαλλίδα χροῶματος βαθέος ἐρυθροῦ εἶναι τὸ μέρος τῆς φλογός, ὅπερ φθάνει μὲν εἰς ὑψηλὴν θερμοκρασίαν, ἀλλὰ, μὴ ὄν εἰς ἐπαφήν μετὰ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ ἀέρος δὲν εἶναι εἰσέτι ἀρκούντως διάθερμον. Βλέπομεν εἶτα τρίτον τι μέρος, περιβάλλον τὴν ἐρυθρὰν φλόγα. Τοῦτο εἶναι τὸ φωτεινὸν τῆς φλογός μέρος, τὸ εἰς ἄμεσον ἐπαφήν μετὰ τοῦ ἀέρος. Ἡ καύσις ἐν αὐτῷ εἶναι ταχεῖα καὶ ὁ ἄνθραξ ἐν αὐτῷ ἀποπυρακτοῦται.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν καὶ τέταρτον μέρος, τὸ τῆς κορυφῆς τῆς φλογός, ὅπερ ἀπόλλυσι τὴν λάμπην τοῦ συνεπεῖα τῆς τῶν ἀερίων ἀποψύξεως, προσξενουμένης ἐνεκα τῆς παρατεταμένης ἐπαφῆς μετὰ τοῦ ἀέρος.

Ταῦτα τὰ τὸ φῶς ἐν τῇ φλογί παράγοντα αἷτια. Ἐπαναλάβωμεν ἤδη τὴν ἐξέτασιν τῶν λαμπτήρων καὶ τῶν λοιπῶν συστημάτων τοῦ φωτισμοῦ.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος ὁ Κασσιόδωρος, ἀνὴρ πεπαιδευμένος καὶ λατίνος συγγραφεύς, ἐφεύρε λαμπτήρα, ἔχοντα δεξαμενὴν καὶ δυνάμενον νὰ παρέχῃ φῶς ἐπὶ πολλὰς ὥρας.

Ἀλλὰ μόλις ἐν ἔτει 1782 ὁ ἐκ Γενεύης φυσικὸς Argand ἐτελειοποίησε πρῶτα τὸν τοῦ ἐλαίου λαμπτήρα, ἀντικαταστήσας τὴν ἀπλὴν θρυαλλίδα διὰ θρυαλλίδος κυλινδρικής μετὰ διπλοῦ ρεύματος ἀέρος. Βλέπομεν ἐνταῦθα ἓνα τῶν πρώτων λαμπτήρων τοῦ Argand. Ὁ λαμπτήρ οὗτος σύγκειται ἐκ δεξαμενῆς, βασιζομένης ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαρριερίου ἀγγείου (vase de Mariote) καὶ παρεχούσης τροφήν τῷ λαμπτήρι ὡς πῶς :

Ἡ δεξαμενὴ Α εἶναι ἐν μόνον στόμιον εἰς τὸ κατώτερον αὐτῆς μέρος. Πληρουμένη ἐλαίου, τίθεται ἀνεστραμμένως ἐντὸς ἀγγείου Β, εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ὁποίου ὑπάρχει σωλὴν, συγκοινωνῶν μετὰ τοῦ καύστου τοῦ λαμπτήρος.

Ὁ ἐν λόγῳ καύστης σύγκειται πάλιν ἐκ μικρᾶς δεξαμενῆς ἐκ δύο συγκεντρικῶν κυλίνδρων.

Ἐν τῷ δακτυλιοειδεῖ διαστήματι, τῷ μεταξὺ τῶν δύο κυλίνδρων, εἴρηται δακτύλιος, ὑποβαθιάζων τὴν κυλινδρικήν θρυαλλίδα. Τὸ ἐν τῇ δεξαμενῇ ἐλαιον ῥεῖ μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν τὸ στόμιον αὐτῆς κλεισθῆ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ καὶ καθ' ἣν ὁ ἀήρ δὲν δύναται πλέον νὰ διεισδύσῃ.

Ἄλλ' ὅσκις μέρος τοῦ ἐλαίου καταναλωθῆ, ὁ ἀήρ διεισδύει εἰς τὴν δεξαμενὴν καὶ νέα ποσότης ἐλαίου εἰσρέει πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ καταναλωθέντος.

Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ λαμπτήρος τούτου συνίσταται :

Εἰς τὸ ὅτι ἡ κυλινδρική θρυαλλίς ἐπιτρέπει τῷ ἀερί νὰ ἐπιψαῦρ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τὴν φλόγα καὶ τὸ ρεῦμα καθιστᾷ τὴν καύσιν τελείαν καὶ τὴν φλόγα πολλῶ λαμπροτέραν.

Τῷ 1784 ὁ φαρμακοποιὸς τῶν Παρισίων Quinquet ἐτελειοποίησε τὸν λαμπτήρα τοῦτον, περικυκλῶν τὴν θρυαλλίδα δι' ὑελίνου κυλίνδρου, ὅστις, σχηματίζων καπνοδόκην, συντελεῖ εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τοῦ ρεύματος τοῦ ἀέρος καὶ διευκολύνει ἐτι μᾶλλον τὴν καύσιν.

Βραδύτερον ἐτροποποιήθη ἡ κυλινδρική καπνοδόκη διὰ τῆς ἀποστενώσεως τοῦ λαιμοῦ αὐτῆς ἀκριβῶς ἄνωθεν τῆς φλογός, τοῦθ' ὅπερ προκαλεῖ τὴν ἀνάμειξιν τῶν ἀερίων καὶ καθιστᾷ ὅσον ἐνεστί τελείαν τὴν καύσιν.

Νέα τροποποιήσις ἐπενέχθη εἰς τὸν δι' ἐλαίου λαμπτήρα τῷ 1803. Ὁ Carcel, πτωχὸς ἀλλ' ἐπιδέξιος ὀρολόιοποιός, ἐφεύρε νέον λαμπτήρα, μεγάλως φημισθέντα. Ὡς βλέπετε, ὁ λαμπτήρ οὗτος ἔχει μηχανὴν ὀρολόγιου, τίθειδαν εἰς κίνησιν ἀντίαν, διπλῶς ἐνεργούσαν καὶ παρέχουσαν τακτικῶς τροφήν τῇ θρυαλλίδι.

Ὁ Carcel ἔτυχε πτυχίου ἐφευρέσεως, ἀλλ' οὐδὲν ἐπορίσθη ὄφελος αὐτὸς ἐκ τῆς ἐφευρέσεώς του, ἦν ἐξεμεταλλεύθησαν ἐπικερδῶς ἕτεροι μετὰ τὸν θάνατόν του.

Τῷ 1822 ὁ Fresnel καὶ ὁ Arago ἐφεύρον τοὺς πολυμύξους συγκεντρικοὺς φανούς πρὸς χρῆσιν τῶν φάρων.

Οἱ φανοὶ ἢ λαμπτήρες οὗτοι ἔχουσι μεγίστην φωτιστικὴν δύναμιν συνεπεῖα τῆς ὑπερθερμαίνσεως τοῦ ἀέρος.

Λαμπτήρ διμύξος τοιοῦτος ἰσοδυναμεῖ πρὸς 5 λαμπτήρας Carcel, καὶ λαμπτήρ τρίμύξος ἢ τετράμύξος ἰσοδυναμεῖ πρὸς 10 ἢ 20 λαμπτήρας Carcel.

Ἡ νεωτέρα τελειοποίησις τῶν δι' ἐλαίου λαμπτήρων ἐγένετο τῷ 1837 ὑπὸ Franchant, ἐπινοήσαντος τὸν λαμπτήρα, τὸν καλούμενον Moderateur (μετριασθῆν), λαμπτήρα πάντοτε ἐν χρῆσει καὶ τοῦ ὁποῖου βλέπετε ἐνταῦθα τὸ ὑπόδειγμα.

Ἡ ὑπὸ τοῦ σχεδιογραφήματος τούτου παρεχομένη τομὴ τοῦ λαμπτήρος τούτου δεικνύει τὸν ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ὄργανισμὸν, ἀποτελούμενον ἐξ ἐμβόλου (piston), κινουμένου ἐντὸς κυλίνδρου, χρῆσιμείουτος ὡς ὑποποδίου τοῦ λαμπτήρος καὶ ἐγκλείοντος τὸ ἐλαίον.

Τὸ ἐμβόλον, ἀναδιδαζόμενον δι' ἀγκυστρίου, πιέζει τῇ ἐνεργείᾳ σπειροειδοῦς ἐλατηρίου τὸ ἐλαίον, ὅπερ ἀποθεῖται ἐντὸς μικροῦ σωλήνος καὶ φθάνει μέχρι τῆς θρυαλλίδος.

Ἐπειδὴ ἡ παροχὴ τοῦ ἐλαίου εἶναι ἀφθονωτέρα καὶ τακτικωτέρα ἢ ἡ τοῦ λαμπτήρος Carcel, τὸ φῶς τοῦ λαμπτήρος τούτου καὶ σταθερώτερον καὶ ὠραιότερον εἶναι.

Οὗτοι οἱ μέχρι τοῦδε γνωστοὶ κυριώτεροι τύποι τῶν δι' ἐλαίου λαμπτήρων.

Βεβαίως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ ΙΘ' αἰὼν ἐγεννήθη σὺν τῷ φωτί.

Παρεκτὸς τῶν προμνησθέντων εἰδῶν τοῦ φωτισμοῦ ὁ δι' ἀερίου φωτισμὸς ἤρξατο καὶ αὐτὸς σὺν τῷ αἰῶνι τούτῳ. Ἐν ἔτει 1786 ὁ Γάλλος Φίλιππος Lebon, μηχανικός, ἐχρησιμοποίησε πρῶτος τὰ ἀέρια τοῦ γαιάνθρακος εἰς τὸν φωτισμὸν, ἐπινοήσας μηχανισμόν, ὃν ἀπεκάλεσε θερμολαμπτήρα (thermolampe). Ἄλλ' ὁ μηχανισμὸς οὗτος εἶναι δύσχρηστος καὶ δὲν ἔτυχε σπουδαίας ἐφαρμογῆς.

Ἐν ἔτει 1802 ὁ ἄγγλος Murdoch μετὰ δεκαετῆ πειράματα ἴδρυσεν ἐν Βιρμινγῆμ τὸ πρῶτον ἐργοστάσιον τοῦ φωταερίου.

Ταυτοχρόνως ὁ ἄγγλος μηχανικὸς Οὐίνσφορ δραστηρίως κατεγίνετο εἰς τὴν νέαν ταύτην βιομηχανίαν καὶ ἐπινοήσας πειράματα καὶ ἐφαρμογὰς ἐν Hamburg καὶ ἐν Brunswick.

Τῷ 1812 ὁ Οὐίνσφορ ἐφώτισε διὰ φωταερίου τὴν πόλιν τοῦ Λονδίνου καὶ μόλις ἐν ἔτει 1817 κατῴρθου νὰ τύχη τῆς ἀδείας, ὅπως φωτίσῃ τὸ Passage du Panorama ἐν Παρισίοις.

Τῷ 1818 πολλὰ θέατρα ἐφωτίζοντο ἤδη διὰ φωταερίου, καὶ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1819 ἐτέθη ὁ πρῶτος ἐν Παρισίοις διὰ τὸν δημόσιον φωτισμὸν καύστης εἰς τὴν Rue de la Paix· σήμερον δὲ μόνον ἢ δημοσία ὑπηρεσία τῆς πόλεως ταύτης περιλαμβάνει 50454 καύστας (bees).

Εἰπώμεν ἤδη ἐν ὀλίγοις τί εἶναι τὸ φωταερίον.

Πάντες γνωρίζουσιν ὅτι τὸ φωτίζον ἡμᾶς φωταερίον παράγεται διὰ τῆς διυλίσεως (distillation) τοῦ γαιάνθρακος. Πῶς; Ἐν ἰπνοῖς εἰδικοῖς (φούρνοις) εἰσάγουσι κερατοειδῆ ἄγγεῖα (cornées) πεπληρωμένα γαιανθράκων. Οἱ γαιάνθρακες, θερμαινόμενοι μέχρις ἀμαυρᾶς ἐρυθρότητος (rouge sombre) ἐντὸς τῶν κλεισμένων τούτων ἄγγεϊων, ἀποδυντίνονται καὶ παρέχουσιν:

Ἄνθρακῶδες ὑδρογόνον,

Καθαρὸν ὑδρογόνον,

Ἄσφαιτον ἄνθρακος,

Ἄνθρακικὸν ὄξύ.

Τὰ τέσσαρα ἀέρια τούτα εἶναι κατάλληλα διὰ τὸν φωτισμὸν, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς ἐξέρχονται ἄσφαιτον, ἔλαια (huiles empirematiques), ὕδωρ καὶ ὑδροθεϊκὰ ἀέρια, ἀφίνουσι δὲ ἐν τοῖς ἄγγεϊοῖς ὑποστάθμην (residu, καταπάτι), καλουμένην coke· ἰδοὺ αὐτὴν.

Τὸ μίγμα τοῦτο τῶν ἀερίων εἶναι ἀκατάλληλον πρὸς φωτισμὸν. Δέον νὰ καθαρῆ ὡς ἔστι, ὥστε νὰ ὑπολειφθῶσι μόνον τὰ τέσσαρα ἐν ἀρχῇ μνημονευθέντα ἀέρια.

Ὁ καθαρισμὸς τοῦ φωταερίου ἐπιτυγχάνεται διὰ μακρᾶς σειρᾶς χυτῶν μεταλλίων σωλήνων, καὶ κωδῶνων, δι' ὧν διέρχεται καὶ οἱ μὲν πρῶτοι χρῆσιμεύουσι πρὸς ψύξιν αὐτῶν, οἱ δὲ δεῦτεροι ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἀσδέστου καὶ ἄλλων ὑλῶν, ἃς περιέχουσιν, ἀπορροφῶσιν ἢ ἀποσυνθέτουσι τὰ ἐν τῷ φωταερίῳ βλαβερὰ ἀέρια.

Τὸ φωταερίον οὕτω καθαρῶς εἰσάγεται ἐντὸς μεγάλων διδρητῶν κωδῶνων, περιεχομένων ἐντὸς δεξαμενῶν, πεπληρωμένων ὕδατος. Οἱ κωδῶνες οὗτοι ὀνομάζονται gazomètres καὶ ὑψοῦνται καθόσον πληροῦνται φωταερίου.

Χρησιμεύουσι δὲ πρῶτον εἰς τὸ νὰ ἀποθηκεύωσι τὸ φωταε-

ρίον καὶ παρέχουσιν αὐτῷ ἰσοδύναμον πίεσιν, διευκολύνουσαν τὴν διοχέτευσιν καὶ διανομὴν αὐτοῦ.

Οἱ τῶν διὰ φωταερίου λαμπτήρων καύσται (bees) εἶναι δυνήθως τριῶν εἰδῶν. Ὁ ἀπλοῦς καύστης, ὁ παρέχων φλόγα εὐθεῖαν καὶ ἔχων δύο μικρὰς ὀπὰς κατακορύφως, ὁ καύστης, τοῦ ὁποῖου ἡ φλόξ ἔχει σχῆμα χρυσαλλίδος, ὀνομαζόμενος bees à papillon, καὶ ὁ διπλοῦς ρεύματος καύστης ὁ σχηματιζόμενος ἀπὸ στέφανου καὶ ἔχων 25—30 μικρὰς ὀπὰς.

Μέχρι τοῦ 1878 οἱ προμνησθέντες καύσται ἦσαν οἱ μόνοι ἐν χρῆσει, ἀλλ' ἔκτοτε αἱ ἐταιρίαι τοῦ φωταερίου διὰ νὰ δυναθῶσι νὰ συναγωνισθῶσι πρὸς τὸν ἠλεκτρισμὸν, ἐπενόησαν καύστας, μεγάλην ἔχοντας φωτιστικὴν δύναμιν (bees intensifs). Τοῦτο κατῴρθωσαν δι' εἰδικῆς τῶν καυστῶν διευθετήσεως, ἥτις, θερμαίνουσα τὸν ἀέρα, διευκολύνει τὴν καύσιν.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐγένοντο δοκιμαὶ πρὸς χρησιμοποίησιν ἐν τῷ δι' ἀερίου φωτισμῷ τοῦ ὑδρογόνου καὶ ὀξυγόνου. Τὰ δύο ταῦτα ἀέρια, διατοξευόμενα ἐπὶ τεμαχίου ἀσδέστου ἢ κιμωλίας, δίδουσι διὰ τῆς πυρακτώσεως τοῦ στερεοῦ σώματος φῶς ἀνάλογον πρὸς τὸ ἠλεκτρικόν, ἀλλ' ἔνεκα τῶν δυσκολιῶν καὶ κινδύνων τῆς ἀπαιτουμένης διπλῆς διοχετεύσεως τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ φωτισμοῦ δὲν ἰδυνήθη νὰ εὐδοκηθῆ. Τὸ φῶς τοῦτο ὀνομάζεται γαλλιστὶ lumière Drumont ἢ lumière oxydrique.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1840 παρεσκευάζοντο βιομηχανικῶς τὰ ἀσφαλτώδη ἔλαια huiles de naphte ἐκ τῆς ἀσφάλτου καὶ τῶν ἀσφαλτωδῶν σχιστολιθῶν (chistes bitumineux).

Τὰ ἔλαια ταῦτα ἦσαν ὅμοια σχεδὸν πρὸς τὸ πετρέλαιον καὶ ἐχρησίμευον πρὸς φωτισμὸν, ἀλλ' ἐν λίαν περιορισμένῳ κύκλῳ ἔνεκα τοῦ εὐφλέκτου καὶ τῆς ὑψηλῆς τιμῆς αὐτῶν.

Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1859, καθ' ὃ ἀνεκαλύθη ἐν Πενσυλβανίᾳ τὸ πετρέλαιον ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ κ. Drake, ὁ διὰ πετρελαίου φωτισμὸς διεδόθη πανταχοῦ καὶ κατέστη σχεδὸν ὁ γενικὸς φωτισμὸς ἔνεκα τῆς μεριότητος τῆς τιμῆς αὐτοῦ. Οἱ τοῦ πετρελαίου λαμπτήρες ἐν ἀρχῇ εἶχον ἀπλῆν πεπλατυσμένην θρυαλλίδα, κεκαλυμμένην ὑπὸ μεταλλίνου κωδωνίσκου.

Ἡ διευθέτησις αὕτη τοῦ καύστου ὑπερθερμαίνει τὴν φλόγα καὶ τὰ ἐξατμιζόμενα ἀνθρακῶδη ἀέρια καὶ οὕτως ἡ κατανάλωσις αὐτῶν καθίσταται τελεία.

Βραδύτερον ἐφηρμόσθη καὶ εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦτον ἡ δακτυλιοειδῆς θρυαλλίς μετὰ διπλοῦ ρεύματος ἀέρος. Ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἐπενοήθησαν πολλὰ εἶδη καυστῶν διὰ ρεύματος ἀέρος διαθέρμου, ὑψοῦντος τὴν θερμοκρασίαν τῆς φλόγος καὶ παρέχοντος αὐτῇ μεγάλην λάμψιν, ὡς οἱ λαμπτήρες Duplex, Sèpulture, Soleil καὶ ἄλλοι, οὓς πάντες γνωρίζετε.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1878, καὶ δὲν εἶναι πολὺ μακρὰν ἡμῶν, οὐδὲν ἄλλο πρακτικὸν μέσον ὑπῆρχε φωτισμοῦ ἐκτὸς τοῦ κηρίου, τῶν δι' ἐλαίου καὶ πετρελαίου λαμπτήρων καὶ τοῦ φωταερίου.

Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο πραγματικὴ ἐπανάστασις ἐτελέσθη, συγκινήσασα ἐπιστήμονας, βιομηχάνους καὶ δημόσιον.

Τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς, τὸ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μὴ ὑπερβάν τὸν οὐδὸν τῶν χημικῶν ἐργαστηρίων, ἦλθε νὰ ἐξαγάγῃ ἡμᾶς τοῦ σχετικοῦ σκότους ἐν ᾧ εὐρισκόμεθα καὶ ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου ἀνέλαμψεν ὅπως φωτίσῃ ἡμᾶς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ.

Τὸ βολταϊκὸν τόξον καὶ οἱ διὰ πυρακτώσεως λαμπτήρες εἰσέρχονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πραγματικότητος.

Τῷ 1810 ὁ Davy παρήγαγε τὴν πρῶτην λάμψιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Τῷ δὲ 1813 ἐξετέλει πειράματα ἐν τῇ Academie royal.

Ἀλλὰ τὰ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ μέσα τῆς ἐνεργείας δὲν ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ προβῇ περαιτέρω.

Τῷ 1843, ἥτοι μετὰ τριάκοντα ἔτη, συνειρήνη τῆς ἐφευρέσεως τῆς στήλης τοῦ Βοῦνσεν ὁ Faucault ἐπινοήσας μεγάλα πειράματα τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1848 εἰδείξε τὸ φῶς τοῦτο τῷ δημοσίῳ ἐν τῇ ἐν Παρισίοις πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας (Place de la concorde). Συγχρόνως τὰ πειράματα ταῦτα ἐξετελοῦντο ὑπὸ τοῦ Staite ἐν Ἀγγλίᾳ.

Αὐταῖς ἦσαν αἱ πρῶται δοκιμαὶ τοῦ βολταϊκοῦ τόξου.

Βλέπετε, κυρίαί καὶ κύριοι, τὰ κυλινδρῖδια ταῦτα τοῦ ἀνθρακος;

Ἄν δέσωμεν ἀνὰ ἓνα τοὺς ἀνθρακας τούτους εἰς ἕκαστον τῶν ἄκρων τῶν ἀγωγῶν ἰσχυροῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ προ-

σεγγίδωμεν αὐτούς, θὰ σχηματισθῆ μεταξύ τῶν ἄκρων αὐτῶν σπινθῆρ, προκαλῶν τὴν πυράκτωσιν εἰς τὰ ἄκρα αὐτῶν.

Εἰς τοῦτο συνίσταται τὸ βολταϊκὸν τόξον, ὅπερ βλέπετε ἀναθροῶσκον ἐκεῖθεν.

Ἄλλὰ τίνας ἔνεκα καλεῖται βολταϊκὸν τόξον; θὰ μὲ ἠρώτων ἴσως πολλοὶ τῶν ἀκροατῶν μου.

Ὁ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἕτερον τῶν ἀνθρώκων ἀναθροῶσκων σπινθῆρ, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόστασις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐντάσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ἔχει τὸ σχῆμα τόξου, ὡς βλέπετε ἐν τῷ ἰχνογραφήματι τούτῳ, τῷ παριστῶντι τοὺς ἀνθρακας τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ γινόμενος τούτου, πύξημένον εἰκοσιπεντάκις.

Τοῦτο λοιπὸν εἶναι τὸ τόξον, τὸ παραγόμενον διὰ τῆς βολταϊκῆς στῆλης (ἢ βολταϊκὸν τόξον).

Ἡ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐντασις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐντάσεως τοῦ ρεύματος. Τὰ ἄκρα τῶν ἀνθρώκων, δι' ὧν σχηματίζεται τὸ ἠλεκτρικὸν τόξον πυρακτούμενα καὶ ἐκτιθέμενα τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀέρος κατὰ μικρὸν φθειρόνται.

Ἐδέησε λοιπὸν νὰ ἐφευρεθῶσι συσκευαί, λεγόμεναι γνώμονες (regulateurs), αἵτινες διὰ μηχανισμοῦ καὶ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐγγύς ἀλλήλων φέρουσι τοὺς ἀνθρακας τούτους. Βλέπετε ἄλλως τε τὸν γνώμονα τούτον ὁσάκις ἀπομακρύνω ἀλλήλων τοὺς ἀνθρακας, αὐτὸς τοὺς ἐπανάγει καὶ ἐκ νέου ἀνάπτουσιν.

Πολυάριθμα ἴδαν τὰ εἶδη τῶν γνωμόνων ἦδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1855· ἀλλὰ σήμερον καθ' ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται οἱ ὑπάρχοντες τύποι αὐτῶν.

Ἐφ' ὅσον τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς ἀνάγκη ἦτο νὰ παράγῃται διὰ τῶν χημικῶν ἐπενεργειῶν τῆς στῆλης, ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ δὲν ἦτο πρακτικὴ καὶ διὰ τοὺς ἀπαιτούμενους χειρισμούς καὶ διὰ τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην.

Βραδύτερον ἐφηρμόσθη εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἡ μηχανικὴ ἐνέργεια διὰ τῆς μεταμορφώσεως τῆς δυνάμεως.

Ἡ πρώτη ἠλεκτρομαγνητικὴ μηχανή, ἡ ἐπινοηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Νολὲ καὶ ἐπικληθεῖσα μηχανή de l' alliance, ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐκμεταλλουμένης αὐτὴν ἐταιρίας, ἀπετελεῖτο ἐξ 60 ἠλεκτρομαγνητῶν, οἵτινες ὑπὸ περιστροφικῆν ὤθησιν παράγουσιν ἐπαγωγικῶς τὸν ἠλεκτρισμὸν (par induction).

Ἦτο μέγα τὸ βῆμα, ἀλλὰ μόνον ἐν ἔτει 1870 ὁ Gram, ἐργάτης τῆς ἐταιρίας Alliance ἐτροποποίησεν ἐντελῶς τὴν μηχανὴν ταύτην καὶ ἐφιλοτέχνησεν ἓνα τῶν καλλίστων παραγωγέων ἠλεκτρισμοῦ, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα μηχανῆς Gram.

Ἡ παραγωγὴ ἠλεκτρισμοῦ ἐν τῇ μηχανῇ ταύτῃ καὶ τοῖς ὁμοιώμασιν αὐτοῖς εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεταμορφώσεως τῆς ἐνεργείας. Τιθεμένη εἰς ἐνέργειαν δι' οἰουδῆποτε κινήσεως, παράγει ἠλεκτρισμὸν διὰ τῶν ἐπαγωγικῶν (par induction) ἀποτελεσμάτων καὶ ἡ παραγωγὴ αὐτῆς εἶναι ἐν εὐθείᾳ σχεδὸν πρὸς τὴν καταναλωθεῖσαν ἐνέργειαν.

Ἐκτοτε ἡ παραγωγὴ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς κατέστη πρακτικὴ καὶ βιομηχανικὴ. Ἔδει ὅμως νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ὑποδιαίρεσις τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς, καθ' ὅτι ὥραϊον μὲν εἶναι τὸ φῶς τοῦ τόξου, ἀλλ' ἡ μεγάλῃ αὐτοῦ ἐντασις μόνον ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσιν ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν αὐτοῦ.

Ὁ Παῦλος Γιαβλοσκώφ, ῥωσσοῦ ἀξιωματικὸς, ἔδωκε τὴν πρῶτην ὤθησιν εἰς τὸν τοιοῦτου εἶδους φωτισμὸν.

Ἐν ἔτει 1876 ἐτελειοποίησεν ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τοῦ καταστήματος Breguet τὸ λεγόμενον ἠλεκτρικὸν κηρίον (Bougie Jablonskoff), ὅπερ ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἠμικυλινδρικών τεμαχίων ἀνθρακος συνενουμένων διὰ στρώματος καολίνου (caolin).

Τὸ τόξον σχηματίζεται ὀριζοντίως ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν δύο κυλινδρικών τεμαχίων, τὸ δὲ καολίνον ἀναλύεται καθ' ὅσον φθειρόνται οἱ ἀνθρακες.

Τοῦτο ἦν ἀνέλπιστός τις ἀπλοποίησις τοῦ βολταϊκοῦ τόξου. Οὕτω δὲ κατὰ Μάϊον τοῦ 1878 ἡ Avenue de l' Opera ἐφωτίσθη διὰ τῶν κηρίων τούτων.

Ἄλλ' ἡ ἀληθὴς πρόοδος τοῦ φωτὸς τούτου ἐπετελέσθη ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐκεῖθεν κατὰ τὸ ἔτος 1881 ἀπεστάλθησαν ἡμῖν τὰ φωτεινὰ φιαλίδια, ὅπερ βλέπετε, τὰ καλούμενα λαμπτήρες διὰ πυρακτώσεως (lamps à incandescence).

Οἱ διὰ πυρακτώσεως λαμπτήρες ἐδοκιμάσθησαν ἦδη ἐν ἔτει

1858 ὑπὸ Chauji, ἀλλ' οὐδὲν ἐπετεύχθη τότε πρακτικὸν ἀποτέλεσμα.

Ὁ Edison, τὸ δαιμόνιον πνεῦμα τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος, κατώτερος ὑπάλληλος σιδηροδρόμου, σπουδάσας ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἀμάξῃ, τῇ περιεχοσῆν τὰ εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν αὐτοῦ ἐμπειστευμένα ἐμπορεύματα, ἤλθε νὰ ἐκθαμβώσῃ τὸν κόσμον ὅλον διὰ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ.

Ὁ λαμπτήρ τοῦ Edison, ὃν βλέπετε, εἶναι φιαλὶς ὑελίνῃ, ἐν ἣ μολις φαίνεται νῆμα ἄνθρακος. Ἀφαιρεῖται ὁ ἀήρ ἐκ τῆς φιαλίδος, σχηματίζεται τὸ κενόν, εἶτα προσκολλᾶται ἐπὶ συριγγίου ἡ ὑέλως.

Τὸ τὴν φιαλίδα διερχόμενον ἠλεκτρικὸν ρεῦμα καθιστᾷ διάπυρον τὸ νῆμα, ὅπερ ἐν τῷ κενῷ ὃν δὲν καταναλίσκεται καὶ διαρκεῖ μακρόν.

Τοιαῦτη ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Edison. Ἀλλὰ τὸ κάλλιστον πάντων εἶναι ὅτι ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ οὐ μόνον ἐπενόησε τὸν λαμπτήρα τοῦτον, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ πρακτικὸν τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν καὶ πρὸς τοῦτο ἐπενόησεν ὀλόκληρον σύστημα καταδιανομῆς καὶ διοχετεύσεως, ἐπιτρέπον ὅπως γίνεται χρῆσις καὶ διανομὴ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ οὕτως, ὡς γίνεται ἡ τοῦ φωταερίου.

Ἐκτοτε πλείστα τελειοποιήσεις ἐπινέχθησαν καὶ σήμερον ἀριθμοῦσι πλείονας τῶν δισχιλίων τύπων λαμπτήρων διὰ πυρακτώσεως (lamps à incandescence) καὶ πλείστους τρόπους καταδιανομῆς.

Ἄλλ' ὅμως ὁ Edison εἶναι ὁ ἐπινοήσας οὐ μόνον τὸν λαμπτήρα, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον τὸ σύστημα τοῦ δι' ἠλεκτρισμοῦ φωτισμοῦ.

Μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ φῶς ἄνευ καυσίμου ὑέλως. Ἀλλὰ τῶν ἠλεκτρικῶν λαμπτήρων τὸ φῶς δὲν εἶναι τοιοῦτον. Τὸ φῶς τοῦτο ἐκφαίνεται ἐν τῷ κενῷ, ἀνάπτει ἐν τῷ ὕδατι, ὡς βλέπετε, καὶ δὲν καταναλίσκεται. Τὸ φῶς τοῦτο δὲ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεταμορφώσεως φυσικῆς δυνάμεως καὶ συννεοῖ ἀναμφισβήτητα πλεονεκτήματα.

Ἐν τῇ χρῆσει αὐτοῦ οὐδεὶς κίνδυνος πυρκαϊᾶς, οὐδεμία κατανάλωσις ὀξυγόνου οὐδεμία ἀνάπτυξις, θερμότητος.

Ὁ διὰ τοῦ φωτὸς τούτου φωτισμὸς εἶναι ὁ φωτισμὸς τοῦ μέλλοντος.

Οὕτως ἔχουσι σήμερον τὰ τοῦ φωτισμοῦ. Δύνασθε δὲ νῦν νὰ συγκρίνῃτε τοὺς ἐν ἔτει 1800 λύχνους, οὓς θὰ ἀπνέξῃ καὶ ὁ ἔσχατος τῶν χωρικῶν τῆς σήμερον, πρὸς τὰς κομψὰς ὑελίνας σφαίρας τῶν ἠλεκτρικῶν λαμπτήρων καὶ τὴν θαμβούσαν τὰς ὕψεις ἡμῶν γιγαντώδη αὐτῶν ἐστίν.

Τίνας ἄραγε ἐκπλήξεις ἐπιθυλάσσουσιν ἡμῖν τὰ ὑπολειπόμενα ὀκτὼ ἔτη πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν ἐπισημῶν καὶ τῆς προόδου;

Οἱ ἐπιζηήσοντες ὄψονται.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Κάτοικοι ἐν τῷ Ἀρκτικῷ. — Τῷ 1813 ὁ σὴρ Τζῶν Ρὸς ἀνεκάλυψε μεμονωμένην φυλὴν ἀνθρωπίνων ὄντων, ἀνερχομένων εἰς 200 ψυχὰς ἐν ὄλῳ καὶ ζώντων ἐν ταῖς ἀξένοις χώραις τῆς Βορείου Γροιλανδίας. Εἰς τὴν κοινότητα ταύτην ἔδωκε τὸ ὄνομα : Κάτοικοι τῶν ὑψωμάτων τοῦ ἀρκτικού (Arctic Highlanders), ὄνομα τοῦ ὅπερ προκαλεῖ ἀποπλάνησιν, διότι οἱ κάτοικοι οὗτοι διαμένουσιν ἐν τοῖς παραλίαις καὶ ἀδύνατον νὰ κατοικήσωσιν τὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ ἀρκτικού, διότι ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ πάγων, οὐδὲ θὰ θελήσωσι νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ μετώγια μέρη, διότι ὁ ἐσωτερικὸς οὗτος πάγος εἶναι δι' αὐτοὺς χώρα τρόμου, χώρα ἐν ἣ κατοικοῦσιν οἱ δαίμονες καὶ τὰ πονηρὰ αὐτῶν πνεύματα. Κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται κατὰ προσέγγισιν εἰς τὸν αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῶν ἀριθμὸν. Πρὸς τούτοις οὐδὲ ἐπεξέτεινάν πως τὴν χώραν αὐτῶν, ἀλλὰ ζῶσιν ἐν τῇ στενῇ λωρίδι ὀρεινῆς ἀχτῆς, ἀπογυμνουμένης τοὺς θερινούς μῆνας διὰ τῆς δια-

λίσσεως τῶν χειμερινῶν χιόνων. Καὶ ἂν ἔτι ἐν μικρᾷ ἔξω τῷ ὠκεανῷ νήσῳ οὐδέποτε θὰ ἦσαν τόσον ἀποκεχωρισμένοι τοῦ λοιποῦ κόσμου. Ὑπὸ πρακτικὴν ἔσπιν ζῶσι πράγματι ἐπὶ νήσου, διότι περικυκλοῦνται ὑπὸ ὕδατος, ὑπὸ μεγάλων ἐκτάσεων συμπαγῶς ὕδατος καὶ οὐδέποτε υπερβαίνουνσι τὸν ἐκ πάγου φραγμὸν τοῦ παγωμένου ὄγκου Χοῦμπολδ, μετὰ τῆς ἐξ 60 μιλίων παραλίας αὐτοῦ· οὐδέποτε ἀνέρχονται εἰς ὕψος διαχιλίων ποδῶν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, οὐδὲ δοκιμάζουσι νὰ χωρήσωσι πρὸς νότον ἐπὶ τῶν εὐρέων παγωμένων μερῶν τοῦ κόλπου Μελθίλ, ἐκτάσεως ἑκατὸν μιλίων. Ἐν τῇ 79 μοίρᾳ τοῦ Β. πλάτους παρὰ τὸ νότιον ἄκρον τοῦ παγωμένου ὄγκου Χοῦμπολδ, ὑπάρχει ἄθροισμα καλυθῶν, γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐ τ α, τοῦ βορειοταύτου αὐτῶν συνοικισμού, ἐνῶ τὸ ἀκρωτήριον Ὑόρκ, ὑπὸ τὴν 75° 55' Β. πλάτους, ὅπου καὶ ὁ εὐρύτατος ἴσως συνοικισμὸς αὐτῶν, ἀποτελεῖ τὸ νότιον αὐτῶν ὄριον, ἕπερ, ἐφ' ὅσον ἐξάγεται ἐκ τῆς σηματογραφικῆς αὐτῶν γλώτσης, καλοῦσι Πι τ α ν ἰ τ ο. Ἡ χώρα αὐτῶν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔχουσα μῆκος μὲν περὶ τὰ 185 μίλια, πλάτος δὲ ἀπὸ τριῶν μέχρι πέντε.

Χρυσὸς ἐν μετεωρολίθῳ. — Γεωλόγος τῆς Οὐασιγκτῶνος ὁ κ. Τέρναρ, ὅστις ἐπὶ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα ἐξήρθενα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἐν Καλιφορνίᾳ τμήματος τῆς ὀρυκτολογίας τὰς χρυσοφόρους ὄρεινὰς χώρας ἀφίκετο εἰς Ἀγ. Φραγκῆσκον τῇ 11/23 Ἰανουαρίου. Ἐν τῇ πόλει Καίηθ (Cave city) τῆς κομητείας Καλαχέρας εὗρε μετεωρολίθον, ὅστις οὐ μικρὸν θὰ διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Ὁ λίθος οὗτος ἔχει ὄγκον, ἴσον πρὸς κόνδυλον, περίεξ δὲ ἰκανοῦ τμήματος αὐτοῦ ὑπάρχει σταθερὰ φλέψ χρυσοῦ. Ἐν τινι αὐτοῦ τμήματι ὁ χρυσὸς φαίνεται ἐν χάρῳ ἐνὸς δακτύλου τετραγωνικοῦ. Μέχρι τοῦδε ἐν πάσαις ταῖς ἀνακαλύψεσι οὐδέποτε εὗρεθῆ σίδηρος ἐν μετεωρολίθῳ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ χρυσοῦ. Ὁ κ. Τέρναρ λέγει ὅτι ἡ ἐν τῷ μετεωρολίθῳ τούτῳ ὑπαρξίς χρυσοῦ τεκμηριῶ ὅτι ὑπάρχει χρυσὸς ἐν τοῖς κόσμοις τοῦ ἀπείρου, ἐξ οὗ κατέπεσε μετεωρικός σίδηρος. Τὸ ἀνευρεθὲν τοῦτο τεμάχιον ἀποσταλήσεται εἰς Οὐασιγκτῶνα. Ἐξετασθέντος τούτου προχειρῶς παρατηρήθη ὅτι εἶναι λίαν σκληρὸν καὶ σχεδὸν δύσθραυστον.

Οἱ βοήθοι τοῦ καθηγητοῦ Γεωργίου Δάβιδτων ἐκτιθέσθαι ὅτι ἡ ἀνακάλυψις ἀποτελεῖ σπουδαίαν ἀποκάλυψιν καὶ θὰ ἐφελέσθῃ τὴν προσοχὴν πολλῶν, καθόσον ἐν πάσῃ τῇ μέτρῃ τοῦδε ἀναπτύξει τῆς ἐπιστήμης δὲν προσδιωρίσθῃ ἡ ὑπαρξίς χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἐν μετεωρολίθῳ. Ὁ ὀρυκτολόγος Γουλιέλμος Ἀϊρλανδ εἶπεν ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε μὴ ἀνεύρεσις χρυσοῦ ἐν μετεωρολίθῳ εἶναι γεγονός. Ὑπὴνίχθη δὲ τὸ ἐσχάτως ἐπιτευχθέν παράδοξον εὕρημα ἐν Ἀριζόνῃ. Τοῦτο ἦτο μετεωρολίθος πλάτους μὲν ἐνὸς ὕψους δὲ δύο δακτύλων περίπου, πετῶν εἰς τὰ ὄρη παρὰ τὸν ποταμὸν Κολοράδον καὶ περιελάμβανε ἐρυθρούς τινας ἀδάμαντας. Κατόπιν πολλοῦ κόπου κατωρθώθη ν' ἀποσπασθῆ τμήμα τοῦ παρὰ τῷ κυρίῳ Τέρναρ μετεωρολίθου· ἦν δὲ καθαρὸν, λευκὸν τὴν ὄψιν καὶ ὅμοιον πρὸς νίκελλον καὶ παρουσιάζει ἀδρὰν κοκκωτὴν ἐπιφάνειαν. Ὁ χρυσὸς, ἀφθονῶν ἐν αὐτῷ, στιγματίζεται πολλαχοῦ τὸν σίδηρον. Ὁ κ. Τέρναρ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις αὐτοῦ συνωδευέτω ὑπὸ τοῦ κ. Λίνδγκρεν, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν ὀρυκτολογικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Καλιφορνίας. Ἀμφότεροι εἰργάσθησαν ἐπισκεψάμενοι τὰς χρυσοφόρους θέσεις, καὶ πρὸς καταρτισμὸν τοπογραφικῶν χάρτων, οἵτινες μετ' ὀλίγον παραδοθήσονται εἰς ἐκτύπωσιν, καὶ οἵτινες θὰ περιλαμβάνωσι τὰ ὄρη τῆς χώρας ὡς καὶ τὰ εἶδη τῶν βράχων ἐν οἷς εὕρεσκειται χρυσός. Μέχρι τοῦδε οὐδεμία ἐγένετο παραπλησία ἐργασία, θεωρεῖται δὲ ὡς μεγάλης ἀξίας.

Ἰσπανικαὶ τινες παροιμίαι. — Μία ὥραία ἰσπανικὴ παροιμία εἶναι ἡ ἐξῆς: « Περὶ μενόμενον ὡς αἱ βροχαὶ τοῦ μαίτου· θλιβερά δὲ πάλιν ἡ ἐξῆς: « Μὴ τις εἴπῃ δὲν θὰ πῶ ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου ».

« Ὁ ἔχων πατέρα δικαστὴν παρουσιάζεται ἀσφαλῶς εἰς δίκην ».

« Τὸ κἄτι εἶναι προτιμώτερον τοῦ οὐδενός ».

« Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εὕρηται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ».

« Ἐκεῖνο τὸ ὅποσον φονεῖ τὸν ὄνον εἶναι τὰ βῆρη τῶν ξένων ».

« Αἱ συγχρίσεις εἶναι μισηταί ».

« Τὴν νύκτα πῶσαι αἱ γαλαὶ φαταὶ εἰσιν ».

« Γυναικὸς συμβουλὴ εἶναι ἀσήμαντον, μέγας μωρὸς ὅμως ὁ μὴ δεχόμενος ταύτην ».

« Ἐν περυσινῇ φωλεῖ πτηνὰ δὲν ὑπάρχουσιν ».

« Τὰ ψιγία τοῦ βασιλέως προτιμώτερα τῆς τοῦ κυρίου δωρεῆς ».

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ὅμως, ὡς κοινὰ λόγια, δὲν προδίδουσιν ἰδιαιτέρων εὐφυῶν τοῦ ἰσπανικοῦ λαοῦ ἢ πολλὴν αὐτοῦ σοφίαν. Τὴν ἀξίαν αὐτῶν ὀφείλουσι εἰς τὸν Σερβάντην καὶ τὸν Σάγγχον· εἰσὶ δὲ ὡς ἀδάμαντες ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ Δὸν Κιχώτου ἀφ' οὗ, ἀποσπώμενοι, ἀποβάλλουσι καὶ τὴν λάμψιν αὐτῶν.

Τὸ αἰγυπτιακὸν σκότος. — Γνωστὸν ὅτι ἡ Βίβλος ἀναφέρει τὸ οὕτω καλούμενον αἰγυπτιακὸν σκότος. Καθὰ δ' ἄρτι ἡ βερολίνοιος « Ἡμερησία Ἐπιθεώρησις » ἐξετίθει, τὸ σκότος τοῦτο ἐπετέλεσε θέμα κριτικοαστρονομικῆς ἐρεύνης. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει λοιπὸν ὅτι κατὰ τὸ ἐν τῇ παραδόσει διατηρηθὲν σκότος, ὡς γενόμενον ἐκεῖ τῇ 1 τοῦ Νισάν τοῦ ἔτους τῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐξόδου τῶν Ἰουδαίων (1312 π. Χ.) διεσώθη ἡ ἀνάμνησις ἐκλείψεως ἡλίου, διηρουνήθησαν ἐκ πασῶν τῶν κεντρικῶν ἡλιακῶν ἐκλείψεων τοῦ ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰῶνος π. Χ. αἱ κατὰ τὸ ἔαρ γενόμεναι ἐκλείψεις. Ὁ ὑπολογισμὸς αὐτῶν ἐπιτυγχάνεται ἤδη ἀπλοῦστατα διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ὀππόλτζερ καταρτισθέντος « Κανόνος τῶν ἐκλείψεων ». Ἐκ τούτου εὗρεθῆ ὅτι ἐκ τῶν ἐκλείψεων τούτων μίαν μόνην ἠδύναντο νὰ ἴναι σπουδαία διὰ τὴν Αἴγυπτον. Αὕτη δ' εἶναι ἡ δακτυλοειδὴς ἐκλείψις ἡλίου τοῦ ἔτους 1335 π. Χ. τῇ 13 μαρτίου. Ἐπειδὴ δὲ σύμπαντα τὰ ἐν τῇ ταυτοχρόνῳ παραδόσει περιωθέντα σημεῖα (ἦτοι ὁ μῆν καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος) συμπίπτουσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Βίβλῳ ἀναφερομένην αἰγυπτιακὴν ἐκλείψιν, πιθανώτατον ἀποβαίνει ὅτι τὸ ἐν τῇ Βίβλῳ ἀναφερόμενον σκότος ταυτίζεται πρὸς τὴν ἡλιακὴν ἐκλείψιν, τὴν γενομένην τῇ 13 μαρτίου τοῦ 1335. Τότε δὲ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐξόδου τῶν Ἰουδαίων ἔσται ἡ 17 μαρτίου τοῦ 1335 π. Χ.

Ὁ ὄφις eribo. — Ὁ ὄφις οὗτος εἶναι ἐν τῶν παραδόξων εἰδῶν ὄφειον, ἔχει κιτρινήν οὐρὰν καὶ ἀγαπᾷ νὰ καταβροχθίζῃ καὶ ἄλλους ὄφεις, μὴδ' αὐτῶν τῶν δηλητηριωδῶν ἐξαιρουμένων. Ἀνήκει δὲ εἰς τὰ τροπικὰ κλίματα. Λέγεται ὅτι δὲν διατάζει νὰ προσβάλλῃ ἐρπετὰ μεγαλειτέρα αὐτοῦ, ἀλλὰ σύρεται πανούργως πρὸς τὸ θῦμα, ἕπερ προτίθεται νὰ καταφάγῃ, στρέφει πρὸς τὰ κάτω τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ καί, συμπίπτων, κρατεῖ αὐτὴν στεργῶς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ μέχρι ὅτου ἀποθάνῃ. Ὁ eribo οὐδένα ἄλλον ὄφιν φοβεῖται, πάντες ὅμως οἱ ἄλλοι θανασίμως φοβοῦνται αὐτόν, μὴδ' αὐτῶν ἔτι τῶν δηλητηριωδῶν ἐξαιρουμένων.

Μηχανὴ ἰπταμένη. — Ἐταιρία τις ἐν Κόβεντρῳ συνετέλεσεν ἄρτι τὴν κατασκευὴν μηχανῆς ἰπταμένης ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχεδίων τοῦ ταγματάρχου Μούαρ καὶ ἤδη ὑπολείπεται, νὰ γείνη ἡ πρώτη δοκιμὴ τοῦ μηχανήματος.

Τὰ πτερὰ τοῦ μηχανήματος περιγράφονται ὡς ἀσυνήθως μεγάλα, οἷα δηλονότι ἀπαιτοῦνται, διότι ὀλόκληρος ἡ μηχανὴ μετὰ τῶν κινητήρων ἀνευ ὅμως τοῦ ἀνδρός, ὃς θὰ φέρῃ αὐτήν, ζυγίζει 700 λίτρας. Ἐν τῇ βάσει τοῦ κιβωτίου ὑπάρχουσι τροχίσκοι, ὥστε ὅταν ἡ μηχανὴ κατέρχεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους νὰ δύναται νὰ κινηθῆ ἐπ' αὐτοῦ. Θὰ φέρῃ δὲ καὶ ἀλεξίπτωτον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς καθόδου ὅταν τὸ μετάξινον ὕψασμα διαρραγῆ ἢ ὁ κινητὴρ ἀδυνατῆ νὰ λειτουργήσῃ.

Περὶ ὀνομάτων. — Ὁ κ. Ἰσαὰκ Ταϊύλορ γράφων ἐσχάτως περὶ ὀνομάτων ἐσημείω τὰ ἐπόμενα:

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ὀφείλομεν εἰς τὸ τοῦ Πλάτωνος ἔργον περὶ Ἀτλαντίδος, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Εἰρηνικοῦ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι λαμπρὸς ἐπεκράτει καιρὸς ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας μετὰ τὴν τοῦ Μαγγελάνου ἐξόδον ἐκ τῶν στενῶν, αἵτινα φέρουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ναυάρχου Κούκ ὁ Εἰρηνικός ἐκαλεῖτο Νότιος Θάλασσα, τοῦθ' ὕπερ προήρχετο ἐκ τοῦ ἐξῆς, ὅτι ὁ Βιλβόας οὐχὶ δὲ ὁ Κορτέζ, ὡς ὁ Κίητς λέγει, ἰστάμενος ἐπὶ κορυφῆς τοῦ Λαριέν εἶδε καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς νότον αὐτοῦ ἀμυδρῶς τὸν κόλπον τοῦ Παναμά. Ἡ Καλιφορνία ὅμως παρουσιάζει τὸ περιεργότερον παράδειγμα ὀνομάτων, προερχομένου ἐξ ἔργου μυθιστορηματικοῦ. Ἐν τῷ Las Sergus de Explandian ἰσπανικῷ μυθιστορηματικῷ, δημοσιευθέντι τῷ 1510 ὁ συγγραφεὺς περιγράφει φαντασιώδη νήσον, πλοισίαν εἰς χρυσὸν καὶ πολυτίμους λίθους, οἱ ἦν ἐφεῦρε τὸ ὄνομα: « Μεγάλη

νησος τῆς Καλιφορνίας». Τὸ ὄνομα τοῦτο φαίνεται ὅτι ἐπλήξε τὴν φαντασίαν ἐνίων τῶν συνεταίρων τοῦ Κορτζί, οἵτινες ἐφήρμοσαν αὐτὸ ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Καλιφορνίας, περὶ ἧς ὑπετέθη κατ' ἀρχάς ὅτι ἦτο νῆσος.

Πολλάκις ὀνόματα ἐνεφανίσθησαν ἐν τοῖς ἡμετέροις χάρταις συνεπέφα σφαλαμάτων τῶν ἐξερευνητῶν. Ὁ πλοίαρχος Ρὸς τῷ 1818, τάξας ὑψηλὴν ὄροσειρὰν κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῆς Λαγκάστρης, ἐκάλεσεν αὐτὴν «Ὁρη τοῦ Κρόκαρ» εἰς τιμὴν τοῦ Τζῶν Οὐίλσονος Κρόκαρ.

Τὸ ὄνομα τοῦ μεγίστου ἀφρικανικοῦ ποταμοῦ, τοῦ Κόγκου, ὀφείλεται εἰς περιέργον σφάλμα, τῆς λέξεως Κόγκο σημαίνουσης οὐχὶ «ποταμὸν» ἀλλὰ «ὄρος». Τῷ 1480 ὁ Διέγος Κάμ, ὅστις πρῶτος ἐπεσκέψατο τὸ στόμιον τοῦ Κόγκου, ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν ἰθαγενῶν ὅτι ἡ χώρα ἀνῆκεν εἰς μεγάλον μονάρχην, ἀποκαλούμενον ὑπ' αὐτῶν Μουάνη Κόγκο, τίτλος ὅστις, καθὰ τανῦν γινώσκεται, σημαίνει «τὸν κύριον τῶν ὄρων». Ἐντεῦθεν ἡ χώρα ἐγνώσθη ὡς τὸ βασίλειον τοῦ Κόγκου, ὃ δὲ ποταμὸς, ὅστις διέσχισεν αὐτὴν, ποταμὸς τοῦ Κόγκου. Ἐν πολλοῖς χάρταις ὅμως ὁ ποταμὸς σημειοῦται διὰ τοῦ ὀνόματος «ὁ ποταμὸς Κόγκος ἢ Ζαίρης». Τό τε «Ζαίρης» ὡς καὶ τὸ «Κόγκον» εἶναι φαντασιώδη ὀνόματα. Μαῦρος τις ἐκ τῆς ἀκτῆς μετήχθη εἰς Λισαβῶνα ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἐξερευνητῶν καὶ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ διερμηνέως, τὸ ὄνομα τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ μεγάλου ποταμοῦ· ἐκεῖνος ἀπήντησε Ζε ρ - ο κ ὃ ἢ Ζαίρ - ο κ ὃ τούτέστιν «ἀ γ ν ο ῶ», τοῦθ' ὅπερ ὅμως ἐξελήφθη ὡς σημαῖνον: Τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ «εἶναι Ζερ» ἢ Ζαίρ καὶ τοιουτοτρόπως τὸ ὄνομα Ζαίρ εἰσήχθη εἰς τοὺς χάρτας ὡς ἄλλο ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Κόγκου, ὄνομα ὅπερ ὡς εἶπομεν, σημαίνει «ὄρος». Τὸ ἀληθὲς τοῦ Κόγκου ὄνομα πιστεύεται ὅτι εἶναι «Σαμπέζη», ὅπερ φέρει καὶ σήμερον ὁ μέγιστος τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τοῦ Ζαμπέζη, λέξεως σημαίνουσης ἐν τῇ γλώσσῃ Βαντοῦ «μέγαν ποταμὸν», τῆς λέξεως ζ ἀ μ ἢ σ ἀ μ σημαίνουσης ποταμόν.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΠΙ ΤΑΔΕ ΑΣΙΑΝ

ΑΠΟ ΕΡΖΕΡΟΥΜΗΣ ΕΙΣ ΒΙΤΛΙΣ.

Ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σούρμπ-Γκαραμπές.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Ἐν Μούς, τῇ 19 Νοεμβρίου 1890.

Ἴδου εδρισκόμεθα ἐν ἀρμενικῇ μονῇ· ἐν αὐτῇ ἐδόθη ἡμῖν θάλαμος, οὗτινος ἡ ἐπιπλοσκευὴ ἀπετελεῖτο ὑπὸ ἀρχαίων ταπήτων καὶ μεγάλου πίνακος· οἱ τοῖχοι, ἔχοντες πάχος ἐνὸς μέτρου καὶ πεντήκοντα ἑκατοστῶν καὶ ἡ ἀψιδωτὴ ὄροφῃ καλύπτονται ὑπὸ ἀσβέστου· μικρὰ θύρα, μικρότατον παράθυρον μετὰ σιδηρῶν κιγκλιδῶν καὶ ἐστία συμπληροῦσι τὸ σύνολον τοῦ θαλάμου, ὅστις πληρέστατα ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἰδέαν, ἣν δύναται τις νὰ σχηματίσῃ περὶ κελλίου μονῆς τῶν χωρῶν τούτων. Τῆς πληγῆς τοῦ Γεωργίου δεινωθείσης ἕνεκα τῶν μακρῶν πόνων ἐνεύμενων ἐφ' ἱκανὸν ἐν τῷ μελαγχολικῷ τούτῳ θαλαμίσκῳ, οὐδεμίαν ἄλλην ἔχοντες διασκέδασιν εἰ μὴ τὴν θύραν, τὰς δι' ἱππῶν ἐκδρομὰς καὶ τὴν θέαν τοῦ μονοτόνου πεδίου τοῦ Μούς, τοῦ διχοτομουμένου ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου ἢ Μουράτ-τσάι καὶ περιοριζομένου ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρειων, ἅτινα προβάλλουσι τὰς κορυφὰς αὐτῶν εἰς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ μονὴ Τσανλῆ-Κιλισά (ἐκκλησία κωδωνοφόρος) καλεῖται ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων Σούρμπ-Γκαραπέτ (ἄγιος Ὁδηγός), ὄνομα, ὅπερ δίδοσιν οἱ Ἀρμένιοι εἰς τὸν ἄγ. Ἰωάννην τὸν βαπτιστῆν. Ἰδρῦθη δὲ ὑπὸ

τοῦ ἄγ. Ἰωάννου τοῦ φωτιστοῦ. Πολλάκις καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμῶν, πάντοτε ἀνφοδομήθη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδίου, τελευταῖον δὲ τῷ 1787 (1236 κατὰ τὴν ἀρμενικὴν χρονολογίαν). Ἡ μονὴ κεῖται ἐν τῇ κλιτύϊ ὄρειν, ἅτινα δεσπόζουσι πρὸς βορρᾶν τῆς παιδιᾶδος τοῦ Μούς ὡς καὶ τῆς ὄροσειρᾶς, ἣτις παρατείνεται πρὸς Ν εἰς τὰ στενά τοῦ Γίντζ. Ἀπὸ τῶν ἀγόνων καὶ ἐρήμων ὄροπέδιων, ἀφ' ὧν κατεργόμεθα, ἡ μονὴ Τσανλῆ μεμονωμένη καὶ ὡς ἀπολωλυία ἐφαίνετο ἡμῖν ὡς εἰρηνικὸς τόπος ἀποχωρήσεως ἐνίων ἐπιζώντων προσώπων ἀπόσβεσθέντος πολιτισμοῦ. Τὸ βλέμμα, ἀνακαλύψαν αὐτὴν, προσηλωταὶ ἐπὶ τῶν κωδωνοστασίων, λίαν διακρινομένων ὡς ἐκ τῶν λάμψεων τοῦ ὀνότος ἡλίου καὶ ἀρέσκειται εἰς τὸ νὰ θεωπεύῃ, οὕτως εἰπεῖν, τὰ ἴχνη αὐτῶν, διαγραφόμενα ἐπὶ τῆς ἐκ ὄρουων λόγμης. Ἐκ τοῦ πλησίον ἡ ὄψις δὲν ἐμποιεῖ τόσῃν εὐχαρίστησιν, ἂν δὲ διέλθῃτε τὴν μίαν τῶν πυλῶν ἢ ἐντόπωσις εἶναι πολλῶν μελαγχολικωτέρων. Δύο αὐλαὶ ἀποτελοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, πρόδομον τῆς μονῆς. Καὶ ἡ μὲν πρὸς βορρᾶν τοιαύτη περιβάλλεται ὑπὸ κακοτέχνων ἰδρυμάτων ἐξ ἀκατεργάστου λίθου, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν οἱ σταῦλοι, ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς περιορίζεται ἔνθεν μὲν ὑπὸ οἰκοδομήματος ἡμιτελοῦς καὶ ἐν ἐρείπιοις, ὅπερ προωρίζετο διὰ σχολὴν καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου μικροῦ παρεκκλησίου τοῦ ἄγ. Ἰωάννου τοῦ φωτιστοῦ, ἔνθεν δὲ ὑπὸ μίξ τῶν πλευρῶν τῆς μονῆς δι' ἧς εἰσέρχεται τις εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αἰθρῆν, ὅπου ἐγείρεται ὁ ναός. Ἡ αὐτὴ αἴθρη περικυκλοῦται ὑπὸ θολωτῶν μονορόφων ἰδρυμάτων, ὅπου εἰρίσκονται οἱ θαλαμοὶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν ἱερέων, τὸ κατὰ τῆς σχολῆς, τὰ διὰ τοὺς προσκυνητὰς οἰκίματα καὶ τὰ τῶν διαφορῶν ὑπηρεσιῶν τῆς μονῆς. Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα ἔχει χροῶμα ἀλαμπές φαῖον.

Ὁ ναὸς εἶναι ἀρμενικοῦ ρυθμοῦ, ὅστις δὲν ποικίλλει ἄλλως. Τὸ κύριον ὀρθογώνιον κτίριον προσεγγίζον πρὸς σχῆμα τετραγώνου καὶ διατετραγώνου ὑπὸ μικρῶν ἀνοιγμάτων ὑποστηρίζει τρία κωδωνοστάσια, ὧν τὰ δύο ἔχοντα στέγας, εἰς ὅξυ ἀποληγούσας καὶ κεκαλυμμένας ὑπὸ ἐπιπέδων πλακῶν, ὅπου φέεται ὑποκίτρινίζουσα γλόη, φωτίζουσι τὰ ὑπ' αὐτὰς παρεκκλήσια καὶ ὧν τὸ τρίτον, ἄνευ ἐπιστεγάσματος φωτίζει διὰ μικρῶν ἀνοιγμάτων τὸ μέσον τοῦ σηκοῦ. Ἐτερον ἐν τῇ προσόψει κτίριον περιλαμβάνει τὴν ἐξωτερικὴν τῆς πύλης στοᾶν τὸ ἄνω τῆς ὑποίας ἀποτελεῖται ὑπὸ θολωτοῦ κωνικοῦ σχήματος, ἐπεξεργασμένου, κεχρωματισμένου καὶ χρησιμεύοντος ὡς στεροῦ βάσις εἰς διώροφον κωδωνοστάσιον. Οὕτε μεγαλεῖον, οὕτε σθεναρόν τι ἐπιδείκνυσιν οὕτε καὶ ἔξοχον. Μόλις βλέπει τις πρὸς τοῖς πολυαριθμοῖς σταυροῖς καὶ ταῖς ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν ἐγγεγλυμμέναις ἐπιγραφαῖς ἐλάχιστὰ τινα κοσμήματα. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ζοφερὸν καὶ γυμνόν. Ὅγκωδεις αἱ στῆλαι ἄλλ' ἄθλιοι οἱ τάπητες ἐφ' ὧν γονυπετοῦσιν οἱ πιστοί. Ἐν τούτοις ἐν τῷ βάθει ὁ βωμὸς φωτίζεται ὑπὸ κεχρυσωμένων κοσμημάτων καὶ τῆς λάμψεως τῶν ἱερῶν σκευῶν. Ἐν ἐκάστῃ τοῦ βωμοῦ πλευρᾷ ἀνοίγονται μικρὰ θύραι, αἵτινες ὀδηγοῦσιν εἰς δύο παρεκκλήσια· πρὸς ἀριστερὰν τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἄγ. Στεφάνου ὅπερ κοσμοῦσι μετὰ πολλοῦ τοῦ πλοῦτου τορνεύματα, κατασκευασθέντα ἐν Βάν πρὸ πενήτηνδεκαετίας περίπου καὶ ὁ χρυσοῦς τῶν ὀπίων λάμπει εὐλαβῶς ὑπὸ τὸ σκιάφος· τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο περικλείει τὰ ὀστᾶ τῷ ἄγ. Στεφάνου καὶ τὸν τάφον τοῦ Σεμπάδ. Πρὸς δεξιὰν εὔρηται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ἐπίσης κεκοσμημένον διὰ κεχρυσωμένων τορνευμάτων καὶ περικλειὸν τμήμα τοῦ σώματος τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ (·) ὡς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἄγ. Ἀδάμ, ἀρμενίου ἐπισκόπου, ἅτινα ἀναπαύονται ὑπὸ τάφους ὑπερβεβαρυμένους ἐκ τῶν δωρημάτων τῶν εὐλαβῶν κατὰ τὴν εἴσοδον λίθος σημεῖο τὴν θέσιν ἐν ᾧ ἀναπαύεται ὁ Καὶλ-Βαχάν, πατὴρ τοῦ Σεμπάδ. Δύο ἄλλα ἐπι παρεκκλήσια, σπανίως ἀνοίγόμενα, εὔρηται δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τῶν προηγούμενων ἐν τῷ ἐνὶ τούτων, παρεκκλησίῳ τοῦ ἄγ. Γεωργίου ἐισθῶει τις εἰς μικρὸν, χθαμαλὸν καὶ ζοφερὸν χωρὸν ὅστις λέγεται ὅτι ἦτο τὸ προσευκτῆριον τοῦ ἄγ. Γρηγορίου. Ἐκ τοῦ ναοῦ, πολλάκις καταστραφέντος καὶ ἀνοικοδομηθέντος, σώζεται μόνον τμήμα τοῦ τοίχου ἀπὸ ἀρχαίας ἐποχῆς χρονολογούμενον. Ἐν τῷ τοίχῳ τούτῳ εἰσὶν ἐντέτυχισμένοι μεγάλοι λίθοι, ἔχοντες πλουσίους ἐγγεγλυμένους σταυροὺς καὶ ἐπιγραφὰς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀρμενικῇ σχεδὸν δυσαναγνώστους. Ἡ μία τούτων περιλαμβάνει τὰ ἐπόμενα: «Ἐγώ, Ἰωάννης διάκονος, κατήρτισα τὸν σταυρὸν τοῦτον πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν τῷ 601». Ἄλλως ἐν τῷ τοίχῳ τούτῳ

υπάρχουσιν ἔλαι ποικίλης προσλεύσεως· καθορᾶται π. χ. μικρὸς λίθος ἐπὶ τοῦ ὁποίου υπάρχουν ἐν ἀναγλύφῳ τρεῖς στοαὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ἀσσυριανῆς περιόδου. Παρὰ τὸν ἀρχαῖον τοῦτον τοῖχον εὑρίσκονται πολυάριθμοι τάφοι. Μέγας σταυρὸς ὁ ὠραιότατος πάντων φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: « Ἐν ἔτει 1212 ὁ σταυρὸς οὗτος καθηρτίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Μελχισεδέκ, ἐπισκόπου, τοῦ ἱερέως Νερσές (ἀδελφοῦ τοῦ ἐπισκόπου) καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. » Καθορᾶται εἰσέτι αὐτόθι ὁ τάφος τοῦ Ἀγκώπ, ἐπισκόπου τῆς μονῆς καὶ τῆς Ἐρξερουμῆς ἐπὶ δεκατετραετίαν, εὐρόντος τὸν θάνατον τῷ 1256 καὶ ὁ τοῦ Μαμπρὲ ἐπισκόπου, τῆς φυλῆς τῶν Μαμιγονίων, ἀποθανόντος τῷ 1882. Ἐν τέλει σημειωτέον καὶ τοὺς τάφους τοῦ Μουχέρ (601) τῆς αὐτῆς φυλῆς καὶ τοῦ Βάρτ-Μπαδρίγ, ἐκ τοῦ φύλου Ἀρξερουμῆ· ἡ γυνὴ τοῦ τελευταίου τούτου, πολήμισσα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ παρὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἁγ. Γρηγορίου γενομένην ἀπαγόρευσιν τῆς εἰς αὐτὸ εἰσόδου γυναικῶν, ἐκεραυνοβολήθη.

Ἡ μονὴ τοῦ Σούρπ-Γκαραμπὲτ ἐξαρτᾶται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς Α. Μακ. τοῦ ἀρμενίου πατριάρχου Κων/πόλεως, Χορὲν Ἀσικιάν. Διευθύνεται δὲ ὑπὸ ἡγουμένου (δζαΐρακοῦν) διοριζομένου ὑπὸ τῶν ἱερέων τοῦ Τσανλιῆ καὶ τῶν μελῶν τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως τοῦ Μούζ, ἄτινα δύνανται ἐπίσης νὰ παύσωσιν αὐτόν. Ὁ ἡγούμενος οὗτος πληρόνεται διὰ πάντα αὐτοῦ τὰ ἔξοδα, ὡς ἴδια ὅμως ἔχει μόνον τὰ πρὸς αὐτὸν δῶρα τῶν προσκυνητῶν. Οἱ ἐν τῇ μονῇ εὐρισκόμενοι εἶναι δώδεκα ἱερεῖς καὶ τρεῖς διάκονοι· ἡ μονή, ὑπ' αὐτῶν κυβερνωμένη, ἀποτελεῖ κτῆμα αὐτῶν. Τὰ μέλη ταῦτα ἀποτελοῦσι γενικὴν συνέλευσιν, ἧτις διορίζει κατὰ τὸ τῷ 1863 δοθὲν σουλτανικὸν φερμάνιον, ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἐκ τεσσάρων μελῶν, ὁ διορισμὸς τῶν ὁποίων ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ πατριάρχου Κων/πόλεως. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη διευθύνει πάντα τὰ ζητήματα τῆς μονῆς καὶ συγκαλεῖ ἐν περιπτώσει σοβαρῶν ζητημάτων, τὴν γενικὴν συνέλευσιν. Οἱ ἱερεῖς περιέρχονται καὶ τὰ χωρία χάριν χρηματικῶν συνδρομῶν, ὀλίγον δὲ φροντίζουσι περὶ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς, ἐξ ὧν ἠδύνατο πολλὰς νὰ ἀρυσθῶσιν ὠφελείας. Ἡ λειτουργία τελεῖται μόνον τὴν κυριακὴν. Καθόσον ἀρῶν εἰς ἐπιστημονικὰς, φιλολογικὰς ἢ καλλιτεχνικὰς ἀσχολίας, αὗται εἶναι ἄγνωστοι τοῖς ἐν τῇ μονῇ. Οἱ ἐν αὐτῇ νηστεύοντες κατὰ πᾶσαν τετάρτην καὶ παρασκευὴν, ἀπαξ μόνον τῆς ἡμέρας τρώγουσι τὴν τεσσαρακοστήν, ἧτοι κατὰ τὴν 5ην ὥρα τῆς ἑσπέρας. Ὁ κανδυλάπτης, ἐκλεγόμενος ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς αὐστηροτέρων, τρώγει μόνον ἄρτον, ἐκτός τῆς κυριακῆς, ὅτε προστίθεται καὶ τι γαλακτερόν ἐπιδόρπιον. Οἱ ἱερεῖς τρέφονται καὶ περιθάλπονται ἀπολαμβάνοντες καὶ ἡμίσειαν λίραν κατὰ μῆνα· εἰς τοῦτο προσθετέα καὶ ἡ ἐκ τῶν δωρημάτων τῶν προσκυνητῶν πρόσδοσις αὐτῶν. Οἱ γινόμενοι αὐτόθι ἱερεῖς, τριακονταετῆς τὴν ἡλικίαν τὸ ἐλάχιστον, δέον νὰ ἴναι ἀπόφοιτοι σχολῆς καὶ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἐξετάσεις ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἱερέων, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἡγουμένου ἢ ἐπισκόπου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη διορίζεται ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως, ἀποτελουμένης ἐξ ἐνὸς ἀντιπροσώπου ἐξ ἐκάστου χωρίου. Οἱ εἰς τὴν μονὴν εἰσερχόμενοι ἱερεῖς ὀφείλουσι ν' ἀναλάβωσι τὴν ὑποχρέωσιν ὅτι: θὰ παραμείνωσιν ἐκεῖ διὰ βίου ὄντες ἄγαμοι ἢ καὶ ἐν χηρείᾳ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου αὐτῶν εἰσιν ἐλεύθεροι νὰ διαθέσωσι κατὰ βούλησιν τὴν περιουσίαν αὐτῶν κατὰ τὸν θάνατον ὅπως αὐτῶν πᾶν ὅ,τι κατέχουσιν ἀποβαίνει κτῆμα τῆς μονῆς. Οἱ διάκονοι, τρέφονται καὶ περιθάλπονται, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχουσι χρηματικὴν ἀπολαβὴν.

Πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ κατὰ τὸν νόμον τῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων ὑπάρχει ἐν τῇ μονῇ σχολή, ἐν ἣ ἡ διδασκαλία μετὰ κατοικίας, τροφῆς καὶ ἐνδύματων παρέχεται εἰς τριακοντάδα πτωχῶν ἢ ὄρφανῶν μαθητῶν τοῦ χωρίου. Τρεῖς εἶναι οἱ τὴν διδασκαλίαν ἐπιπερορισμένοι, εἰς μὲν μετὰ τοῦ τίτλου διευθυντοῦ, διδασκῶν τὴν ἀρμενικὴν καὶ τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα, δευτέρως δὲ τὴν τουρκικὴν καὶ τρίτος παραδίδων τὴν ἀριθμητικὴν, γεωμετρίαν, ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν.

Τὰ ἔσοδα τῆς μονῆς ἀποτελοῦνται ἐκ δωρημάτων τῶν προσκυνητῶν, ἐν τοῖς χωρίοις συλλεγομένων συνδρομῶν καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν κτημάτων αὐτῆς. Ἀλλ' οἱ προσκυνηταὶ ἔνεκα διαφόρων δυσχερειῶν σπάνιοι ὄντες ὀλίγως δωροῦνται καὶ πρόβατά τινα ἢ ἄλλο τι παραπλήσιον· αἱ ἐν τοῖς χωρίοις πάλιν συνδρομαὶ εἶναι μηδαμιναί, ἐνῶ τὰ κτή-

ματα τῆς μονῆς οὐδὲν σχεδὸν ἀποφέρουσιν· οὕτως ἡ μονὴ εὔρηται βεβαρυμένη ὑπὸ χρεῶν. Ἐν τούτοις μόνα τὰ κτήματα, ἐξαργυρούμενα, θὰ ἐπῆρχον εἰς πάσας τὰς δαπάνας, διότι καὶ μεγάλην ἔχουσιν ἔκτασιν (ἐπὶ πολλὰς μόνον ὥρας δύναται τις ἐφιππος αὐτὰ νὰ διατρέξῃ) καὶ ἀποτελοῦνται ἐκ δασῶν, ἐκ καλλιεργησίμων γαιῶν καὶ εὐρέων χλοηφόρων ὄροπεδίων· ἀλλὰ πάντα ταῦτά εἰσι σχεδὸν ἀκαλιέργητα καὶ ἡ μεγαλύτερα δαπάνη τῆς μονῆς εἶναι ἡ ἀγορὰ σίτου διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ προσωπικοῦ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν πολυαριθμῶν ὑπηρετῶν καὶ καταστάσεως τῆς μονῆς ταύτης· περιττὸν θὰ ἦτο νὰ προστεθῶσι νέα λεπτομέρεια πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ κατανοηθῇ πᾶσα ἡ ἐν αὐτῇ ἐγκλεισμένη μοναστήριον, ὁ κόρος, ἡ στενοχωρία, ἡ ρατσῶνη καὶ ἡ ἀθυμία τοῦ βίου τῶν μελαγχολικῶς τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐν Τσανλιῆ διερχομένων.

Ἐκτός τῆς ἐν τῷ γραφεῖ ἡμῶν ἐργασίας τῆς πάντοτε σπουδαίας ἐν περιηγήσει τοιοῦτου εἶδους, ὁ χρόνος ἡμῶν ἀπεροφᾶτο ὑπὸ χιλιάδων ἄλλων ἀτημάντων πραγμάτων, ὧν ἕκαστον εἶναι μέγα ζήτημα ἐν τῇ ἀπομεινωμένῃ ταύτῃ γωνίᾳ, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπισκέψεων. Ἄ! αἱ ἐπισκέψεις! ἐπισκέψεις ἱερέων, ὑπηρετῶν, προσκυνητῶν, ταξιδιωτῶν, μακρὸς εἶναι ὁ κατάλογος τῶν ἐπισκεπτῶν τούτων. Πολλάκις εἰσέρχεται τις εἰς τὸ ἡμέτερον δωμάτιον, χωρὶς βεβαίως νὰ κρούσῃ προηγουμένως ἔξωθεν τὴν θύραν, κάθηται ἐπὶ τοῦ τάπητος τοῦ θαλάμου, ἀνάπτει σιγάρον καὶ παραμένει ἐνίοτε ἐπὶ ἕν τεταρτον τῆς ὥρας χωρὶς καὶ μίαν ν' ἀπαγγεῖλῃ λέξιν. Τοῦτο καλεῖται ἐπίσκεψις. Μὴ ἐκπλήσσεσθε ὅμως ἐπὶ τούτῳ, πρὸ πάντων δὲ μὴ δυσχερستهθῆτε: ὁ ἀπλοῦς οὗτος, ὁ ἀπλοῦς ἔτι, ὁ φορτικός, ὁ ἀγορικός· ἀλλὰ καὶ... φθειριῶν — διότι ἔχει πάσας ταύτας ὁμοῦ τὰς ιδιότητας — τιμᾶ ὑμᾶς. Εἶναι δὲ τις ἡναγκασμένος νὰ ὑφίσταται ἀληθῆ ὑποχρεωτικὴν ἀνάγκισιν περὶ τοῦ ταξιδίου αὐτοῦ, περὶ τῶν σχεδίων, περὶ παντὸς ὅ,τι ἀρῶν εἰς αὐτόν. Ὁ ἐπισκέπτης γινώσκει ἤδη πᾶν ὅ,τι πράττετε, ἔχει πληροφορίας περὶ τῶν τρόπων ὑμῶν, περὶ τῶν συνηθειῶν, περὶ τῶν ἐνασχολήσεων, περὶ τοῦ φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, περὶ τοῦ ὕπνου ὑμῶν, περὶ τῶν ὑμετέρων κυνῶν περὶ παντὸς ὅ,τι ἔχετε καὶ περὶ παντὸς οὗτινος στερεῖσθε. Ἐγγίξει τὰ ὑμέτερα ἐνδύματα, τὰ ὑμέτερα ὄπλα, πάντα τὰ εἰς χεῖρας αὐτοῦ προσπίπτοντα, ἔρωτᾶ ὑμᾶς περὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν, ἐκτιμᾶ ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μέρει, εἶτα δὲ, ἀναλαμβάνων τὰ πόδια αὐτοῦ, ἀποχωρεῖ. Ὑφιστάμεθα τέλος τὴν ὁδύνην, εὐτυχεῖς ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ ἀρυσθῶμεν νέαν τινα πληροφορίαν.

Συνήθεια αὐτόθι ἐπικρατεῖ οὐδέποτε νὰ κλείη τις τὴν θύραν, τοῦ δωματίου αὐτοῦ, ὁ δὲ ἡμέτερος διερμηνεὺς εἶπεν ἡμῖν ὅτι «ἡ μεγαλύτερα ἀγένεια» εἶναι ν' ἀποπέμψῃ τις ἐπισκέπτην. Ἐν τοῖς χωρίοις, πολλάκις κατάκοποι ἐκ μακρῶς καὶ κοπιώδους πορείας, δεκάκις παρεκάλεσα τοὺς περιστοιχίζοντάς με ν' ἀποσυρῶσι· ἀλλ' ἐκοιμήθην ἔτι καὶ οὐδεὶς ἐκινήθη. «Ὁ ἐφέντης ἢ ὁ βέης, ἔλεγον, δύναται κάλλιστα νὰ κοιμηθῇ, νὰ κατακλιθῇ, νὰ πρῆξῃ πᾶν ὅ,τι θέλει δὲν στενοχωροῦμεν αὐτόν». Ἀδύνατον νὰ καταστήσῃ τις αὐτοῖς πιστευτὸν ὅτι ἡ παρουσία αὐτῶν ἐνοχλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ἔχετε ἀνάγκην νὰ μείνητε μόνος. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ τῆς δημοσιότητος χαρακτῆρος, ὃν φέρει ἐν Ἀνατολῇ ὁ ἀνθρώπινος βίος· οὐδεμία ὑπάρχει τῶν πράξεων, ἧτις δὲν ἀποκαλύπτεται ἐκεῖ, δὲν σχολιάζεται, δὲν ἐπιδοκιμάζεται ἢ δὲν κατακρίνεται. Ὁ οἶκος τοῦ Ἀνατολίτου εἶναι ἀνοικτός κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας, εἰς τάντα ἐπισκέπτην, εἰς ὃν προσφέρει πάντοτε κύπελλον καφῆ καὶ σιγαρέτα. Αἱ ἀπρεπέστεραι τῶν ἐρωτήσεων προβάλλονται αὐτῷ, οὗτος δὲ ὑποχρεοῦται ν' ἀπαντήσῃ ἔστω καὶ διὰ ψεύδους. Μὴν ἡ γυνὴ περιβάλλεται ὑπὸ μυστηρίου· αὕτη αἰσχύνεται ἔτι καὶ νὰ ὁμιλήσῃ εὐπρεπῶς.

Καὶ τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀσήμαντα γεγονότα παραδόξως αὐτόθι σχολιάζονται· δονήσεις τινὲς σεισμοῦ διεγείρουσι μωρὰς ἰδέας εἰς πάσας τὰς κεφαλάς. Πυροβολισμός, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπελθῶν, ἀνάστατον κατέστησε τὴν μονὴν· πάντες τρέχουσιν ἀγνοοῦντες ποῦ, φωνοῦντες ἅμα χειρονομούντες, ἐν τῇ κοινικῶν ἀταξίᾳ· τί δὲ συνέβη; νυκτοφύλαξ ἐνόμισεν ὅτι εἶδε κλέπτας καὶ ἐφώνησε πρὸς καταδιώξιν αὐτῶν. Συμβαίνει πολλάκις ποιμὴν ν' ἀγγεῖλῃ ὅτι ἄρκτος ἀνήγαγε πρόβατον· τὸ ἄγγελμα τοῦτο προκαλεῖ γενικὴν ἔξοδον καὶ θορυβώδη καταδίωξιν, προ-

κληθείσαν ὑπὸ τοῦ ἀγρίου ζώου, ὅπερ ἔσπευσε νὰ κρυβῆ εἰς τὴν λόγμην· πυροβολισμοὶ τινες πανταχόθεν ἀκούονται, ἀσκόπως ριπτόμενοι, καὶ πάντες ἐπιστρέφουσι μετὰ τῆς εὐχαριστήσεως ὅτι ἐπεδείξατο τὴν τόλμην αὐτῶν. Αἱ ἄρκτοι ὅμως εἰσὶ πολυάριθμοι ἐν τῇ λόγμῃ τοῦ Τσανλῆ, ἀλλὰ μικρὸν ἔχουσι τὸ ἀνάστημα, δυσχερεστάτη δὲ ἐστὶν ἡ θήρα αὐτῶν. Κατερχόμενός τις εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου, ἄφθονον εὐρίσκει κυνήγιον, τὰ θηράματα ὅμως φεύγουσι μακρὰν πάσης βολῆς πυροβόλου. Καὶ τὰ ἀρπακτικὰ ὄρνεα ἐπίσης πολυάριθμά εἰσι, μετὰ δὲ τῶν κισσῶν καὶ τῶν κοράκων ἀποτελοῦσι τοὺς καλλιτέρους καθαριστάς.

Εἰς τὰ πρὸς Ν καὶ ἀπέναντι τῆς μονῆς Σούρπ-Γκαραπέτ κείμενα ὄρη ὑπάρχει ἄλλη μονὴ ἡ τοῦ Σούρπ-Ὁχαννές. Τῇ 12/24 ὀκτωβρίου κατὰ τὴν 8ην ὥραν ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ Τσανλῆ, ἐν συνοδίᾳ τοῦ διερχομένου, ἀφικόμεθα εἰς τὸ πεδῖον ἢ μᾶλλον ὁροπέδιον τοῦ Μούς, γονιμώτατον καὶ δυνάμενον ν' ἀποβῆ ἀληθῆς σιταποθήκη τῆς περὶ αὐτὸ χώρας, ἂν ἐπετυγχάνοντο τ' ἀπαιτούμενα μέσα. Τῇ 11 ὥρᾳ ἀφικόμεθα εἰς τὸν Εὐφράτην, εἰς τὸν καταρράκτην τοῦ Γκοργκούρ, ἀποτελοῦμενον ὑπὸ δύο νήσων καὶ τινῶν βράχων, ἀναστελλόντων τὸν ροῦν τοῦ Μουράτ-σαῖ. Διελθόντες τὸ Κεζέλ-Αγλῶζ, χωρίον ὑπερδιακοσίων οἴκων, περηνμισμένον διὰ τὴν ποσότητα τοῦ καπνοῦ, ὃν παράγει, καὶ κατόπιν ἀνόδου δι' ἀνάκτους ὁδοὺ παρατηρήσαμεν τὴν 5ην ὥραν τὴν μονὴν Σούρπ-Ὁχαννές, ἡ γενικὴ ὄψις τῆς ὁποίας εἶναι μικρογραφικώτερον ἢ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ Σούρπ-Γκαραπέτ.

Τέσσαρες ἱερεῖς ζῶσιν ἐν τῷ ἀπομονωτηρίῳ τούτῳ, περιμένοντες τὴν βοήθειαν τῶν προσκηνυτῶν, οἵτινες ὄλονεν σπανιότεροι ἀποβαίνουσιν ἢ ζητοῦσι συνδρομὰς ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀριστερᾷ ὄχθῃ τοῦ Εὐφράτου εὐρισκόμενων, ὡς οἱ ἱερεῖς τοῦ Τσανλῆ ἐκ τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ. Δωδεκάς μαθητῶν, ὠχρῶν καὶ ρακενδύτων, μεθ' ἐνὸς καθηγητοῦ ἀποτελοῦσι τὴν σχολήν. Ἡ μονὴ ὅμως αὕτη εἶναι πλουσία εἰς τάφους, εἰς σταυρούς, εἰς λείψανα. Ἐπεδείχθη ἡμῖν δένδρον, εὐλαβῶς ὑπὸ τείχους περιβαλλόμενον, πρὸ τῆς ρίζης τοῦ ὁποίου ἐναπετέθη ὑπὸ τὸ ἔδαφος τὸ ἀγγεῖον, ὅπερ περιελάμβανε τὸ ἔλαιον, δι' οὗ ἐπλήθησαν οἱ πόδες τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ναὸς ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ἐπιτεθειμένων, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλήλαις ἐκκλησιῶν, ἐκάστης τῶν ὁποίων προηγεῖται αἰθουσα· μέρος αὐτοῦ χρονολογεῖται, ὡς εἶπον ἡμῖν, ἀπὸ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ φωτιστοῦ. Ἐν τῇ μονῇ εὑρομεν χειρόγραφα καὶ θρησκευτικὰ βιβλία, ἐν οἷς καὶ ὀγκώδη Ἱστορίαν τῶν ἁγίων, χρονολογουμένην ἀπὸ τοῦ 1122 μετ' ἐπιμεμελημένων δὲ μικρογραφικῶν. Τὸ κυριώτερον ὅμως τῶν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ περιέργων ἀντικειμένων εἰσὶ τὰ φερμανία, ἅτινα ἐπεβραβεύθησαν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ, Ταμερλάνου κλπ. Τὰ τοῦ Ἀλῆ καὶ Ταμερλάνου, ὧν ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐπικυρώσωμεν τὴν αὐθεντικότητα, προεφύλαξαν τὴν μονὴν ἀπὸ λεηλασιῶν καὶ ἐρησιέμευσαν μάλιστα ἅπασι καὶ εἰς ἀνάκτησιν τῶν ἀπ' αὐτῆς ἀφαιρεθέντων πραγμάτων. Περὶ τοῦ φερμανίου τοῦ Ταμερλάνου ἀναφέρεται ὅτι ὁ Τρομερὸς κατακτητῆς, στήσας τὰς σκηνὰς αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Μούς, ἀπέλατο τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς. Ὁ Ταμερλάνος, ἀντεπισκεφθεὶς τὸν ἡγούμενον, τοιαύτης ἔτυχεν ὑποδοχῆς, ὥστε εἶπε τούτῳ νὰ ζητήσῃ ὅτι, ἂν ἐπεθύμει. Ὁ ἡγούμενος ἐζήτησε νὰ πληρωθῆ ὁ θάλαμος ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ αἰχμαλώτων. Ὁ Ταμερλάνος, μεριδιάσας ἐπὶ τῇ τοσοῦτον μετριόφρονι ἀξιώσει, ἐξεπλάγη βραδύτερον ὅτε εἶδεν ὅτι μόλις οἱ ἐν λόγῳ αἰχμαλῶτοι, ἀπολυόμενοι ὑπὸ τοῦ Ταμερλάνου, εἰσῆρχοντο εἰς τὸν θάλαμον, ὅστις θὰ ἐπληροῦτο ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀμέσως εἰς μοναχοὺς μετεμφιεζόμενοι ἐρρίπτοντο ἐκ τοῦ παραθύρου ἀλληλοδιαδόχως· εὐνόητον ὅποσοι αἰχμαλῶτοι οὕτως ἀπελύθησαν.

ΑΠΟ ΤΣΑΝΛΗ ΕΙΣ ΤΕΧΕΡΑΝΗΝ.

Ἀπὸ Τσανλῆ εἰς Βιτλίς.

Βιτλίς, τῇ 26 ἰανουαρίου 1891.

Ἐπὶ τέλους! Ἰδοὺ τέλος ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡ ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου καὶ μετὰ τοσαύτης ἀνυπομονησίας ἀναμενομένη, καθ' ἣν, συνεχίζοντες

τὸ ἡμέτερον ταξείδιον, δυνάμεθα νὰ ἐγκαταλίπωμεν διὰ παντός τὴν μονὴν Σούρπ-Γκαραπέτ. Ὅποσον εὐχάριστον τὸ καθορῆν τὸ μέγα τοῦτο καὶ ἐλεύθερον διάστημα, ὅπερ πρὸ ἡμῶν διανοίγεται καὶ ἐν ᾧ μέλλομεν νὰ ριφθῶμεν, εὐτυχεῖς ἐπὶ τῷ ὅτι ἀποχωροῦμεν τῆς Τσανλῆ-Κιλισῆ καὶ τῶν τοίχων αὐτῆς, τῶν παχέων ὡς πείχη ἀρχαίου φρουρίου! Ἐπὶ ἡμέρας ὀλοκλήρους εἶδομεν πιπτούσας νιφάδας χιόνος, τοσοῦτον πυκνάς καὶ ἀλλεπαλλήλους, ὥστε ἡ ὄψις ἐφ' ἱκανὸν περιωρίζετο· ἀλλ' ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἡ κακοκαιρία ὀλίγον διαρκεῖ· μετὰ τὴν θύελλαν ἐπέρχεται ἡ γαλήνη, μετὰ τὸν συνεπώδη καιρὸν ὁ καθαρὸς οὐρανός· οὕτως, ἡδυνάμεθα ἤδη νὰ ἴδωμεν τὸ μεανδρικὸν ρεῦμα τοῦ Μουράτ-σαῖ (Ἀνατολικὸν Εὐφράτου), ὅστις διασχίζει τὸ εὐρὸ τοῦτο πεδίον, τὸ ὑπὸ ἕξ καὶ ἐννεμήκοντα χωρίων καταλαμβανόμενον, ὧν δέκα φαίνονται ἡμῖν μακρόθεν ὡς μέλανα σημεῖα. Τὰ πρὸς Ν τοῦ Ταύρου ὄρη φέρουσι τὰ θαυμασιώτερα χρώματα· καὶ φαίνονται κεκαλυμμένα ὑπὸ θερμοῦ πτιλωτοῦ βελουδώδους πέπλου· πρὸς Α τὸ ὄρος Νιμουρτ, ἀποστίλθοντας λευκοῦ χρώματος ἀνυψοῦται ὑπερψηφῶς, κατωτέρω δὲ εἰς ἀπόστασιν, ἔχει ὅπου συγχωνεύονται τὰ χρώματα, παρατηροῦνται αἱ ὀμιχλώδεις κορυφαὶ τοῦ Σιπάν δάγ, ὅπερ ὑψοῦται πρὸς Ν τῆς λίμνης τοῦ Βάν. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ θερμοκρασία ἐκπίπτει, τὸ βρορῶ ὅμως πνέοντος, βορρῶ, ὅστις εἶναι ἰδιαζόντως ὀριμὸς καὶ διαπεραστικὸς ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις, ὧν τὸ ὕψος ἀνέρχεται εἰς 2000 μέτρων οὐδὲ τὰ χαυρότερα ἐνδύματα προσυλάσσουν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀριμείας αὐτοῦ πνοῆς. Ἀφ' ἑτέρου ἢ ἐν ταῖς σημείοις χιῶν τοσοῦτον συσσωρεύεται ἀνακόπτουσα τὰς ὁδοὺς καὶ συγκαλύπτουσα χαράδρας καὶ βράχια, ἐν οἷς καταπίπτουσιν οἱ ταξιδιώται, ὧν τὰ σώματα ἀνευρίσκονται μόνον κατὰ τὸ ἔαρ ἐν τῷ βάθει τῶν βράχων, ὥστε κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ συγκοινωνία καθ' ὀλοκληρίαν σχεδὸν διακόπτεται· πολλά δὲ χωρία, κατὰ τὸ ἡμισυ ὑπὸ τῆς χιόνος κεκαλυμμένα, παραμένουσιν ἐπὶ μῆνας ὅλους καθ' ὀλοκληρίαν ἀπομεμονωμένα τοῦ ἐπιλοιποῦ κόσμου. Ἡ ὁδὸς, ἣν ἠκολουθήσαμεν, ἵνα κατέλθωμεν εἰς τὴν πεδιάδα, μόλις εἶχε πλάτος 30 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, δεξιόθεν δὲ καὶ ἀριστερόθεν ταύτης ἡδυνατό τις νὰ καταχωσθῆ ἐν πυκνοτάτῳ στρώματι χιόνος· πολλαχῶς μάλιστα ἡ ἀτραπὸς αὕτη ἐγύρει κατὰ μῆκος βαθέων βράχων, ὅπου ἐλαχίστη περὶ τὸ βῆμα ἀπροσεξία, ἡδύνατο νὰ κατακυλίσῃ ἡμᾶς. Ἐπὶ τέλους, διελθόντες τὸ χωρίον Σορδάρ καὶ τὴν μάκρον τῆς μονῆς, φυλασσομένην ὑπὸ ὑπερμεγέθων κυνῶν, ἀφικόμεθα εἰς τὸ πεδίον τοῦ Μούς, κείμενον εἰς ὕψος 1500 μέτρων. Ἐν τούτοις εὐρισκόμεθα πάντοτε ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀμιχλῆς, καὶ, προχωροῦντες τῷ καλπασμῷ τῶν ἡμετέρων ἵππων, ἐνομιζόμεν ὅτι ἐρριπτόμεθα ἐν τῷ κενῷ τοῦ ἀπείρου, ἀνευ ὀρίων καὶ ἀνευ ὀρίωντος. Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν ἡ ὀμιχλῆ ἐξέλιπεν, ὁ ἥλιος ἀνέλαμψε καὶ ἡ πεδιάς παρέστη ἡμῖν εὐρεία καὶ πλήρης χωρίων, ἰδρυμένων τῶν πλείστων ἐπὶ λορίσκων. Ἐνικ αὐτῶν εἶναι ὠραίατα ὡς τὸ Κεμπιάν, μετὰ τῶν ὑπὸ δικτυωτῶν φρασσομένων περιοχῶν αὐτοῦ καὶ τῶν πολυαρίθμων διαυλακούντων αὐτὸ ρυακίων, εἶτα εἰς ἀπόστασιν τὸ Δόμ, ἐξ ἑκατοστίου οἰκίῶν ἀποτελούμενον καὶ κατοικούμενον ὑπὸ Ἀρμενίων καὶ Κούρδων. Ἀφέντες τὰς ἡμετέρας ἀποσκευὰς ἐν τῷ γανίφ ἀπήλθωμεν εἰς περίπατον ἐν τῷ χωρίῳ, οὕτινος πάντες οἱ κύνες ὑλάχοντο ἐπὶ τῇ θῆξ ἡμῶν. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεστρέφωμεν εἰς τὸ κατάλυμα ἡμῶν, γυνή, ἱσταμένη ἐν τινὶ θύρᾳ, ἐποίησατο ἡμῖν νεῦμα ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς τὸν οἶκον, διαφόροις ταυτοχρόνως χρωμένῃ χειρονομίαις καὶ φωνοῦσα: Κ ε ν ἰ γ κ, Κ ε ν ἰ γ κ, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει ἀρμενιστὶ «γυνή». Συγκατανεύσαντες νὰ εἰσέλθωμεν ὠδηγήθημεν εἰς ζοφερὸν θάλαμον, ὅπου ἠκούσαμεν τοὺς διαδοχικοὺς θρήνους γυναικῶν περὶ τοῦ νεκροῦ νεκρῆς γυναικός. Ἀναχωρήσαντες ἐκ Δόμ, διήλθωμεν τὸν Εὐφράτην· περαιτέρω καὶ παρὰ τὸ χωρίον Μαρακὸμ διήλθωμεν ἕτερον ρυακίον, τὸν Καρὰ σοῦ, παγωμένον ὡς καὶ ὁ Εὐφράτης, οὕτινος εἶναι καὶ παραπόταμος.

Κομφῶς ἐπὶ λορίσκου ὀρθούμενον πρὸς Μούς ἀποτόμως προσβάλλει τὰ ὄματα τοῦ ἐκ δυσμῶν προσερχομένου ἐπισκέπτου. Κατοικεῖται δὲ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ὄθωμανῶν καὶ διασώζει λείψανα ἀρχαίας ἀκροπόλεως. Τῇ 11 ἰανουαρίου ἐτράπημεν τὴν εἰς Βιτλίς ἄγουσαν, ἀλλὰ πρὸς στιγμὴν διηρθύθημεν πρὸς τὴν μονὴν Ἀρακιελότζ, ἥτις περιλαμβάνει, ὡς τινες εἶπον ἡμῖν, ἀξιοσημειώτους ἀρχαιότητας καὶ πολύτιμα χειρόγραφα. Ἐν τούτοις ἡ ἡμετέρα ἐπίσκεψις ἀνήρσσε τὰ περὶ τῶν ἀνωτέρω κειμη-

λίων λεγθέντα ἡμῖν, καθόσον τὰ μόνα ἀξιοσημείωτα, ἅπερ ἀνεύρομεν, ἦσαν πύλη πάχους 15 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ ἔγγλυφος ὡς καὶ βίβλος, χρονολογούμενη ἀπὸ τοῦ 1141, γεγραμμένη δι' ἀρμενικῶν χαρακτῆρων καὶ φέρουσα μικρογραφίας τινάς. Ἐξακολουθήσαντες τὴν διάβασιν τοῦ Ἀντόγ-δάχ, ὅπερ περιορίζει τὴν πεδιάδα πρὸς Ν παρατηρήσαμεν ἐν ταῖς κλιτύσι διάφορα τεργνά χωρία, ἅτινα ἐπισκέπτονται πελαργοὶ κατὰ τὰς ὥραϊας ἡμέρας. Ὡς ἡ χελιδὼν οὕτω καὶ ὁ πελαργὸς θεωρεῖται ὡς προσκομίζων τὴν εὐημερίαν εἰς τὸν οἶκον. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων ἐργατικώτεροι τῶν τῷ θυτικῶν τιμῆμα τῆς πεδιάδος κατεχόντων Ἀρμενίων, ἐρχονται χάριν ἐργασίας εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶναι δὲ ὀμιλοῦσιν ὀλίγον τὴν γαλλικὴν, ἀγγλικὴν ἢ ἰταλικὴν. Ἡ ὄχληρά μόνον τῆς πεδιάδος ἐπεκτείνεται μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν πλησιάζει τις εἰς τὴν λίμνην τοῦ Βάν, εἴτα ἡ χώρα καθίσταται γραφικωτέρα· ἀλλ' οἱ πυρετοὶ ἐπικρατοῦσιν ὡς ἐκ τῶν ἐπιγνωμένων τελευτήτων. Τῇ 14 ἀφικόμεθα εἰς τὸ κεντρικὸν χωρίον Μόρ, ὅπερ ἀποτελεῖ κατανυκτικὸν σταθμὸν διὰ τοὺς εἰς Βιτλίς μεταβαίνοντας περιηγητάς. Πέραν τοῦ Μόρ οὐδὲν χωρίον πλέον ἀπαντᾷ, ἐκεῖ δὲ μόνον πληροπορεῖται τις ἂν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ περαιτέρω τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ὡς ἐκ τοῦ κινδυνώδους τῆς ὁδοῦ κατὰ τινὰς ἡμέρας τοῦ χειμῶνος· ἰδίᾳ θέσις τις καλούμενη Ράβα (δίνη) εἶναι κινδυνωδεστάτη, διότι αὐτοῦ ὁ ἄνεμος πνέει πάντοτε μετὰ μεγάλῃ σφοδρότητι καὶ ὅπου ἡ γῆ, ἀνερχομένη εἰς ὕψος 6—7 μέτρων, στροβιλομένη, καταβροχθίζει τοὺς ταξιδιώτας ἐντὸς ὀλίγων μόνον λεπτῶν. Ἐν τούτοις, καίπερ ἀποيراπέντες, ἡμεῖς αὐθημερὸν ἀπερασίσαμεν νὰ διέλθωμεν τὴν θέσιν ἐκείνην. Ἡ ὁδὸς, βαίνουσα ἀπὸ τῶν δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς μέχρις ἐγγὺς τῆς λίμνης Βάν, στρέφεται εἴτα πρὸς δεξιὰν πρὸ τοῦ Νιμροῦδ καὶ διευθύνεται εἴτα πρὸς νότον· ἐκεῖ ἄρχεται ἡ δίοδος Ράβα, ἀποτελοῦσα στενὸν ὄροπέδιον μετὰ βαθέων βαράθρων. Ἀκολουθήσαντες ἀτραπὸν, ὃν προγενέστεροι ταξιδιώται εἶχον χρησιμοποιήσει, ἐβυθίζομεθα ἵπποι καὶ ταξιδιώται κατὰ τὸ ἡμισυ ἐντὸς τῆς χιόνος· πολλάκις τὰ φορητὰ ζῶα κατάκοπα ἐπιπτον· ἀφηροῦμεν τότε ἀπ' αὐτῶν τὰ βάρη, ἀνηγείρομεν αὐτὰ, ἐκ νέου ἐφορτάναμεν, καὶ ὅλα ταῦτα ἐπράττομεν βεβουλισμένοι μέχρι τῆς ζώνης ἐν τῇ χιόνῃ. Ἐν μέσῳ τῆς ἀποτροπαίου ταύτης ἐρημίας χάνιον, ἀπὸ πολλοῦ ἐγκαταλειμμένον, χρησιμεύει ὡς καταφύγιον εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ χιονοστροβίλου καταλαμβανόμενους ταξιδιώτας· ἔστιν ὅμως ἡρεσιωμένον. Ὁ ἄνεμος, μεθ' ὀμίης πνέων, ἐξεσφενδόνιζε τοὺς κρύσταλλους, οἵτινες δίκην πυρὸς ἀπῆστραπτον ἐν τῷ ἀέρι ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· αἱ πτώσεις ἵππων τε καὶ ταξιδιωτῶν ἐγένοντο συχνότεραι· τέλος, διελθόντες λιθίνην γέφυραν ἐπὶ τοῦ Βιτλίς-τσάι, εἶδομεν τὴν Βιτλίς μετὰ τῶν κήπων αὐτῆς, ἐν τῷ βάθει τῆς κοιλάδος· ἡ ἀποψις εἶναι μεγαλοπρεπής, ἀλλ' ὥρα ὅλη εἰσέτι ἀπητῆτο ἵνα, κατερχόμενοι κλιτὺν ὑπὸ πάγων κεκαλυμμένην καὶ ἄγαν ὀλισθηράν, φθάσωμεν εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΗΤΗΡ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἐπιθύον).

III.

Ὁ Ριχάρδος ἔφθασεν εἰς Παρισίους λίαν ὀψέ, χωρὶς δὲ νὰ δειπνήσῃ ἢ νὰ διέλθῃ διὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μετέβη κατ' εὐθείαν εἰς Μοντωβραί.

Τῇ προηγούμενῃ ἡμέρᾳ εἶχεν ὑποσχθεῖ εἰς τὴν μηνηστὴν αὐ-

τοῦ νὰ τῇ γνωστοποιήσῃ, αὐθημερὸν, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν διαβημάτων αὐτοῦ. Ἡ μηνηστὴ αὐτοῦ εἶχεν ἐπιμείνει ὅπως προβῆ ἄνευ περαιτέρω ἀναβολῆς εἰς τὰ διαβήματα ἐκεῖνα καὶ παρακαλεῖ αὐτόν, ἐπανερχόμενος, νὰ ἔλθῃ, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ὅπως εἶπῃ αὐτῇ πῶς ἐγένετο δεκτὸς.

Ἡ γυνὴ ἐὰν δὲν ἔχῃ πράγματι παιδικὰς ἰδέας ἢ δὲν ἄγεται ὑπὸ τοῦ συμφέροντος, δεῖον νὰ ἔχῃ μεγάλην δύσιν θάρρους ἢ νὰ ἐρᾷται πράγματι ὅπως ἀποφασίσῃ νὰ γείνη σύζυγος ἀνδρὸς ἐν χρεῖσιν διατελοῦντος· αἱ συνήθεις δυσχέρειαι, προκειμένου τοῦ γάμου νεάνιδος, διπλασιάζονται ἐκ τῆς δυσχεροῦς ταύτης περιπτώσεως. Εὐρίσκειται τις εἰς θέσιν νὰ παλαίῃ καθ' ἐκκρίστην κατὰ τῶν ἐν τῷ πνεύματι τῶν οικογενειῶν καὶ τῶν φίλων γεννωμένων ἀναμνήσεων καὶ ἀντιπαραβολῶν τῶν δύο βίων. Ἐκεῖ ἔνθα ἡ πρώτη σύζυγος ἦν πάντοτε ἀντικείμενον ἐνδείξεων εὐμενείας, ἀπαντᾷ τις ἤδη ἐφεκτικότητα, ζηλοτυπίαν.

Ἡ Ὀδύλλη Μοντωβραί ἐγίνωσκε πάντα ταῦτα. Θυγάτηρ μονογενῆς, στερηθεῖσα τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς, ἔζησε παρὰ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἐν τῇ καθ' ἐκκρίστην δὲ συναναστροφῇ μετὰ τοῦ πράγματι καλλιεργημένου τούτου πνεύματος, ἠντλησε δύναμιν ψυχῆς καὶ γνώσεις τοῦ βίου σπικνῶς ἀπαντώσας παρὰ νεάνισι τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Ζητούμενη ὡς σύζυγος ὑπὸ νέων ὑψηλῶν οικογενειῶν, ἔφθασεν εἰς τὸ εικοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς χωρὶς νὰ θελήσῃ ν' ἀποδεχθῇ τὰς προτάσεις οὐδενός.

Περὶ αὐτὴν ἐλέγετο ὅτι ἡ ἐμμονὴ αὐτῆς εἰς τὸν ἄγαμον βίον ἀφορμὴν εἶχεν ἔρωτα πρὸς ἄνδρα μὴ ἀρμοζόντα αὐτῇ. Μήπως δὲν πρέπει ὁ κόσμος νὰ συκοφαντῇ, ὅταν δὲν ἐννοῇ; Διότι ὁ ἔρωσ τῆς δεσποινίδος Μοντωβραί εἶχεν ἀντικείμενον λίαν ὑψηλόν, διότι εἶχεν ἀγαπήσει μόνον τὸν Ριχάρδον Βρίς πράγματι καὶ τότε ἀπεφάσισε νὰ ὑπανδρευθῇ.

Ἠγάπησεν αὐτὸν ἔγγαμον ὄντα, χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ εἰς ἑαυτήν, εἴτα, καθ' ἣν ἡμέραν ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ τὸ πρᾶγμα πρὸ τῆς συνειδήσεως αὐτῆς, ἐπέβαλεν ἑαυτῇ ὡς ποινήν νὰ μὴ εὐρέθῃ οὐδέ ποτε ἀπέναντι αὐτοῦ. Πιστὴ εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, ἔζησεν ἐπὶ διετίαν χωρὶς νὰ τὸν συναντήσῃ, ἢ τοῦλάχιστον, χωρὶς νὰ τύχῃ τῆς περιστάσεως ὅπως ὀμιλήσῃ αὐτῷ. Κατὰ τῆς κυρίας Βρίς οὐδὲν ἔτρεφεν αἰσθημα κακίας. Διὰ τὴν εὐθείαν καὶ ὑπερήφανον ταύτην ψυχὴν, ὁ σύζυγος ἄλλης γυναικὸς ἦν ὄν, μὴ ἀνῆκον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, μεθ' ὅλην τὴν ἐνδόμυχον ταραχὴν, ἣν ἠσθάνετο ἐν τῇ ἀπλῇ ἀναμνήσει αὐτοῦ, ἢ δὲ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἦτο ὑπὲρ τὰς συνήθεις, ἀφοῦ τὴν εἶχεν ἐκλέξει αὐτός. Ὅταν ὅμως ὁ Βρίς περιέπεσεν εἰς χρεῖαν ἠσθάνθη ὅτι ὁ βίος αὐτῆς ἐλάμβανε τροπὴν νέαν. Ἡ καρδία αὐτῆς ἐπὶ τούσων καιρῶν περιεσφιγμένη οὕσα ὡσεὶ ὑπὸ σθητρῶν κρίκων, ἀνεπτύχθη ὡς ἄνθος, θραυσθέντων τῶν κρίκων καὶ τότε οὐδεμίαν πλέον ἀπέμεινεν αὐτῇ ἀμφιβολία περὶ τοῦ μέλλοντος. Ὁ Ριχάρδος μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχεν ἴσως παρατηρήσει αὐτήν, καὶ ὅμως ἦτο βεβαία ὅτι θὰ τὴν ἠγάπα.

Δὲν προσέφυγεν εἰς καμμίαν ἔστω καὶ ἀθῶαν πλεκτάνην ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας μεταχειρίζονται συνήθως αἱ φιλάρεσκοι γυναῖκες. Ἡ Ὀδύλλη ἦν ἀνωτέρα τοιούτων! Ἀντὶ ὅμως ν' ἀποφεύγῃ αὐτὸν νῦν, τῷ ὀμίλει, ὁ δὲ Βρίς ἔβλεπεν αὐτὴν συχνά διότι ἐξ ἀνάγκης ἐπεσκέπετο συχνά τὸν πατέρα αὐτῆς. Ἡ Ὀδύλλη ὑπεδέχετο αὐτὸν μετὰ τῆς ἀπροσπονήτου ἐκείνης εὐμενείας καὶ χάριτος, ἥτις ἐκφράζει καλλίτερον τὰ αἰσθήματά τινος ἢ ἡ συμπάθεια. Ἐκεῖνος, ἠσθάνθη τότε ὅτι εἶχεν ἤδη θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκείνη καὶ καθ' ἣν ἡμέραν ἐνόησεν αὐτό, ἐλάτρευσε τὴν Ὀδύλλη.

Τότε συνεννοήθησαν ἀμφοτέροι χωρὶς νὰ συνδιαλεχθῶσιν. Ἐσπέρην τινα αἱ χεῖρες αὐτῶν εὐρέθησαν ἠνωμένοι πρὸ τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς ὑπῆρχεν ἔτοιμος τὸ τέιον καὶ πρὸ πλήθους κό-

σμου, ὅστις οὐδὲν ἐνόησεν. Ἡ τύχη ἔφερον αὐτοὺς πλησίον ἀλλήλων καὶ ἡ συνδιέλεξις τοὺς ἦνωσεν.

— Ἐφ' ὅρου ζωῆς; ἠρώτησεν ὁ Βρις ἀπλούςτατα.

Ἐκείνη ἀπήντησεν αὐτῷ.

— Διὰ πάντοτε.

Κατ' ἐκείνην λοιπὸν τὴν ἐσπέραν, ἡ συνήθως ἀτράχχος Ὀδίλλη ἀνέμενον αὐτὸν μετὰ τινος ἀγωνίας. Ἡ γηραιά αὐτῆς ἐξαδέλφη, ἥτις ἔμενε μετ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς μητρὸς, ἀνησύχει βλέπουσα αὐτὴν ἀπὸ τῆς θύρας βαίνουσαν εἰς τὸ παράθυρον, ὠχρῶσαν αἴφνης, αὐτὴν, ἥς ἡ χροιά τοῦ προσώπου μάλιστα ἔδειξεν ἔχνος ἐρυθρήματος ὅτε ἐδέξατο τὴν χεῖρα τοῦ Ριχάρδου. Ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν εὐρίσκετο ἐν τῇ οἰκίᾳ, μεταβὰς, κατ' ἀνάγκην, εἰς ἐπίσημον ἐσπερίδα, τὰ δὲ λεπτὰ ἐφάνοντο αὐτῇ αἰῶνες.

Ἐπὶ τέλους ἤχησεν ὁ κώδων τῆς πύλης καὶ ὁ Βρις ἐφάνη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.

— Λοιπὸν; ἠρώτησε χωρὶς νὰ προχωρήσῃ πρὸς αὐτόν. Ἦτο ὀρθὴ ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐν πλήρει φωτὶ, ἐν τῇ λάμπει τῆς ὑγειοῦς αὐτῆς ὠραιότητος.

— Ἐτελείωσεν, εἶπεν, ἀλλὰ μὲ ποίαν θυσίαν;

Ἐπλησίασεν ἐκεῖνος προτείνων τὴν χεῖρα, ἐκείνη δ' ἔδειξεν αὐτῷ ἔδραν παρὰ τὸ ἀνάκλιτρον ἐνθα ἐκάθησεν αὐτή. Ἡ γραιὰ ἐξαδέλφη ἐμειδίασεν αὐτῷ, ἐχαιρέτισε καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς. Ἦτο φρόνιμος γινώσκουσα πότε ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσῃ καὶ πότε νὰ σιγήσῃ.

— Θέλουν νὰ κρατήσουν τὰ τέκνα σας; ἠρώτησεν ἡ Ὀδίλλη χαμηλοφώνως.

— Πῶς; τὸ ἤξεύρετε; ἠρώτησε πικρατῶν αὐτὴν ἐνῶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπεχέετο ὠχρότης.

— Ἦτο ἀνυπόδραστον! Ἀλλὰ μὴ φοβῆσθε τίποτε, θὰ τὰ λάβωμεν!

Ἦτο τότε γλυκεῖα καὶ ὠμίλει μετ' ἀκρας βεβαιότητος. Οὐδέποτε ἐκεῖνος θὰ συνελάμβανε τὴν ὑπόνοιαν ὅτι πρὸ λεπτῶν ἔτι τινῶν ἠγωνία καὶ θὰ ἐξέβαλλε φωνήν, ἐὰν ἐτόλμα!

— Νομίζετε; λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἔχομεν νὰ παλαιώσωμεν πρὸς δύο γυναικίας λίαν πείσμονας, ὑπὸ διάφορον ὄψιν ἐκάστην, συνάμα δὲ καὶ λίαν ἰσχυρὰς διότι κρατοῦσιν εἰς χεῖρας. . .

— Μὴ φοβῆσθε τίποτε, σὰς ἐπαναλαμβάνω! Θὰ τὰ λάβωμεν!

Καὶ ἐμειδία ἐκείνη, ἐνῶ ὁ Βρις ἐσκέπτετο ὅτι πράγματι ἦτο ἱκανὴ νὰ τὰ λάβῃ.

— Παρ' ὀλίγον θὰ ἔκλεπτα τὸν υἱόν μου πρὸ ὀλίγου. . . ἤθελε νὰ ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ. Ὁ καυμένος. . . Τρίχα ἔλειψε νὰ τὸν παραλάβω μὰζ' ἡ μου!

— Ἐκμάταε καλὰ ν' ἀντιστῆτε εἰς τὸν πειρασμόν, εἶπεν ἐκείνη, διότι ἄλλως θὰ κατεστρέφετο ἡ ὑπόθεσις, θὰ μὰς τὰ παραδώσουν μόναι των, θὰ ἰδῆτε!

Ἐκεῖνος ἀπώλεσε τότε πᾶν ἔχνος εὐγλωττίας μολονότι ἐθεωρεῖτο εὐγλωττος δικηγόρος καὶ βουλευτής. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν, μαρτύριον ὑποστάς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, δὲν ἦν πλέον ἀλλ' ἡ δυστυχὴς ἄνθρωπος τεθλιμμένος, ἐμπαιχθεὶς σχεδὸν ὑπὸ δύο πεισμώνων γυναικῶν καὶ εἶχε συνείδησιν τῆς ἡττης του. Ἐκείνη ἠγάπα αὐτὸν πλείοτερον ἔτι, εἰ δυνατὸν οὕτω τεταπεινωμένον καὶ τεθλιμμένον, ἢ ἐν θριχμῶ καὶ ἐν τῇ χαρᾷ διατελοῦντι, οὗτος δὲ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ἀγαπώσης αὐτὸν γυναικὸς διέβλεπε καταφύγιον καὶ παρηγορίαν. Δὲν ἠγάπησεν αὐτὴν διὰ τοῦτο, ἀλλὰ ἠγάπησεν αὐτὴν πλείοτερον ἐνεκα τούτου. Ἄ! ἐὰν ἐμάνθανεν ὅτι ἔκλαυσε κατὰ τὸ ἡμισὸν διάστημα τῆς ἡμέρας! Καὶ ὅμως οἱ ὠραῖοι καὶ σοβαροὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ οὐδὲν τούτου ἔχνος ἀπεκάλυπτον.

— Δὲν ἐδειπνήσατε, εἶπεν αὐτῷ γαληνίως.

— Τίς σὰς τὸ εἶπεν;

— Διὰ τοῦ δακτύλου ἔδειξεν ἐκείνη τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης πρόγραμμα τῶν σιδηροδρομίων.

— Ἐφθάσατε εἰς τὰς ἑννέα καὶ τέταρτον, ἀπήντησε, καὶ ἤλθατε κατ' εὐθείαν ἐδῶ ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ, ἔπειτα δὲν ἠδυνήθητε νὰ δειπνήσητε ἐν Ρουβεραῖ, διότι δὲν θὰ ἐπροφθάνατε αὐτὸ τὸ τραῖνον!

Δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ μειδιάσῃ ἐκεῖνος.

— Νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, εἰσθε ἐπικίνδυνος με αὐτὴν τὴν λεπτότητά σας, εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ πρέπει νὰ σὰς φοβῆται κανεὶς!

Ἐκείνη ἔκρουσε τὸν κώδωνα καὶ διέταξε νὰ φέρωσι τὸ τέτον ἐν τῷ ἐστιατορίῳ.

— Σὰς προητοίμασαν γεῦμα, εἶπε.

Καὶ μεταβάσα παρὰ τῇ ἐξαδέλφῃ προσεκάλεσε καὶ ἐκείνην, ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἐδέχθη δεικνύουσα διὰ τοῦ δακτύλου τὸ βιβλίον, ὅπερ ἀνεγίνωσκε καὶ τὸ ὅποιον ἦν λίαν ἐνδιαφέρον.

Μετέβησαν ἀμφοτέροι εἰς τὸ ἐστιατόριον, τῆς θύρας δι' ἣς εἰσῆλθον μεινάσης ἀνοικτῆς. Ἐκάθησεν ἐκεῖνος, ἦττον ἀνήσυχος νῦν, ἐνῶ ἐκείνη ἔστατο ὀρθὴ διὰ νὰ τὸν ὑπηρετῇ, τότε δὲ ἡ γενομένη αὐτῷ ἐκ τῆς ἀφελοῦς ἐκείνης συμπεριφορᾶς ἐντύπωσις ἦν ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἦσαν ἤδη συνεζευγμένοι, ὅτι συνεμερίσθησαν ἀμφοτέροι τὰς χαρὰς καὶ τὰς πικρίας τοῦ βίου καὶ ὅτι ἔχων παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα ἐκείνην δὲν θὰ εἶχε νὰ φοβηθῇ οὔτε τὸ γῆρας, οὔτε τὸν θάνατον, οὔτε τι ἄλλο. Ἀλλὰ μήπως κατέλαβεν ἤδη αὐτὸν τὸ γῆρας; Ἡ ἐρώτησις αὕτη προέβαλεν ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ, διότι ὡς ἐκ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ ἀπώλεσε τὴν αἴσθησιν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ διαστήματος καὶ διότι ἐβλεπε πρὸ αὐτοῦ τὴν γελοῖσσαν ἐκείνην νεάνιδα.

— Μ' ἐκακολόγησαν πολὺ; ἠρώτησε μειδιῶσα, ἐνῶ ὑπῆρτε αὐτῷ μετὰ λεπτότητος καὶ εὐχερείας τὰς ὁποίας οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ συνήντησε.

— Καθόλου! ἀπήντησε καὶ ἐκεῖνος μειδιῶν. Ἀμφοτέροι συμφωνοῦν ἐν τοῖς πρὸς ὑμᾶς ἐπαίνοις, πρὸ πάντων δὲ ἡ πενθερά μου!

— Ἄ! τὴν εὐχαριστῶ πολὺ, πολὺ, σὰς βεβαιῶ, ἄλλως τε καθὼς μοι εἶπον εἶναι κυρία καθὼς πρέπει, εὐγενὴς καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως.

— Ναί, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ μοι δώσῃ τὴν Ὑβελίνην καὶ φέρει λόγους εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχει ἀπάντησις.

— Κάλλιστα, ἀπήντησεν ἡ Ὀδίλλη κλίνουσα σοβαρῶς τὴν κεφαλὴν. Καὶ ἡ μήτηρ σας κρατεῖ ἐπίσης τὸν Ἐδμόνδον;

— Βεβαιότατα. Ὅταν δὲ ὁ μὲν εἰς θὰ φοιτᾷ εἰς τὸ λύκειον, ἡ δ' ἄλλη εἰσαχθῇ εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον, αἱ κυραὶ θὰ ἔλθωσι νὰ κατοικήσωσι ἐδῶ εἰς τοὺς Παρισίους διὰ νὰ τοὺς παραλαμβάνουν αὐταὶ ὅταν ἐξέρχωνται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐξόδων.

— Κάλλιστα! Καὶ αὐτὸ σὰς ἐνοχλεῖ;

Ἐκεῖνος ἔμεινεν ἐννεός, ἀγνοῶν τί ν' ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῇ βεβαιότητι, ἢν ἐνέφανεν ἡ ἰλαρὰ αὐτῆς σοβαρότης. Ὁμίλησαν τότε περὶ ἄλλων πραγμάτων ἐνῶ ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ τρώγῃ, ἐκείνη δὲ κατὰ δόσεις μικρὰς παρεσκεύαζε καὶ ἔθετεν ἐπὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ προψίδος ἀδιακόπως κατὰ τι πρὸς βρῶσιν, ὅπερ ἐκεῖνος ἔτρωγεν ἀσυναίσθητως, ἐπίσης ἔχεεν αὐτῷ καὶ τινὰς σταγόνας γενναίου οἴνου. Ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἐκείνη ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς εὐημερίας, ἥτις περιέβαλλεν αὐτόν, ἠσθάνετο ὅτι ἀνέζη.

— Ὀδίλλη, εἶπεν αἴφνης ὠθῶν ὀλίγον τὸν κύαθον τοῦ τείου, ὃν εἶχε κενώσει, εἶναι ἀληθὲς ὅτι θὰ γίνητε σύζυγός μου καὶ ὅτι οὐδέποτε θ' ἀποχωρισθῶμεν!

— Ἐὰν θέλῃ ὁ Θεός; ἀπήντησεν ἐκείνη ἐκ μέσης καρδίας, καὶ δὲν θ' ἀποχωρισθῶμεν πλέον ἀλλ' ἢ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ τάφου καὶ πάλιν ὄχι διὰ πολὺν καιρὸν ἀγαπητῆ Ριχάρδε!

— Δὲν δύναμαι πλέον νὰ ὑπομένω ζῶν μακρὰν ὑμῶν, εἶπεν ἀτενίζων αὐτὴν διὰ τοῦ ὠραίου καὶ ἀνδρικοῦ αὐτοῦ βλέμματος. Τότε, πότε θὰ τελέσωμεν τοὺς γάμους μας;

— Μετὰ ἓνα μῆνα, ἐὰν θέλετε.

— Ἔστω, μετὰ ἓνα μῆνα.

Ἡ γέρθη, ἐφάνετο δὲ ὡς ὅπως διάφορος ἄνθρωπος ἐκεί-

νού, οἷος ἦτο ὅταν εἰσῆλθε πρὸ μιᾶς ὥρας σκυθρωπὸς καὶ καταβεβλημένος.

— Ἐπειτα ἤξεύρετε, εἶπεν, ἔχομεν τὸν Ζαφρὲ δι' ἡμᾶς!

Καὶ προηγεῖτο ἐκείνη αὐτοῦ βαίνουσα εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ κρατοῦσα κύαθον τείου διὰ τὴν ἐξαδέλφην αὐτῆς.

— Ὁ Ζαφρὲ; ὅθ' ἔχωμεν ἡμεῖς λοιπὸν τὸν Ζαφρὲ; εἶπεν ἡ Ὀδύλη μειδιῶσα. ὦ! τότε ἀπὸ τοῦ νῦν ἐκερδήσαμεν τὸ παιγνίδι!

— Τὸν Ζαφρὲ θὰ τὸν ἔχωμεν ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θὰ εἴσθε πολὺ καλῆ, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, λέγει, θὰ ἦτο μέγα δυστύχημα!

Καὶ ἤρξαντο ἀμφοτέρωθεν νὰ γελῶσιν ὡς μικρὰ παιδιὰ, εἶτα ὅμως αἰφνης τὰ νεῦρα τοῦ Βοῖς ἐτανύσθησαν καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐπιθυμία νὰ κλαύσῃ.

— Εἶναι σκληρὸν ὅμως, βλέπετε, εἶπε χαμηλοφώνως, ν' ἀγαπᾷ κανεὶς τὰ τέκνα του καὶ νὰ τὰ στερηται. Ξερώ καλῶς ὅτι σεῖς ἔχετε ἐμπιστοσύνην... ἐγὼ ὅμως φοβοῦμαι.

— Τί φοβεῖσθε;

— Μὴ τὰ διδάξουν νὰ σᾶς μισοῦν!

Τὸ πρόσωπον τῆς Ὀδύλης ὑπέστη ἐλαφρὰν σύσπασιν, δὲν ἐφάνη ὅμως παραχθεῖσα.

— Δὲν εἶναι διόλου παράδοξον, εἶπεν, ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ ὑπερικήσω τὴν δυσχερείαν.

— Σεῖς λοιπὸν δὲν φοβεῖσθε;

— Εἴσθε βλέπω ἀνὴρ ὀλίγην ἔχων πίστιν! εἶπε ποιοῦσα συνάμα χειρονομίαν ὡσεὶ διὰ τὸν ἐπιπλήξῃ.

— Ἄ! Ἄνεφώνησεν ἐκεῖνος, ὅταν ὀμιλῆτε τοιουτοτρόπως σᾶς θεωρῶ ἱκανὴν νὰ κατορθώσετε τὰ πάντα! ἔτι καὶ νὰ καταπέσετε τὰς δύο πενθεράς σας! Διότι διὰ τοῦ γάμου σας θὰ ἔχετε δύο πενθεράς, Ὀδύλη!

Ὁ κ. Μοντωβραὶ εἰσῆλθε τότε εἰς τὴν αἴθουσαν, ὃ δὲ Ριχάρδος, ὅστις ἦν ἑτοιμὸς ν' ἀπέλθῃ παρέμεινεν ἐπὶ τινὰς ἐπισημάς. Συνεφωνήθησαν τότε πάντα τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα διὰ τὸν γάμον καὶ ὁ Βοῖς ὑπέστροφεν εἰς τὸν οἶκόν του, ἔχων τὴν καρδίαν ἐλαφροτέραν ἢ ὅταν ἐξῆλθε τὴν πρωίαν.

Ἡ δεσποινὶς Μοντωβραὶ πρὶν ἢ κατακλιθῆ ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν σκεπτομένη ἐν τῷ δωματίῳ τῆς.

— Δύω πενθεραὶ! Καὶ ὅμως εἶναι ἀληθὲς, εἶπε, διότι ἡ μάμμη τῆς Ὑβελίνης εἶναι σχεδὸν μήτηρ του... καὶ τὰ παιδιὰ εἶναι πολὺ δυνατόν νὰ μᾶθουν νὰ μὲ μισοῦν... Δὲν θὰ εἶχεν ὅμως ἀξίαν τινα ὁ γάμος ἐάν δὲν εἶχε τὰς δυσχερείας του! Ἐγὼ δὲ θέλω νὰ εἶναι εὐτυχὴς ὁ Ριχάρδος! Τὸν ἔλαβον μὲ ὄλας τὰς πληγὰς τῆς καρδίας του καὶ ὄλας τὰς θλίψεις του. Ἐγὼ λοιπὸν ὀφείλω νὰ τὸν θεραπεύσω, ἐάν δὲ πρὸς τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὁ ἔρωσ μου νὰ κάμῃ θαύματα... θὰ τὰ κάμῃ.

IV.

Ὁ πύργος τοῦ Πινόν, ἔλαμπεν ἐξ ὄλων τῶν περὶ αὐτὸν αὐτοῦ, τῆ ἑσπέρας ἐκείνη τοῦ ὁκτωβρίου, καθ' ἣν ὁ Ριχάρδος Βοῖς ὠδήγησεν εἰς αὐτὸν τὴν νεαράν αὐτοῦ σύζυγον.

Ἡ μήτηρ τοῦ Βοῖς, ἠθέλησε νὰ διαργανώσῃ τὰ τῆς ἑορτῆς μεγαλοπρεπέστατα. Ἐκ πνεύματος ἐπιδείξεως καὶ ἐξ ὀπισθολογισμοῦ, πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς πλείστους τῶν φίλων αὐτῆς προσεκάλεσεν εἰς τὸ δεῖπνον, ὅπερ ἔδιδε τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τοὺς νεογάμους οἱ ὅποιοι ἐπανήρχοντο ἐκ ταξείδιου, ὅπερ εἶχον ἐπιχειρήσει κατὰ τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος. Εἶπε καθ' ἑαυτὴν ὅτι προτιμότερον ἦτο διὰ τὴν νεαράν γυναῖκα, καθὼς καὶ δι' ἑαυτὴν ἔτι, νὰ γνωρίσῃ αὐτὴν τε καὶ τὰ τέκνα ἐν τῷ μέσῳ πολυπληθοῦς συναναστροφῆς, ἢ ὅποια θὰ ἀνέβαλε κατ' ἀνάγκην διὰ μεταγενεστέραν ἐποχὴν τὴν ἐξωτερικεύσιν τῶν αἰσθημάτων ἀγάπης.

Ὅθ' ὑπῆρχεν ὅμως ἄρα γε ἡμέρα ἐξωτερικεύσεως αἰσθημάτων ἀγάπης μεταξὺ τῶν κυριῶν Βοῖς, μητρὸς καὶ τῆς συζύγου; Ἡ μήτηρ

δὲν ἦτο βεβαία περὶ τούτου, ἔνεκα δὲ τούτου ἀφοῦ ἀπεφάσισε ν' ἀνακόψῃ καὶ παρεμποδίσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πᾶν εἶδος ἐξηγήσεων μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς νέμφης αὐτῆς, ἥδη διηρωτᾶτο μετὰ τινος δυσαρκειίας, ἐάν δὲν θὰ κατῴρθου ποτὲ νὰ εὕρῃ περίστασιν ὅπως ἀπαριθμήσῃ αὐτῇ ἐν πρὸς ἐν πάντα ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ὤφειλε νὰ παραιτηθῇ.

Αἱ δύο γυναῖκες συνητήθησαν τὸ πρῶτον δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου. Ἡ μήτηρ, γυνὴ τοῦ κόσμου, καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, μεθ' ὅλον τὸν ἀκαταδάμαστον αὐτῆς ἐγωισμόν, εἶχεν ἐκτελέσει μέχρι κεραίας πάντα αὐτῆς τὰ καθήκοντα. Ἐπραξε μάλιστα τοῦτο καὶ πρὸς αὐτὸν ἐτι τὸν κύριον Μοντωβραὶ μετὰ τινος ἀνεπαισθήτου ἐνδείξεως ἐκτιμήσεως, ἥτις εἶχεν ἐπισύρει ἀμέσως πρὸς αὐτὴν τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀρχαίου βουλευτοῦ. Οὐδέποτε διὰ πολλῶν λόγων θὰ ἐξέφραζε τις διὰ τρόπου καθαροῦ ὅ,τι ἐσήμαινον οἱ ἐξῆς λόγοι τῆς κυρίας Βοῖς: «Ἐγὼ συναίσθησιν, κύριε, ἀκριβῆ τῆς εἰς ἡμᾶς προσγινομένης τιμῆς».

Ἀπέναντι ὅμως τῆς νέμφης αὐτῆς, τὸ πρᾶγμα ἠλλασσε μορφήν. Μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ γάμου ἡ δεσποινὶς Ὀδύλη ἦν διὰ τὴν κυρίαν Βοῖς γυνὴ δεξιὰ καὶ ἀγγίλους, κατορθώσασα, ὅλως ἀκαίρως, νὰ ριφθῇ ἀνὰ μέσον τῆς ὁδοῦ τοῦ χηρεύσαντος υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τῆς ὁποίας δὲν εἶχεν ἀνάγκην, οὔτε ἐκεῖνος, οὔτε ἐκείνη. Ἐν τούτοις ἐφάνη εὐγενὴς πρὸς αὐτὴν, ἐπιδείξασα ὅμως φανερώς εἶδος τι συγκαταβάσεως, δι' ἧς ἐσκόπει ἐν τῷ μέλλοντι νὰ συντομεύσῃ τὰς ἀποστάσεις πρεπόντως. Ἦρκει ἡ δεσποινὶς Ὀδύλη νὰ μὴ εἶχε χαρακτῆρα ρωμαντικὸν καὶ εὐαίσθητον!

Ἐν καταστάσει τόσοσ τεταμένη ὅσον ἡ μεταξὺ τῶν δύο γυναικῶν, ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ τις σκηνὴν χείρονα ἐκείνης, ἣν θὰ ἐπαρουσίαζε γυνὴ κλαίουσα καὶ διὰ τῶν δακρύων ζητοῦσα ν' ἀποσπᾷ τὰ τέκνα τοῦ συζύγου τῆς; Ὁ φόβος ὅμως οὗτος δὲν ἐπραγματοποιήθη, ἡ δὲ μήτηρ Βοῖς παρετήρησε τοῦτο μετὰ τινος εὐχαριστήσεως.

Ἐν τούτοις τὰ πάντα ἠλλαξαν ἅμα τῇ ἐκ τοῦ ναοῦ ἐξόδῳ! Βεβαίως ἡ μητρὶα τῶν τέκνων τοῦ Ριχάρδου ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τὴν λογικὴν ἄλλως τε ἐπιθυμίαν νὰ ἰδῇ τὰ μικρὰ, ἐν τῇ ζωῇ τῶν ὁποίων ἐκέκλητο νὰ μὴ παίξῃ ἄλλ' ἢ ὅλως παθητικὸν καὶ βωβὸν πρόσωπον.

Καὶ ὅμως ἡ μάμμη ἐξεπλάγη οὐδὲν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀκούσασα. Ἐπὶ τινὰς στιγμάς ἔμεινε μόνη συνδιαλεγόμενη μετὰ τῆς νέμφης αὐτῆς κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεογάμων διὰ ταξείδιον, ἀλλ' οὐδὲν ἤκουσεν ἐκ τῆς νέμφης αὐτῆς περὶ τῶν τέκνων, μόνον δὲ ὁ Ριχάρδος ἐπιβαίνων τῆς ἀμάξης εἶπεν ἀπλῶς εἰς τὴν μητέρα του.

— Σᾶς παρακαλῶ νὰ φιλήσετε τὰ μικρὰ ἐκ μέρους ἡμῶν. Ἡ Ὀδύλη ὑπεστήριξε τὴν πρότασιν διὰ μειδιήματος ἀπλοῦ καὶ ἀπῆλθεν.

Ἡ μήτηρ Βοῖς ἔδει νὰ διατελῇ εἰς ἄκρον εὐχαριστημένη ἐκ τούτου! Καὶ ὅμως, κατὰ συνέπειαν φυσικὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας — ἰδιαζόντως δὲ δι' αὐτὴν — ἡ σιγὴ ἐκείνη καὶ ἡ ἐπιφυλακτικότης δυσαρέστω ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτὴν. Ἦτο ἄρα γε δυνατόν, ἡ νεαρά γυνὴ, προειδοποιουμένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς νὰ παραιτηθῇ ἀπλῶς καὶ ἐν σιγῇ τὰ δικαιώματα τὰ ὅποια ὁ Ριχάρδος μετ' ἐπιμονῆς διεξεδίησεν ὑπὲρ αὐτῆς. Ἦτο ἄρα γε σιωπηλὴ παραίτησις, ἐξυπονοουμένη ὑποχώρησις; Ἀλλὰ τότε δὲν ἦτο κρίμα διὰ τὰ πτωχὰ ἐκεῖνα μικρὰ τὰ ὅποια τόσοσ ἀποτόμως ἐξερίπτοντο, διότι δὲν εἶχον τὴν ἀνάγκην αὐτῶν;

Καὶ ἡ μήτηρ Βοῖς, ἀναγνωρίζουσα ἀφ' ἐνός ὅτι ὤφειλε νὰ ἦναι εἰς ἄκρον εὐχαριστημένη, ἀνέμενε μετ' ἀγωνίας, ἰσχυρὸν ἐπενεγκούσης κλονισμόν εἰς τὰ νεῦρα αὐτῆς, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ τὴν παρεῖαν τοῦ μικροῦ Ἐδμόνδου εἰς τὸν ψυχρὸν ἀσπασμόν τῆς ξένης ἐκείνης γυναικός. Μάτην ἡ κυρία Ρουβεραὶ προσεπάθει νὰ τὴν καθησυχάσῃ, ὅλη ἡ ψυχραιμία καὶ ἡ ἀπάθεια αὐτῆς δὲν ἰσχυρὸν νὰ μετριώσῃ τὴν ἀνυπομονησίαν τῆς κυρίας Βοῖς.

Καθ' ἣν στιγμήν ἡ φέρουσα τοὺς συζύγους ἀμαζα ἵστατο πρὸ τῆς πύλης ὁ Ριχάρδος σφίγγων τὴν χεῖρα τῆς συζύγου του εἶπεν.

— Θάρρος, ἀγαπητή μου, θὰ πολεμήσωμεν καλᾶ.

— Εἶμαι προπαρασκευασμένη, ἀπήντησεν ἐκείνη μειδιῶσα ἐπιχαρίτως.

Εἰσῆλθον. Ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ, ἥτις ἐφωτιζέτο ὑπὸ πολλῶν λυχνιῶν, αἱ δύο μάμμαι, ἐκάστη κρατοῦσα ἐν τῶν τέκνων τοῦ Ριχάρδου ἐκ τῆς χειρὸς, ἀνέμενον αὐτοὺς ὀρθαί. Ἰδόντες τὸν Ριχάρδον ὁ Ἐδμόνδος καὶ ἡ Ὑβελίνη ὤρμησαν πρὸς αὐτόν, ὅστις κατὰ πρῶτον ὑπεδέξατο ἐν ταῖς ἀγκάλας αὐτοῦ τὸν υἱόν, εὐκαμπτότερον καὶ ἰσχυρότερον καθ' ἣν δὲ στιγμήν ἡ Ὑβελίνη εὐρίσκατο πλησίον σχεδὸν τοῦ πατρὸς αὐτῆς, οἱ πόδες αὐτῆς περιεπλάκηνσαν καὶ θὰ ἐπιπτεν ἐάν μὴ ἡ Ὀδίλη ἀνήρπαζεν αὐτὴν καὶ ἀνῆγειρε μέχρι τοῦ προσώπου αὐτῆς.

Ἡ κορασίς, ἐκπλαγείσα πῶς κατὰ πρῶτον, παρετήρησεν ἀκολούθως τοὺς προσμειδιδιώνας αὐτῇ ὠραίους ὀφθαλμούς καὶ ἀντιπάσης ἀπαντήσεως ἔκυψε, προβάλλουσα τὰ παιδικὰ αὐτῆς καὶ ρόδινα χεῖλη. Ἡ Ὀδίλη ἐδέξατο καὶ ἀνταπέδωσε τὸν ἀσπασμόν, εἶτα δὲ ἔθεσε τὴν κορασίδα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ριχάρδου, ὅστις εἶχε στραφῆ πρὸς αὐτήν.

Πάντα ταῦτα ἐγένοντο τόσον ταχέως ὥστε αἱ μάμμαι δὲν εὔρον καιρὸν οὐ μόνον λέξιν νὰ εἴπωσιν, ἀλλ' οὐδὲ κίνησιν τινα νὰ κάμωσι. Ἀναπόφευκτος ἐπιστηθιότης ἀντικατέστησε τὴν ἐφεκτικότητά τῆς πρώτης στιγμῆς, καὶ ἐπομένως αἱ συστάσεις ἐγένοντο ἐν τῷ μέσῳ μειδιχημάτων καὶ ἀνταλλαγῆς τῶν καλλιτέρων φιλοφρονήσεων.

— Ὀδίλη, εἶπεν ὁ Ριχάρδος, ἰδοὺ ὁ υἱός μου.

Ὁ Ἐδμόνδος δὲν εἶχεν ἀφήσει τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἣν περιέσφιγγεν ἔτι, προσέβλεψε δὲ τὴν μητριαν αὐτοῦ διὰ βλέμματος πλήρους ὀργῆς καὶ τρόμου.

Ἡ Ὀδίλη ἠσθάνθη κλονισμόν ὡσεὶ ἐπλήγη κατὰ μέσον στήθος. Τὸ βλέμμα τοῦ παιδὸς ἐκείνου, ὅστις ἐφάνετο φέρων μίσος ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, τόσον ὁμοίους ἐν τούτοις πρὸς τοὺς τοῦ Ριχάρδου, προὔξεν αὐτῇ ἀπερίγραπτον θλίψιν. Παρετήρησε τότε καὶ ἐκείνη αὐτὸν προσπαθοῦσα νὰ εἰσδύσῃ μέχρι τῶν μυχιατάτων τῆς ἤδη στρεβλωθείσης καρδίας τοῦ παιδὸς τούτου. . . . Τότε οὗτος ἐταπεινώσε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἔκαμε κίνησιν πρὸς τὰ ὀπίσω ὡσεὶ ὅπως κρυβῆ.

— Ἄ! ἐσκέφατο ἡ νεαρὰ γυνὴ μετὰ μεγάλῃς πικρίας, δὲν θὰ ἐφοβούμην ποσῶς μὴ μὲ μισῆ, τρέμω ὅμως μὴ ἐδιδάχθῃ ἤδη νὰ μοὶ ἀποκρύπτῃ τὸ μίσος του καὶ προσποιῆται!

Ἐκλινε τότε πρὸς αὐτόν, ἔλαβε τὴν ψυχρὰν αὐτοῦ χεῖρα, ἥτις προέβαλλεν ἀντίστασιν καὶ ἐναπέθεσεν ἀσπασμόν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ πῶς στενοῦ, ἀλλ' ὑψηλοῦ καὶ προέχοντος μετώπου τοῦ παιδὸς. Ὁ Ἐδμόνδος ὠπισθοχώρησεν ἔτι, εἶτα δὲ ἐσπύγγισε τὸ μέτωπον διὰ τῆς περιχειρίδος του.

— Παιδί μου; εἶπεν ὁ Ριχάρδος, ὅστις τὰ πάντα παρετήρησε χωρὶς νὰ παύσῃ ἀκούων τὴν κυρίαν Βρίς, φίλησε τὴν σύζυγόν μου, μικρὴ μου. Εἶναι ἡ δευτέρα μήτηρ σου, τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ καὶ θ' ἀγαπᾶς καὶ σύ.

Ὁ Ἐδμόνδος ἔμεινεν ἀκίνητος.

— Ἐλα Ἐδμόνδε, εἶπεν ἡ μάμμη, ἥτις ἠρρυθρίασεν ἐκ τε ὀργῆς καὶ ἐξ αἰσχύνης. . . φίλησε λοιπὸν τὴν κυρίαν.

— Μὴ ἐκδιχάζετε, ἀγαπητή κυρία, εἶπεν ἡ Ὀδίλη διὰ τῆς εὐήχου αὐτῆς φωνῆς, εἶναι καλλίτερον νὰ περιμεινώμεν ἕως ὅτου μόνος του καὶ ἐξ ἑαυτοῦ τὸ πράξῃ. Ἐγὼ τὸν ἠσπάσθην καὶ ὡς πρὸς τὸ παρόν, τοῦτο μοὶ ἀρκεῖ, διότι ἤξεύρει ὅτι τὸν ἀγαπῶ καὶ ἐπομένως θὰ μὲ ἀγαπήσῃ καὶ ἐκεῖνος.

Ἡ μήτηρ τοῦ Βρίς ἔμενε σιωπῶσα καὶ πῶς ἐμπερίστατος, ἐπομένως ἡ κ. Ρουβεραὶ ἦλθεν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῆς.

— Νομίζω, ἀγαπητή κυρία, εἶπεν, ὅτι θὰ κάμετε καλὰ νὰ ἐνδυθῆτε ὅσον τὸ ταχύτερον, διότι μετὰ ἡμῖσιν ὦραν τὸ πολὺ θὰ ἔλθωσι καὶ οἱ τελευταῖοι προσκεκλημένοι. Ἦδη ἡ οἰκία εἶ-

ναι πεπληρωμένη. . . καὶ σὰς περιμένουν μετ' ἀληθοῦς ἀνυπομονησίας.

— Θὰ καταβῶ μετὰ μίαν στιγμήν, ἀπήντησεν ἡ Ὀδίλη.

Καὶ ὁ Ριχάρδος ὠδήγησεν αὐτήν. Ὅταν δὲ ἔμειναν μόνοι ἔτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὴν σύζυγόν του λέγων.

— Ἦρχισεν ὁ πόλεμος, ἰδοὺ, συνελήφθης ἤδη εἰς τὴν παγίδα!

— Μὴ ροβῆσαι τίποτε, ἀπήντησεν. Ἐὰν δὲν ἐφοβούμην διὰ τὴν λύπην τὴν ὁποίαν σοὶ προξενοῦν αὐτὰ τὰ πράγματα, σὲ βεβαίω, ὅτι ἀμέσως θὰ ἐπραττον ὅ,τι ἀπεφάσισα. . . .

Ὁ Ριχάρδος μετέβη εἰς τὸν θάλακμόν του ὅπου εὔρε τὸν πιστόν του Ζαφφέ, ἐνῶ δὲ ἠτύπριζετο ἐκεῖνος, ὁ καλὸς ὑπηρέτης διηγείτο αὐτῷ πάντα τὰ κατὰ τὴν ἀπουσίαν του λαβόντα χώραν. Οὔτε ὁ εἰς ἀλλ' οὔτε ὁ ἄλλος εἶπόν τι σχετιζόμενον πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἣν πιθανῶς ὁ γάμος εἶχεν ἐπιφέρει εἰς τὸν πύργον Πινόν. Ἠκούσθησαν τρεῖς κτύποι ἐπὶ τῆς θύρας, καὶ εἶτα ἡ φωνὴ τοῦ Ἐδμόνδου.

— Ζαφφέ, ποῦ εἶσαι;

Ἐπὶ τῷ νεύματι τοῦ κυρίου αὐτοῦ ὁ Ζαφφέ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἐδμόνδος.

— Εἶσε ἐδῶ παπάκη; ἠρώτησε μετὰ τινος ἐκπλήξεως, διατί δὲν ἐπῆγες εἰς τὴν κάμαρά σου;

— Αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ ἰδική μου εἰς τὸ ἐξῆς, ἀπήντησεν ὁ Ριχάρδος σύρων τὸν παιδα πρὸς ἑαυτόν.

— Καὶ στήν πλαγιὴν μένει ἡ κυρία;

— Ποία κυρία; εἶπεν ὁ Ριχάρδος προσποιούμενος ὅτι δὲν ἐννοεῖ.

— Ἡ κυρία ποῦ ἦλθε μαζὴ σου. . . ἡ . . . ἡ μητριὰ μου! εἶπε, μετὰ δυσχεραίας ἐκβάλλων τοῦ λάρυγγός του τὴν λέξιν.

— Δὲν πρέπει νὰ τὴν λέγῃς μητριὰ σου, παιδί μου, εἶπεν ὁ Ριχάρδος, ἀσπαζόμενος αὐτὸν ὅπως καταστήσῃ ἐλαφροτέραν τὴν ἐπίπληξιν, εἶναι ἡ δευτέρα μήτηρ σου καὶ νὰ τὴν λέγῃς μαμμᾶ.

Ὁ παῖς ἐκίνησεν ἀποτόμως πολλακίς τὴν κεφαλὴν ἐν ἐφραστικῇ χειρονομίᾳ, καθ' ἣν δὲ στιγμήν ὁ Ριχάρδος ἠτοιμάζετο νὰ τῷ ὀμιλήσῃ, ἔφυγεν ὡς ἀστραπῆ, κλείσας ὀπισθὲν του τὴν θύραν μετὰ πατάχου.

— Τί σημαίνει αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Ριχάρδος, οὐχὶ τόσον ὅπως μᾶθῃ τὴν αἰτίαν τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ παιδὸς, ὅσον διὰ νὰ μὴ φανῆ ἐμπερίστατος πρὸ τοῦ ὑπηρέτου.

— Αὐτὸ σημαίνει, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Ζαφφέ, ὅτι ὅταν πρὸ δύο μηνῶν ὁ Ἐδμόνδος, ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ, σὰς ἐζήτησε νὰ τὸν συμπαράλθῃτε ἔπρεπε νὰ τὸν ἀκούσετε. Δὲν θέλω νὰ κατηγορήσω κανένα καὶ αἱ ὑποθέσεις τῶν κυρίων μου δὲν ἀποβλέπουν ἐμὲ, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπεθύμουν, ἐὰν εἶχον υἱόν. . . εὐτυχῶς ὅμως δὲν ἔχω. Ἐν συντομίᾳ ὁ κύριος ἀπὸ τοῦ νῦν πρέπει νὰ ἦναι βεβαίος ὅτι θὰ ἔχῃ νὰ παλαίσῃ πολὺ. . . Ἰδοὺ τὸ ἄσπρο σας λαίμοδετι. . . Καὶ ἡ σύζυγος τοῦ κυρίου εἶναι ὠρασιότατη, φαίνεται πολὺ καθὼς πρέπει καὶ πρέπει νὰ προσέχῃ διότι ἡ ἄλλη πενηθερά, δὲν ἔχει οὕτω; . . . Τὰ πράγματα θὰ φαίνονται ὅτι πηγαίνουν μόνον τὸν δρόμον των, ἀλλὰ πρέπει καὶ ὁ κύριος νὰ προφυλάττεται διότι ἡ δεσποινὴς Ὑβελίνη εἶναι ἀκόμη πολὺ μικρὰ διὰ νὰ ἐννοήσῃ, κατὰ βάθος ὅμως θὰ εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό, μόνον, ἐξωτερικῶς πρέπει νὰ φαίνεσθε ὅτι τὰ ἔχετε πάντοτε καλὰ.

Καὶ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τούτῳ λόγῳ ὁ Ριχάρδος ἐπεράτωσε τὸν εὐτρεπισμόν αὐτοῦ ἄνευ ἐτέρου ἐπεισοδίου.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.